

A Magyar Rektori Konferencia elismerési munkacsoportja által elvégzett munka eredményei

Összegzés és Ajánlások

Budapest, 2019. május

Tartalom

Bevezetés	1
Vezetői összefoglaló	4
I. fejezet	8
Diagnózis	8
A hazai gyakorlat	9
A nehézségek háttere, okai	13
Az elismerés buktatói	15
II. fejezet	17
Az elismerés	17
Az elismerés fogalma és hatóköre	17
Az elismerés alapelvei	19
Az elismerés intézményi céljai	21
Az elismerés esetei	22
Az elismerési folyamat	23
Az elismerés két, ellentétes megközelítése	26
Az elismerés szereplői	26
III. fejezet	28
Jó gyakorlatok, megoldásmódok	28
Javaslatok az elismerési eljárások jobb működtetésére	33
1. a szabályozás pontosítása, korrekciója, kiegészítése	33
2. a tantervek rugalmasságának növelése	33
3. az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos nézőpont módosítása	34
4. az elismerési és beszámítási kritériumok újragondolása	34
5. döntési szint, feladatok, felelősség- és hatáskörök újrendezése	35
6. háttértámogatás kiépítése és nyújtása	36
7. Az elismerés és a beszámítás kiterjesztése	37
8. az emberi tényező figyelembe vétele és elismerése	38
9. az eljárás finanszírozása	39
Modellváltozatok az elismerési gyakorlat javítására	39
1. hektikus modell	39
2. az elemző, strukturáló modell	40
3. a kompromisszumos modell	41
4. a bizalom alapú, tanulás-orientált modell	42
... és az ötödik változat	43
Ajánlások az elismeréssel kapcsolatos fejlesztések implementációjára	45
... a felsőoktatási intézmények számára	45
... a Magyar Rektori Konferencia számára	47
... az ágazatirányítás (minisztérium) számára	48
... a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság számára	49
Mellékletek	50
Kulcsfogalmak	51
Szemelvények intézményi példákából, gyakorlatokból	56
Az EMMI állásfoglalása	60
Kapcsolódó jogszabályok	61
ECTS használati útmutató – kivonatok	67
Ábrák	70
A hozott tudás validációjára tett eljárási ajánlás folyamatábrája	74
Hivatkozások és a további tájékozódás forrásai	75
Saját gyakorlatukról beszámoló intézmények	79
Az MRK Munkacsoportban részt vevők tagok	80
Rövidítések jegyzéke	82

Bevezetés

2017 során két jelentős nemzetközi dokumentum jelent meg: az Eurostudent VI. vizsgálat eredményeit közlő jelentés¹, illetve az Erasmus+ program időközi jelentése². Mindkettőben – eltérő adatgyűjtési módszertannal – adatok jelentek meg az egyes országokban a kreditelismerés jellemzőiről. Az Eurostudent VI. vizsgálatban hallgatókat kérdeztek meg arról, hogy máshol megszerzett kreditjeik közül mennyit sikerült elismertetniük anyaintézményükben. Az Erasmus+ időközi jelentés a nemzeti ügynökségek jelentéseit és adatközléseit összesítette. Ebben is szerepel egy adatsor arról, hogy az Erasmus+ program keretében a küldő felsőoktatási intézmények a fogadó felsőoktatási intézményben megszerzett kreditek közül mennyit ismert el a hallgatók számára. Magyarország e kimutatásokban meglehetősen kedvezőtlen eredményt ért el: az országok rangsorában mindkét vizsgálatban az utolsó helyen szerepel.

A Magyar Rektori Konferencia felismerte, hogy ezen a helyzeten változtatni kell, mert nemcsak egyes intézményközi kapcsolatok szűntek meg a kreditek el nem ismerése miatt, hanem a hallgatók is elveszítik motivációjukat a külföldi tanulmányok folytatására és a kedvezőtlen kép már Magyarország nemzetközi tudományos-felsőoktatási megítélését is rontja. Bár sok intézményben léteznek jól működő eljárások, a hazai kreditelismerés és -beszámítás gyakorlata nem egységes, sok az esetlegesség, a bürokrácia és az oktatói szubjektivitás a rendszerben. A külföldön szerzett kompetenciák és kreditek el nem ismerése negatívan befolyásolhatja a hallgatók kiutazási hajlandóságát, továbbá a külföldi partnerintézmény felé bizalmatlanságot közvetíthet.

Közben az Európai Felsőoktatási Térségben tovább növekszik a mobilitás támogatása. A 2009-ben Leuvenben tartott felsőoktatási miniszteri találkozón célul tűzték, hogy 2020-ra a hallgatók 20 százaléka szerezzon legalább három hónapos külföldi tapasztalatot. Ehhez kapcsolódóan a hazai kormányzat 2023-ra a részképzésre kiutazó hallgatók arányának 20 százalékra növelését irányozta elő, és az európai mobilitási programok mellett évek óta külön mobilitási ösztöndíjtámogatási programot (korábban Campus Hungary, jelenleg Campus Mundi néven) működtet. Az Európai Tanács pedig 2018 végén ajánlást³ fogadott el a felsőfokú oklevelek és tanulmányi időszakok automatikus kölcsönös elismerésének ösztönzéséről. Szintén egyre nagyobb figyelem irányul az iskolarendszeren kívül, nem formális és informális tanulással megszerzett tudások, képességek felmérésére és elismerésére (validációjára). Az Európai Unió állam- és kormányfői vállalták⁴, hogy 2018-ig nemzeti modellt hoznak létre és

---

¹ Kristina Hauschildt, K., Vögtle, E.M., Gwosc, C. (2018): *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe: Eurostudent VI. (2016-2018). Synopsis of Indicators*. Bielefeld, W.Bertelsmann Verlag. [online]: DOI: 10.3278/6001920cw; részletes adatokért lásd: <http://database.eurostudent.eu/>

² European Commission (2018): *Mid-term evaluation of the Erasmus+ programme (2014-2020)*. SWD(2018) 40 final, Brussels. [online]: <https://ec.europa.eu/assets/eac/erasmus-plus/eval/swd-e-plus-mte.pdf>

³ Európai Tanács (2018): *A Tanács Ajánlása a felsőfokú és a felső középfokú oklevelek, valamint a külföldi tanulmányi időszakok eredményeinek automatikus kölcsönös elismerésének ösztönzéséről*. COM(2018) 270 final

⁴ Európai Tanács (2012): *A Tanács Ajánlása (2012. december 20.) a nem formális és az informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről*. 2012/C 398/01.

vezetnek be a validáció elősegítésére. Mindezek következtében várható, hogy további oktatáspolitikai eszközök és intézkedések jelennek meg, és tovább fokozódik a hallgatók igénye arra, hogy anyaintézményükön kívül megszerzett releváns kompetenciáikat, illetve az ezeket igazoló krediteket anyaintézményük elismerje és a végzettség megszerzése érdekében beszámítsa. Ez az igény azért vizsgálendő körütekintően, mert a végzettségek és diplomák minőségének, a felsőoktatási intézmények presztízsének védelmében nemcsak jól kell kezelni az elismerési kérelmeket, de arra is ügyelni szükséges, hogy elkerüljük az indokolatlan vagy megalapozatlan beszámítások gyakorlatának elterjedését.

Az elismeréssel kapcsolatos hazai felsőoktatási nézetek és gyakorlatok jobb megértése és a megfelelő megoldások megtalálása érdekében az MRK Munkacsoportot hozott létre, amelyhez közel harminc fő csatlakozott a hazai felsőoktatási intézmények munkatársai közül: oktatási és nemzetközi rektor- és dékánhelyettesek, kreditátviteli bizottságban tapasztalatot szerzett oktatók, tanulmányosztály-vezetők, Erasmus-koordinátorok, minőségügyi referensek. Az MRK Munkacsoport kiegészült a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖOK), a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB), az Oktatási Hivatal (OH), a Tempus Közalapítvány (TKA) és az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) képviselőivel, munkatársaival.

Az MRK Munkacsoport egy éven át összesen nyolc alkalommal, megközelítőleg havonta találkozott. Erre az időkeretre azért volt szükség, mert a résztvevők maguk is nagyon eltérő nézetekkel és intézményi gyakorlati tapasztalatokkal érkeztek, ám a közös munka sikeréhez közelíteni kellett meggyőződéseiket, álláspontjaikat. Az ülésekre az intézmények meghatározott tematika mentén írásban állították össze és küldték be előzetesen saját gyakorlatukat, eljárásukat bemutató anyagaikat, amelyeket az MRK Munkacsoport munkáját támogató szakértő elemzett és bontott az ülésen tárgyalható problémakörökre. Az üléseken együtt és kiscsoportokat alkotva folyt a közös munka, amelynek során a résztvevők megoszthatták tudásukat, nézeteiket, a már meglévő jó gyakorlataikat, a felmerülő akadályokat, s közösen kerestek megoldást a kihívásokra. Ennek az – előző bekezdésben jelzett külső érintettekkel közösen zajló – munkafolyamatnak egyik közbülső eredménye lett, hogy az EMMI 2018 októberében értelmezést adott ki (lásd a mellékletben) a felsőoktatási intézmények részére a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) 49. §-a (5) bekezdésében foglalt előírásról („El kell ismerni a kreditet, ha az összevetett tudás legalább hetvenöt százalékban megegyezik.”). Kiderült ugyanis, hogy az intézményi gyakorlatban nem a hallgatók védelmét biztosító előírásként tekintenek erre, hanem az elismerhetőség egyfajta alsó küszöbértékeként kezelik, eleve kizárva az ennél alacsonyabb mértékű egyezések elismerését, ami nem felel meg az elismerés céljával kapcsolatos nemzetközi konszenzusnak.

Az MRK Munkacsoport által követett munkamódszer elemei:

- intézményi gyakorlatok összegyűjtése és elemzése, közös értelmezése
- jó és nehézséget okozó megoldások azonosítása, elemzése, közös értelmezése
- az Európai Kreditátviteli- és Elismerési Rendszer (ECTS) irányelveinek, szabályainak és más eszközöknek (pl. mobilitási ablak, a nem-formális és informális tanulás elismerése; tanulási eredmények) a megismerése, alkalmazhatóságuk elemzése, közös értelmezése

- az elismerést befolyásoló egyéb tényezők (tantervi jellemzők [extenzitás, rugalmasság stb.], akadémiai közösség oktatási vs. tanulási fókusza, tanulástámogatás, hallgatói tájékoztatás és tanácsadás intézményi helyzete stb.) feltárása, elemzése, közös értelmezése
- elismeréssel kapcsolatos intézményi nézetek feltárása, elemzése, közös értelmezése
- külföldi partnerintézmények jó gyakorlatainak összegyűjtése, tanulságaik elemzése
- helyzetfeltáró jelentés összeállítása
- ajánlásomag kidolgozása intézmények és más kulcsszereplők számára
- konferencia, ösztönzők, további műhelyek, gyakorlatközösségek szervezése.

Az MRK Munkacsoport munkájának végéhez közeledve a feltárt gyakorlatok, a megvitatott megoldások és szükséges fejlesztések közzétételére és további széleskörű egyeztetések kezdeményezésére állította össze ezt a jelentést.

A jelentés hármass szerkezete követi az MRK Munkacsoport gondolkodásának alakulását: először a jelenlegi helyzet feltárásának eredményeit mutatja be, majd témakörökre bontva körüljárja az elismerés és beszámítás alapvetéseit, majd részletes javaslatokat közöl az elismerés és beszámítás jobbá tétele érdekében, és ajánlásokat fogalmaz meg az intézmények és az érintett vagy befolyást gyakorló többi szervezet (MRK, EMMI, MAB) felé a fejlesztések implementálására. A jelentést mellékletek egészítik ki, amelyek a munka során összegyűlt háttéranyagokból, adatokból, elvégzett elemzésekből, forrásokból és ábrákból tartalmazza azokat, amiket a Munkacsoport a témakörrel foglalkozni kívánók számára hasznosnak, lényegesnek gondolt.

A jelentés első változatát 2019. április 23-án az MRK Titkársága egy fél napos konferencián vitatta meg, amelyen 65-en vettek részt, túlnyomórészt különböző felsőoktatási intézményekből rektor- és dékánhelyettesek, főtítkárok, oktatási és nemzetközi igazgatók, hivatalvezetők, szakreferensek és nemzetközi koordinátorok; továbbá az EMMI, az Oktatási Hivatal, az OFI, a Tempus Közalapítvány, a HÖÖK munkatársai. A felmerült kiegészítő, pontosító javaslatok beépültek a jelentés szövegébe.

Az MRK Munkacsoport nem gondolja úgy, hogy a jelentés elkészítésével és benyújtásával véget ért volna az elismerési gyakorlat fejlesztésével kapcsolatos munka. A feltárt akadályok, kihívások és nehézségek olyan mértékűek és jellegűek, hogy a következő időszakban komoly közös erőfeszítésre van szükség mindezek megnyugtató kezelésére. Ezért az MRK Munkacsoport

- e jelentés munkaváltozatait széles körben megvitatta intézményi felelősökkel, vezetőkkel;
- további műhelyek, tapasztalatszerző alkalmak szervezését látja szükségesnek;
- gyakorlatközösségek, az elismeréssel foglalkozó szakemberek hálózatának kialakítását és működtetését szorgalmazza;
- és a jó gyakorlat irányába mozdító ösztönzők bevezetését javasolja.

Mindezek megtervezése, előkészítése és koordinálása, szakmai támogatása, a fejlemények figyelemmel kísérése az MRK és Titkársága számára további feladatokat jelölnek ki.

Vezetői összefoglaló

Az Európai Felsőoktatási Térségben tovább növekszik a mobilitás támogatása, az elismerések automatikus kölcsönös elismerése iránti elvárás. Várható, hogy további oktatáspolitikai eszközök és intézkedések jelennek meg. A hallgatók igénye is fokozódik arra, hogy anyaintézményükön kívül megszerzett releváns kompetenciáikat, illetve az ezeket igazoló krediteket elismerjék és beszámítsák további tanulmányaikba. A leuveni célok (2020-ra a hallgatók 20 százaléka szerezzen legalább három hónapos külföldi tapasztalatot) és a kapcsolódó hazai kormányzati cél (2023-ra a részképzésre kiutazó hallgatók aránya növekedjen 20 százalékra) teljesítése a beszámítás egyszerűbbé és hatékonyabbá tételét igényli.

Bár sok intézményben léteznek jól működő eljárások, a hazai kreditelismerés és -beszámítás gyakorlata nem egységes, sok az esetlegesség, a bürokrácia és az oktatói szubjektivitás a rendszerben, és az elismerésnek számos ponton hibás gyakorlata csontosodott meg az elmúlt évtizedben. Az alkalmazott eljárások túlzottan oktató- és tantárgy központúak, az elismerési döntést gyakorta eltérítik egyéb intézményi szempontok, a nemzetközi alapelveket, útmutatókat kevéssé ismerik, a hazai jogszabályokat tévesen értelmezik az elismerési döntésben közreműködők. Ennek legtipikusabb példája a 75 százalékos szabály jogalkotói szándékokkal ellentétes, a hallgatók kárára történő alkalmazása. Ezek magyarázzák, hogy a külföldön szerzett kompetenciák és kreditek elismerése terén a magyar felsőoktatás több független nemzetközi összehasonlító vizsgálat eredményei szerint is rosszul teljesít.

A végzettségek és diplomák minőségének, a felsőoktatási intézmények presztízsének védelmében nemcsak jól kell kezelni az elismerési és beszámítási igényeket, hanem az indokolatlan vagy megalapozatlan beszámítás gyakorlatát is kerülni kell. A megfelelő megoldások megtalálása érdekében a Magyar Rektori Konferencia 2018 elején elismerési munkacsoportot hozott létre.

Az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos okokat, háttértényezőket áttekintve, a Munkacsoport megállapította, hogy alapvetően *az ismeret- és a tapasztalathiány* jelenti az elismerési folyamat legfőbb buktatóit. Kiemelendő az oktatók alacsony mértékű bizalma az intézményen „kívülről hozott” tudás iránt, a tantervek rugalmatlansága, az eljárás túlzott decentralizáltsága, a saját intézményi gyakorlatra vonatkozó intézményes reflexió hiánya, továbbá a hallgatók demotiváltsága és beletörődése. Ugyanakkor arra is fényt derült, hogy az elismerés fogalomköre definiálatlan, a kapcsolódó kifejezések használata következetlen még a jogszabályokban is.

A Munkacsoport az elismerés és beszámítás alapelvének tekinti, hogy az elismerés a hallgatók tanulásának eredményére, a megszerzett kompetenciákra irányul és egyéni kezdeményezésre (kérelemre) indul. A folyamatot megfelelő és elérhető tájékoztatás és tanácsadás támogatja, az elismerésről és beszámításról meghozott döntés pedig nem okoz a kérelmező számára hátrányos jogkövetkezményeket (pl. nem keletkeztet későbbi fizetési kötelezettségeket). Az

elismerési döntés során tekintettel vannak a párhuzamos/megismételt hallgatói terhelés/munka elkerülésére, és az elismerést és beszámítást csak a végzettség megszerzéséhez szükséges kompetenciák (várható) meglétének lényeges eltérése vagy hiánya esetén tagadják meg.

A Munkacsoport az elismerési és beszámítási gyakorlat javítására részletes javaslatokat és átfogó implementációs ajánlásokat dolgozott ki, amelynek során – tekintettel a magyar felsőoktatás sokszínűségére – több fejlesztési modellt is felvázolt a különböző szándékok keretezésére.

Bár alapvető és elterjedt nézet, hogy az elismerés az elvárt szakos kompetenciák, kimeneti követelmények összevetésén, azok egymással történő megfeleltetésén alapul, figyelemre érdemes az az intézményi álláspont is, amely arra ösztönzi a hallgatókat, hogy máshol folytatott tanulmányaik során olyan tartalmakat keressenek, olyan kompetenciákat igyekezzenek elsajátítani, amelyek anyaintézményükben nem állnak rendelkezésre. Ezekben az esetekben nem az egyezések keresése és a megfeleltetés az elismerés célja, hanem az eltérő tanulási tapasztalat, kompetenciák beillesztése és beszámítása a hallgató egyéni tanulmányai közé a végzettség megszerzéséig vezető úton.

A hatékony és méltányos elismerési folyamatban a szubsidiaritás elve érvényesül: azok a legalacsonyabb szintű (a felmerülő esetekhez legközelebb lévő) szereplők készítik elő és hozzák meg az elismerésről és beszámításról szóló döntéseket, akik a lehető legnagyobb rálátással rendelkeznek a kérelmezőt érintő tanulási folyamatra, képzési elvárásokra. A Munkacsoport ezt a kulcsszereplőt a szakfelelős vagy programigazgató (egyes intézményekben az oktatási dékánhelyettes) személyében találta meg. Ő az, aki a teljes képzési-tanulási folyamatot átlátja, és arra tekintettel képes a hallgató megszerzett és értékelt kompetenciáinak relevanciáját és beszámíthatóságát az egyes tantárgyak, tantervi egységek szintjén is megítélni felkészült szakszemélyzet támogatásával.

A Munkacsoport hazai és külföldi jó gyakorlatok, előremutató megoldások alapján összegyűjtötte és tematikusan csoportosította azokat a javaslatokat, amelyek az elismerés jobb működéséhez vezethetnek a magyar felsőoktatásban. Ezek:

- a szabályozás pontosítása, korrekciója, kiegészítése;
- a tantervek rugalmasságának növelése;
- az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos nézőpont módosítása;
- az elismerési és beszámítási kritériumok újragondolása;
- döntési szint, feladatok, felelősség- és hatáskörök újrarendezése;
- háttértámogatás kiépítése és nyújtása;
- az elismerés és beszámítás kiterjesztése a virtuális képzésekben, valamint a nem-formális és informális tanulással szerzett kompetenciákra;
- az emberi tényező figyelembe vétele és elismerése;
- és az eljárás megfelelő finanszírozása.

A Munkacsoport az intézmények, valamint az elismerésben érintett, közreműködő vagy arra hatást gyakorolni képes fontosabb szervezetek számára ajánlásokat dolgozott ki a fejlesztési javaslatok megvalósításának implementálására:

Az intézmények

- dolgozzanak ki többlépcsős fejlesztési tervet saját elismerési gyakorlatuk fejlesztésére; az intézményfejlesztési terv (IFT) készítésének, felülvizsgálatának folyamatát használják ki arra, hogy az elismerés és beszámítás fejlesztését más területeken zajló vagy tervezett fejlesztésekkel összekapcsolják, a feladatrendszert összehangolják, így biztosítva többrétű támogatást és a szinergia lehetőségét;
- ne törekedjenek azonos megoldásokra, hiszen stratégiai céljaik, figyelmük fókusza is eltérő;
- minőségbiztosítási tevékenységeiket terjesszék ki az elismerési eljárásokra is;
- hozzák megerősített helyzetbe a szakfelelősöket, programigazgatókat felelős dékánhelyetteseket hatáskörük, felelősségük meghatározásával és világos felhatalmazások megadásával az elismerési döntésekben.

A Magyar Rektori Konferencia mint a hazai felsőoktatási intézmények közös szervezete

- vállaljon aktív szerepet az elismeréssel kapcsolatos intézményi gyakorlatok támogatásában, és szakbizottságain keresztül is segítse a tapasztalatmegosztást, a jó példák terjedését.
- gyűjtse az intézményeknek az elismerési gyakorlatuk fejlesztésére kidolgozott többlépcsős fejlesztési terveit, vizsgálja a megtett lépések hatását, és
- dolgozzon ki egy olyan értékelési szempontsort (vagy akár minőségdíjat), amely alkalmas az intézmények elismerési gyakorlatának külső, független értékelésére.

Az ágazatirányítási felelősséget viselő minisztérium

- jogszabályelőkészítő és -kiadó hatáskörében eljárva törekedjen egyértelmű és következetes szó- és fogalomhasználat kialakítására az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos jogszabályokban;
- dolgozzon ki és tegyen közzé szakpolitikai ajánlásokat az elismerés és beszámítás távlati fejlesztésére, továbbá támogassa az intézményeket a nemzetközi felsőoktatásban (mindenekelőtt az Európai Felsőoktatási Térségben) szerzett kreditek minden további nélküli beszámítására ösztönző elemek kiépítésében és bevezetésében;
- nyújtson anyagi és szakmai támogatást a felsőoktatási intézmények számára értékelési gyakorlatuk lényegi megújítására, a nemzetközi felsőoktatásban alkalmazott innovatív megoldások megismerésére és adaptálására, saját intézményi innovációk implementálására és ezek kiterjesztésére az elismerés és beszámítás folyamataira.

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság

- azzal támogathatja az intézményi elismerési gyakorlat fejlődését, ha az útmutatókban, akkreditációs szempontsorokban további javaslatokat fogalmaz meg az intézményi belső minőségbiztosítási folyamatok kiterjesztésére a kreditrendszer és az elismerés működésére, és e részterület külső minőségértékelésére még nagyobb figyelmet irányító önértékelési szempontokat vezet be.

A Munkacsoport fontosnak tekinti, hogy az elismerés és beszámítás az elért tanulási eredményekre és a megszerzett kompetenciákra fókuszáljon, ugyanakkor ennek lehetősége egyelőre intézményi mérettől és képzési programoktól (szakoktól) is függ. Az egyéni tanulásban, annak eredményeiben megjelenő különbség megértése és elfogadása jelentős mértékben elősegítheti a jobb gyakorlat kialakítását, ám ennek elterjedése időigényes, lassú folyamat. A tanulási eredmény alapú elismerés elterjedéséhez a kari/intézményi vezetés járulhat hozzá leginkább e szemlélet iránti elkötelezettségük demonstrálásával.

I. fejezet

Diagnózis

Ezekben az években Magyarországon közel ötezer hallgató – az összes nappali tagozatos hallgató mintegy 2,5 százaléka, bár képzési területenként nagy eltérésekkel⁵ – vesz részt évről-évre külföldi részképzésben, szakmai gyakorlaton. Ugyanakkor az elismert kreditek félvévenkénti átlagos száma mindössze 2,1⁶. Hasonló nagyságrendben, évente közel hatezer külföldi hallgató érkezik be a magyar felsőoktatási intézményekbe részképzésekre. Ezen felül további több, mint 27 ezer külföldi hallgató érkezik a magyar felsőoktatásba különböző célú tanulmányokra közel 160 országból. Bár közülük 11 ezer fő határon túli magyar nyelvű hallgató, a többiek (több mint 15 ezer fő) különféle szervezett keretek között (például államközi szerződések, Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram stb.) vagy tanulmányainak költségeit maga finanszírozva érkezik teljes végzettség megszerzésének céljával⁷.

Bár egy szakról, intézményből tanulmányok közben más szakra, intézménybe irányuló hallgatói mozgás alacsony szintű, Magyarországon nemzetközi összevetésben is jelentős arányú az akár egy évnél is hosszabb, rendszeres munkatapasztalattal felsőoktatásba (elsősorban a mesterképzésekbe, illetve részidős képzésekbe) belépő hallgatók aránya. Egy korábbi felmérés szerint⁸ a részidős képzéseken részt vevők 3,8 százaléka kezdeményezte korábbi munkatapasztalatai során megszerzett ismeretei, képességei elismerését és beszámítását tanulmányaiba.

A hallgatói mozgásoknak ez a mértéke – bár különböző pontokon és módokon – egyre inkább felveti a képzésre jelentkezést megelőző időszakban, vagy egy másik szakon, intézményben (akár részképzés során) megszerzett tudások és képességek felmérésének, azonosításának, értékelésének és elismerésének megfelelő eljárások közé terelését és a jelenleginél hatékonyabb kezelését.

Ugyanakkor az tapasztalható – és nagy valószínűséggel ez áll a Bevezetőben hivatkozott két nemzetközi összehasonlító elemzés gyászos magyar eredményei mögött –, hogy a magyar felsőoktatásban az elismerésnek számos ponton hibás gyakorlata csontosodott meg az elmúlt évtizedben, amelyek a következőképp foglalhatók össze:

- **Az elismerési folyamat túlbürokratizált:** túlzottan sok szereplő vesz részt a folyamatban, a döntések lassan születnek meg, a döntési felelősséget nem vállalja a felhatalmazott Kreditátviteli Bizottság (KÁB) (hanem a tantárgyat oktató vagy a

---

⁵ Alapszakokon a művészeti képzési terület hallgatóinak 4,3 százaléka, míg a természettudományi képzési terület hallgatóinak csak 0,6 százaléka vett részt külföldi részképzésben.

⁶ Itt is jelentősebb képzési területi eltérésekkel: a sporttudományi területen 4,1, a pedagógusképzésben 3,0, a gazdaságtudományi területen 2,9, míg az államtudományi területen 0,7, a bölcsészettudományi területen 1,0 ez az érték.

⁷ Az adatok forrása: Oktatási Hivatal – Felsőoktatás Információs Rendszer

⁸ Kristina Hauschildt, K., Gwosć, C., Netz, N., Mishra, S. (2015): *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of Indicators | EUROSTUDENT V 2012–2015*. Bielefeld, Bertelsmann Verlag [online]: http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EVSynopsisofIndicators.pdf

tantárgyfelelős oktató álláspontját követi), az eljárás belső határideje nem meghatározott. Emiatt az eljárás munkaerő- és időigényes, miközben az erre biztosított intézményi erőforrások elégtelenek: az adminisztratív dolgozók végzik el a feladatok nagy részét, sokszor elégtelen kapacitással; és az oktatói feladatok esetén sem áll rendelkezésre a kérelmek alapos elbírálásához szükséges plusz kapacitás.

- **Az intézményi megközelítés túlzottan oktató- és tantárgy központú:** az egyes tantárgyak tartalmára, a köztük lévő megfelelésre fókuszálva a tantárgyi tematikákból megbecsülhető tartalom egyezése alapján dönt az oktató az elismerésről, az elégtelen dokumentáció miatt sokszor egyéb szempontokra támaszkodva: a szakirodalom, a tantárgy [külföldi] oktatójának ismerete, tanúsítványt kiadó intézmény presztízse szolgál tájékozódásként. Mivel tantárgy szintű az összevetés, és az intézményi tantervek struktúrája, tantárgyi felosztásai eltérőek, eleve kicsi az esélye a jelentősebb tartalmi megfelelésnek.
- **Az elismerési döntést gyakorta eltérítik egyéb intézményi szempontok:** az operatív működés szempontjainak túlzott figyelembevétele (például a hallgatócsoportok létszámának biztosítása, a belső határidők tartása, szervezeti, oktatásszervezési szempontok) jelentős mértékben befolyásolják a döntéshozatalt, ami így kevésbé szolgálja a hallgató egyéni tanulási tervének megvalósulását. A döntéshozók az intézményi tanterv minél nagyobb arányú jelenléti teljesítését igyekeznek elérni, és kevésbé veszik figyelembe a hallgató egyéni fejlődését, a tanulásból származó hasznát. Szintén gyakori, hogy az elismert tudásokat, képességeket a szakos törzstantárgyak helyett a szabadon választható tárgyak kreditjei közé számítják be, és ezzel különböző tanulmányvégzési nehézségeket (logisztika, időtartam- és költségnövekedés, túlfutás stb.) is okoznak a hallgatóknak.
- **A nemzetközi alapelvek, útmutatások és gyakorlat alacsony szintű ismerete, továbbá a hazai szabályok és előírások félreértése, téves értelmezése jellemző az elismerési döntésben közreműködőkre.** Ennek legtipikusabb példája a Bevezetőben is említett 75 százalékos szabály jogalkotói szándékkal ellentétes, a hallgatók kárára történő alkalmazása.

A hazai gyakorlat

Az intézmények előre meghatározott tematika mentén, írásban mutatták be saját elismerési gyakorlatukat az MRK Munkacsoportja számára, amelynek tagjai számos hibás vagy legalábbis a kreditrendszer és a tanulás-támogató felsőoktatás alapelveitől idegen megoldást, gyakorlatot tártak fel. Ezek nem újkeletűek, korábbi hazai felmérések a most napvilágot látott nemzetközi vizsgálatokkal egybehangzó képet mutattak már 8-13 évvel ezelőtt is⁹.

---

⁹ vö. Fellingner, J. (2011): *PRIME 2010 main findings and possible solutions*. Előadás a PRIME konferencián. Budapest, 2011. szeptember 30. [online]: <http://esn.hu/content/prime>; és

Illés, Á. et al. (2005) *Országos Kreditmonitoring Vizsgálat. Kutatási jelentés az Oktatási Minisztérium számára. Kézirat* (A kutatás részletes eredményi elérhetők a <https://kreditlap.hu/kredit/jelenleg/monitoring2005-2006.asp>)

A beszámolók alapján úgy tűnik, az elismerés az intézményi gondolkodásban inkább kényszerként, jogszabályok által rögzített feladatként, a hallgatók, a fenntartó és a pályázatkezelők által elvárt tevékenységként jelenik meg, nem pedig egy olyan eszközként, amely hozzásegíthet egyes fontos intézményi célok eléréséhez. Csak kevés intézmény nevesített olyan célokat, mint például *az előírt képzési idő csökkentése, hozzájárulás a hallgatói jóllét megteremtéséhez, a személyes tanulmányi tervek, az életpálya lehető legrugalmasabb segítése, az egyéni igényeknek megfelelően.*

Ennek megfelelően a hazai intézményekben az elismerési eljárás többnyire bonyolult és bürokratikus, sok adminisztratív mozzanattal terhelt folyamat, ami erőforrás- és időigényes. Túlzottan sok szereplő vesz részt egy-egy eljárásban, ami emiatt nehezen követhető és kevésbé átlátható. A folyamatokra erős szabályozottság jellemző. A figyelem fókusza a külföldi részképzésekről hozott kreditek beszámítására irányul, hiszen számszerűleg ez az elismerési kérelem a leggyakoribb. Sok intézményben teljesen kidolgozatlan az iskolarendszeren kívüli képzési programokból vagy az informális tanulással, munkatapasztalattal megszerzett tudás és képességek értékelésének és beszámításának folyamata, pedig nemzetközi tapasztalatok szerint a két eljárás támogathatja egymást.

Az intézmények keresik az eljárás egyszerűsítésének, átláthatóbbá tételének módjait, különböző technikákat vezetnek be annak érdekében, hogy a hallgatók számára is megkönnyítsék a várható döntési kimenetet (például kredit-egyenértékűségi listák gondozása és közzététele, előzetes tanácsadás és szűrés); a tantervi előtanulmányi rend oldása (több intézményben is radikálisan csökkentették az előfeltételeket és ezzel összefüggésben kedvező tapasztalatokról számoltak be); és jelentős erőfeszítéseket tesznek a hallgatók minél jobb, alaposabb tájékoztatása érdekében. Ez utóbbi paradoxona, hogy míg az intézményi szereplők úgy vélik, kellően bőséges és jól érthető információval látják el a hallgatókat, addig a hallgatók a tájékoztatás elégtelenségéről panaszkodnak.

A beszámítást technikai körülmények is korlátozzák, a befogadott krediteket az elektronikus tanulmányi nyilvántartásban rögzíteni kell, a szerzett tanulási eredményeket tantervi elemeknek, egységeknek kell megfeleltetni. A rendszerbe állított tanulmányi nyilvántartó program azonban nem kellően rugalmas az intézményi sajátosságok és a hallgatók sokféle előzetes (hazai és külföldi) tanulási és munkatapasztalata kezelésére.

A külföldi mobilitás esetén annak megkezdése előtt és befejezése után is sok helyen történik egyeztetés a tanulásról, a felveendő tantárgyakról és azok beszámíthatóságáról – ez azonban sokszor megismételt rutineljárás, ami elsősorban a Tanulmányi Megállapodásban rögzített adatok és a hallgató által ténylegesen teljesített tanulás tartalmával való egyezésre fókuszál.

A tantervek egységei (tantárgyai) közötti tartalmi azonosság vagy újdonság összevetésében az azonosságra való fókuszálás a leginkább jellemző: az egyes tantárgyak tartalmi átfedése áll a mérlegelés központjában tematika/tantárgyi adatlap alapján. Ugyanakkor *„a kurzus valós tartalma és a kurzusleírás összhangja sok esetben nem biztosított”*. Előfordul, hogy további elemeket vesznek tekintetbe, mint a szakirodalom, a kompetenciák, a munkatapasztalat, a hallgató beszámolója, a vizsga/értékelés formája/módja (kollokvium, gyakorlati jegy, aláírás). Időnként semmi alapja sincs az eljárásnak (*„a hazai tárgyak leírását is nehéz megszerezni, így*

nehéz összehasonlítani a kintiekkel”), máskor a tanterv egészére tekintettel döntenek. Van azonban példa arra is, hogy egy-egy tantárgycsoport szintjén a kompetenciákat vetik össze, és rugalmas, támogató beszámítási gyakorlatot folytatnak. Szórványosan megjelent az a nézet is, hogy nincs értelme azért elküldeni a hallgatót másik ország egyetemére, hogy ott ugyanazt tanulja, amit a saját tanterve alapján amúgy is tanulna; ehelyett arra ösztönzik a mobilitásra vállalkozó hallgatót, hogy olyan tantárgyakat, tartalmakat igyekezzen felvenni és elvégezni, amelyeket anyaintézményében nem érhet el, és így a mobilitás valós tanulmányi hozzáadott értéket eredményez.

Az eljárásban és döntéshozatalban az oktatói véleményezés központi szerepet játszik; néhol többszörös felettes jóváhagyás mellett. Az oktatói szint azonban sokszor túl alacsonynak tűnik: az oktatók egy jelentős hányada saját tantárgyain túl nem látja át a képzési program (szak) egészét, és így az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos álláspontját erős korlátok között alakítja ki.

A hazai gyakorlatban található példa egyszerű, szinte automatizált folyamatra is (ilyen az ekvivalencia táblázat alkalmazása korábban már beszámított tantárgyakra), és végtelenül nehéz, bonyolult és időigényes eljárásra is (többszörös visszacsatolások oktató, tantárgyfelelős, KÁB, intézményi vezető között), amelyet a beszámítás során összevetett tantárgyi leírások teljesen más elvek alapján történő felépítése okoz.

Szintén van némi gyakorlat a munkatapasztalat elismerésére: ennek esetében értékelési eljárást – különösen szóbeli, írásbeli vagy gyakorlati értékelést – folytatnak le. *(„Munkáltató által kiállított dokumentumot kell mellékelni, amely tartalmazza legalább a munkatapasztalat kreditátvitel szempontjából releváns tartalmát, a munkatapasztalat megszerzésének helyét és időtartamát.”)* És egyre több példa mutatja, hogy terjed a nem-formális vagy informális tanulással megszerezhető tudás és képességek valamilyen mértékű figyelembe vétele, beszámítása. Ezt segíti, hogy korábban egyéni, otthoni játékként tekintett és használt eszközök (Lego, online közösségi számítógépes játékok pl. MineCraft stb.) mára egyre szélesebb körben beépülnek a formális felsőoktatási képzésekbe, mert felismerték, hogy a tudás- és képességfejlesztés hatékony módját kínálják.

Jellemző jogszabályi félreértelmezés az Nftv. 49. §-ának (5) bekezdése 75 százalékos egyezésre utaló kitétele (nem tagadható meg az elismerés, amennyiben legalább 75 százalékban egyezést állapítottak meg), amelyet a hallgató védelmére vezetett be a jogalkotó garanciális elemként. A legtöbb hazai intézmény saját elismerési gyakorlatában a 75 százalékos egyezési mértéket fő küszöbértékként kezeli, azaz az elismerés feltételül szabja saját intézményi szabályzatában *(„a 75 százalékos megfelelés szerepel a szabályzatokban mint a kreditbeszámítási feltétele”)*. Előfordul azonban jogszerű gyakorlat is *(„a TVSZ a részképzések esetén csak 60 százalékot követel meg, a karok ezt rugalmasan kezelik”)*, ám van, aki ezt inkább jogsértésként éli meg *(„75 százalékos tartalmi egyezésekre fókuszálnak, de rugalmasan”; „egyes karok oktatói rugalmasabban kezelik”)*.

A teljes beszámítás – dacára az Erasmus Egyetemi Charterben vállalt kötelezettségnek – többnyire nem valósul meg (ezt mutatták a felmérések eredményei is). Gyakori a hazatérő hallgatók teljesítményének újbóli értékelése és a kredit beszámítása érdekében

többletfeladatok elrendelése („a hallgató a magyar tematikában többletként megjelenő tartalmakról beszámol szóban vagy írásbeli kiegészítő feladat formájában, és így kompenzálja az eltérést”; „kisebb mértékű egyezés esetén további kurzus elvégzésének előírására kerülhet sor”; „egyedi esetekben különbozeti számonkérés is lehetséges”). Szintén gyakorlat a csak részleges kreditértékkel történő beszámítás.

Gyakori, hogy a hozott krediteket nem szakmai tárgyként, hanem a szabadon választható kreditek terhére számítják be. Ez sem felel meg a nemzetközi konszenzusnak, sem az Erasmus Egyetemi Charter aláírásával vállalt szabályoknak. A gyakorlat e tekintetben azonban sokszínű, és érzékelhető a törekvés a hallgató kedvezőbb helyzetbe hozására. Van, ahol magától értetődőnek tekintik, hogy a kreditet a hallgató kérelmében megjelölt helyre számítják be, van, ahol törekednek szakmai tárgyként beszámítani „amit csak lehet”, van, ahol „tantárgyi hierarchiában magasabb státusú tárgyak élveznek prioritást”.

Gyakori áthidaló, ösztönzőnek szánt megoldás, hogy speciális Erasmus választható tárgyakat hoznak létre (változatos elnevezésekkel: *külföldi részképzés, Exchange Course, Erasmus tárgy*), vagy a hozott tárgynak teljesen megfelelő anyaintézményi tárgyat vezetnek be a tantervbe (hoznak létre az elektronikus tanulmányi rendszerben). Van azonban olyan eset is, amikor megkülönböztetik a hazai és külföldi mobilitást és a hazai mobilitásból hozott krediteket a szabadon választhatóak közé csak ritkán, például csak szerződésben vállalt esetekben számítják be.

Ezek az itt jelzett intézményi gyakorlatok végső soron a hallgatók tanulmányi előrehaladását akadályozzák, és jelentős méltánytalanságot okoznak számukra. A hallgatók számára a képzési idő potenciális növekedése vagy ennek megelőzésére a párhuzamosan végzendő jelentős többletfeladatok a külföldi mobilitás vállalásában visszatartó erőt jelentenek (nem tudnak az itthoni anyaintézményi elvárásoknak megfelelő tárgyakat felvenni, a külföldön teljesített eltérő tárgyakat pedig nem ismeri el az intézmény vagy a krediteket a szabadon választható kreditek közé számítja be). Emellett érzékelhetően tartanak a tantervben meghatározott kreditmennyiség 10 százalékot meghaladó túlteljesítéséből fakadó esetleges következményektől (egyes intézmények a hozott és beszámított kreditekre is kiterjesztik ennek a szabálynak az alkalmazását, és önköltség-fizetésre kötelezik a hallgatókat annak ellenére, hogy máshol, például külföldi részképzésen szerzett kreditekre nem érvényes a 110 százalékos szabály). Ezek – és további más okok – miatt sok hallgató nem is kezdeményezi a megszerzett kreditek elismerését és beszámítását.

A mobilitási ablak bevezetése a tantervekbe sok fentebb sorolt nehézséget enyhíthet, ennek az eszköznek a megismerése, kialakítása, „bejáratása” azonban még csak most kezdődött el, egyelőre nem szerves része a hazai tanterveknek.

Az intézmények különböző módokon (közös fórum, személyes tanácsadás, honlap/Facebook) igyekeznek segíteni, iránymutatást adni a részképzésre pályázó hallgatóknak, akár tantárgyfelvétel támogatására is. Ennek ellenére sok hallgató nyilatkozik úgy, hogy nem jut elegendő segítséghez.

Az elismerési gyakorlat úgy összegezzhető, hogy egy sokszereplős, erőforrásigényes, bonyolult és bürokratikus eljárás keretében szűk hatókörű és kötött tájékozási, döntési folyamat valósul meg: a fókusz a tantárgyi tartalom van, a tájékozási/döntés alapja pedig egy erre elégtelen dokumentum, a tantárgyi tematika. Emiatt kiegészítő értékelési elemek bevonására és többletfeladatok elrendelésére kerül sor teljes beszámítás helyett. Elsősorban az oktatói, szakos nézőpont érvényesül és nem a hallgató egyéni tanulási tervének/útjának támogatása.

A nehézségek háttere, okai

A fenti, széles körben általános hibás gyakorlat mögött összetett okok húzódnak meg:

- a komplex jogszabályi rendszer nem koherens: az egyes jogszabályok sem önmagukban, sem egymással nincsenek összhangban; illetve hiányos a szabályozás; ennek következtében
  - széles körben tapasztalható a jogszabály előírások félreértése, nem ismerete;
  - az intézményi szabályozások félreértett, rosszul interpretált jogszabályokra épülnek;
  - mindezek nyomán tévhittek rendszerére épül a hazai gyakorlat;
- az intézmények nem rendelkeznek a tanulás és tanítás minőségének fejlesztésére irányuló vízióval, stratégiával és akciótervekkel, ami miatt oktatóik tanítással és tanulással kapcsolatos nézetei, vélekedései sem rendeződnek össze, megnehezítve az intézményi osztott álláspontok kialakulását; a hallgatók elismerési kérelmeire adott vélemények így jóval kitettebbek az egyéni, adott esetben egymástól nagyon eltérő oktatói nézeteknek és álláspontoknak;
- a vezetők demonstrált elkötelezettsége nem elég erőteljes annak biztosítására, hogy az elismerési eljárásokban érintettek kellő súllyal figyeljenek a részletekre; a vezetői elköteleződés kihat a mobilitási ügyek, a máshonnan hozott és előzetesen megszerzett tudás és képességek elismerésének és beszámításának kezelésére az intézményben;
- az elismerés és beszámítás folyamata komplex, sok szereplőt érint, időben is folyamatos, ismétlődő figyelmet igényel – ezért nehezen szabványosítható és magas munkaigényű;
  - intézményi szabályozás nagyon részletes, más területek szintén túl részletes szabályozásával együtt korlátozó hatású; a feladatokat alacsony szintre delegálja, túlzottan oktatási/oktatói fókuszú;
  - az intézményi szabályozás a nemzetközi gyakorlathoz képest elavult szemléletet tükröz;
  - magas a tehetetlenség a kialakult gyakorlat megváltoztatására és az eljárás mögötti alapelvek időről-időre történő átgondolása, tudatosítása elmarad;
- nem terjedt még el szélesebb körben a hallgató-központú, tanulás-orientált szemléletmód:

- az oktatók az akadémiai értékek érthető, ám félreértett védelme érdekében lépnek fel; sokuk alap-attitűdje a bizalmatlanság más képzési programok tantárgyaival, más karok, intézmények oktatóival szemben;
- továbbra is erősen hatnak szakmai presztízsszempontok a képzési programok kialakítása és működtetése során; és erős a hit abban, hogy érvényes tudáshoz kizárólag egy-egy tárgy oktatójától és csak az adott felsőoktatási intézményben lehet hozzájutni;
- kevés helyen működik korszerű, az egyéni tanulási folyamatokkal kapcsolatos legújabb szaktudományos eredményeket figyelembe vevő kurrikulum- és tanulási-környezet-tervezés;
- a tanulási eredmények alkalmazása lassan terjed, az alkalmazott értékelési módok és eljárások szűk készletből származnak, jellemzően összegző (szummatív) jellegűek; kevésbé vannak jelen a tanulási folyamatot fejlesztő, a hallgató támogatását célzó értékelési módok;
- az egyéni tanulási tervek támogatása helyett számonkérő jellegű a hozzáállás a hallgatók tanulási tevékenységeivel kapcsolatban;
- alacsony szintű a tanulásszabályozó és -támogató eszközök tudatos alkalmazása;
- a minőségbiztosítás és -fejlesztés nem működik kellő tudatossággal és hatékonysággal a tanulás és tanítás mikro-világában;
- ritka a személyi fejlesztési, továbbképzési tervezés és gyakorlat, ami az oktatók és az elismeréssel foglalkozó szakszemélyzet fejlesztését célozná, nézeteinek alakulására igyekezne hatni;
  - az intézményi elismeréssel foglalkozó oktatók, szakemberek nem rendelkeznek kellő ismeretekkel az elismerésről és beszámításról, annak nemzetközi fejleményeiről, elveiről, a nemzetközi kulcsdokumentumokról és a partnerintézmények gyakorlatáról;
  - az Erasmusról és külföldi tanulmányi célú mobilitásról egyoldalú kép él az intézményekben, amely nem a képzés szerves részének, a hallgatói kompetenciák bővítési lehetőségének, hanem élményfaktornak tekinti a mobilitást; az oktatói vélemények pedig alapvetően hatnak a hallgatók nézeteire, mobilitási motivációikra és tanulási terveikre;
  - szintén ide tartozik, hogy az oktatók, az intézményi tantervek jelentőségük alatt kezelik és veszik figyelembe a külföldi mobilitás keretében megszerezhető transzverzális kompetenciákat (az önállóság növekedésétől az interkulturális találkozások tapasztalatain át a nemzetközi kapcsolatháló-építési képességig), valamint az ismeretlen és idegen tanulási környezetben való eredményes helytállás érdekében tett jelentős egyéni erőfeszítéseket, amelyek teljesítése nem csak személyes örömforrás, nem is pusztán komoly áldozatvállalás, hanem olyan, más módon elérhetetlen képességek megszerzése is, amelyek a további tanulás hatékonyságát, eredményességét rendkívül feljavítják.
- az intézmények igyekeznek megfelelően tájékoztatni, ám nem mindig jut el a hallgatókhoz releváns információ; motivációjuk az intézmény megismert elismerési és beszámítási gyakorlatától függően is alakul, ezért sokan nem is kezdeményezik

megszerzett kreditjeik, tudásuk és képességeik elismertetését és beszámíttatását; az alacsony motiváción túl a hallgatók körében további gátak tapasztalhatók a mobilitással szemben (általában véve is alacsony mobilitási hajlandóság, anyagi nehézségek, magánéleti kötöttségek stb.)

- a használatban lévő elektronikus tanulmányi ügyviteli rendszer korlátai, rugalmatlansága rengeteg nehézség okozói.

Az elismerés buktatói

Az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos okokat, háttértényezőket áttekintve az MRK Munkacsoport megállapította, hogy alapvetően az ismeret- és a tapasztalathiány okozza az elismerési folyamat legfőbb buktatóit. Meglepő lehet ez egy két évtizede gyakorolt eljárás esetében. Ám mindez a megfelelő eszközök hiányára, intézményi-szervezeti okokra, illetve sok esetben az emberi tényezőre vezethető vissza.

Rendszer-szintű tényezők, illetve eszközök hiánya:

- túlzott decentralizáltság az elismeréssel érintett folyamatok során;
- szakpolitikai állásfoglalások hiánya: az elismerés jelenlegi szabályozása mellett rosszul értelmezett jogszabályi követelményekre épülő gyakorlat honosodott meg;
- a felsőoktatási fejlesztéspolitika figyelmének más területekre irányuló fókuszja, az oktatásfejlesztési folyamatok koordinációjának hiánya;
- a hazai külső minőségértékelési eljárásban e terület nem jelenik meg kellő differenciáltsággal;
- egyes magyarországi képzési programok esetében az erősen kötött tartalmú mintatantervek: ezek a mintatantervek nagyszámú kötelező és nagyon kevés számú választható tantárgyat tartalmaznak, így megnehezítik a mobilitással kiutazó hallgatók részére azt, hogy olyan tantárgyat vehessenek fel a fogadó egyetemen, amelyek tartalmilag, tematikailag összekapcsolhatók az általuk az itthoni felsőoktatási intézményben az előzetes félévek során még nem teljesített tantárgyaikkal.

Intézményi szervezeti tényezők:

- az elismerés teljeskörű menedzsmentjének elégtelensége (a mobilitásra felkészüléstől az elismerés és beszámítás adminisztrációján át az utánkövetésig és a tapasztalatok hasznosításáig) és alacsony hatékonysága (dokumentációk megléte és felhasználása, koordináció, online eszközök alkalmazása stb.);
- az oktatásra és oktatásszervezésre irányuló módszertani fejlesztések hiánya vagy ritkasága;
- saját intézményi gyakorlata vonatkozó reflexió (monitoring, külső és belső értékelések) gyakorlatának hiánya;

- külső segítség (például más hazai vagy külföldi intézményekkel tapasztalat-megosztás, jó gyakorlatok keresése, megismerése és értékelése, szakértői támogatás) igénybevételének hiánya;
- a formális kérvényezési rendszer merevsége, amely azokat az ügyeket nehézkesen képes kezelni, amelyekre nincs előre kialakított kérvény, űrlap, eljárás.

Emberi tényezők:

- vezetők elkötelezettsége e terület fejlesztésére nem érzékelhető;
- az oktatók alacsony mértékű bizalma az intézményen „kívülről hozott” tudás iránt;
- döntést nem vállaló vezető vagy adminisztratív munkatársak;
- rosszul rögzült ismeretek a 75 százalékos megfeleltetési szabállyal kapcsolatban, túlzott tartalomazonosságra koncentráció az oktatók részéről;
- a menedzsment oldaláról fel nem ismert szükség a folyamatok átfogó menedzselésére;
- hallgatói „nemtörődömség”, beletörődés: a mobilitás szükséges velejárója a félévhalasztás, valamint a hallgatóknak az a szemlélete, hogy sok esetben akkor jelentkeznek a külföldi tanulmányokra az esetleges félévhalasztás megelőzése miatt, amikor több félévnyi tanulás után kötelező tantárgyaik nagy részét már teljesítették, a fennmaradó néhány (rendszerint szakirányos) tantárgy lehetséges megfelelőit pedig nehéz vagy lehetetlen megtalálni a fogadó egyetemen.

*

Az MRK Munkacsoport tevékenysége során legnagyobb előrelépésnek bizonyult egyrészt a *jó gyakorlatok megismerése* kapcsán szerzett intézményi tudásbázis bővülése, másrészt annak felismerése, hogy az intézmények az elismerési folyamatokra vonatkozóan *szakpolitikai ajánlást* kérnek.

II. fejezet

Az elismerés

Az elismerés fogalma és hatóköre

Ahogy az a jogszabályok (Nftv. és Vhr.)¹⁰ célzott átvizsgálása nyomán kiderült az MRK Munkacsoportja számára, az elismerés fogalma és hatóköre több szempontból is homályos:

- a jogszabályok nem definiálják az elismerést;
- az elismerés tárgya homályos (bár szóösszetételként a szokásos előtag a *kredit-*, azonban ezen összetett kifejezés nem szabatosan utal a lényegre; a jogszabályok inkoherens módon váltogatják a *tudás, ismeret, munkatapasztalat* stb. előtagot);
- a *kreditelismerés* nincs jól lehatárolva; a jogszabályok sokszor szinonimaként használják a *kreditbeszámítás, kreditátvitel* kifejezéseket, amelyeknek viszont saját eltérő jelentésük van
- a *kreditelismerés* kifejezés indokolatlanul szűkítő, kizárja a nem-formális és informális tanulás(sal megszerzett kompetenciák), illetve a virtuális tanulás eredményeinek elismerését
- a kreditelismerést a mindennapi használatban sokszor csak a külföldi részképzésre / kreditmobilitásra vonatkoztatják; noha hazai intézmények és képzési programok között, sőt intézményen belül is lehetséges elismerés az átvitel során.

Valójában a tanulmányi eredmény- vagy kompetencia-elismerés a tartalmilag helyes és szabatos megnevezés.

Az MRK Munkacsoport fennállása alatt végig szembetalálkozott azzal a nehézséggel, hogy **az elismerés fogalomköre tisztázatlan**, és a szereplők eltérő értelemben, illetve kiterjedéssel használták a kifejezést. A leggyakoribb a nemzetközi mobilitásban működtetett kreditelismerés és -beszámítás értelmezés, ez azonban indokolatlanul leszűkítő. Krediteket szerezni, átvinni, majd ezeket elismertetni és beszámítani hazai felsőoktatási intézmények és képzési programok között is lehet, sőt egy intézményen belül is. Az elismerés továbbá nem szűkíthető le a felsőoktatási képzési programokban elért tanulási eredmények, illetve megszerzett kompetenciák körére: egyre inkább indokolt a kredittel korábban még el nem ismert teljesítmények, máshol elvégzett tanulmányi kötelezettségek (pl. szakmai gyakorlatok, terepmunkák), valamint a felsőoktatási képzéseken kívül, akár előzetesen megszerzett egyéb tapasztalatok (például munkatapasztalatok, nem-formális és informális tanulás) során elért tanulási eredmények, elsajátított kompetenciák bevonása az elismerés körébe. Ezért e jelentésben az *elismerés* kifejezést ebben a tag, kiterjesztett értelemben használjuk.

---

¹⁰ A következő jogszabályok érintik az elismerés kérdéskörét: 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról (Nftv.), illetve a 87/2015. (IV. 9.) Korm.rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (a továbbiakban: Vhr.)

Mindez továbbvezet a megfelelő kifejezések elhatárolásához és koherens használatához. Az MRK Munkacsoport ugyanis azt tapasztalta, hogy a témakörben szokásos – egyébként eltérő tartalmú – kifejezések (pl. [*kredit*]elismerés, [*kredit*]beszámítás, [*kredit*]átvitel) sokszor egymás alternatívájaként jelenik meg. Mindez nemcsak a köznyelvben, hanem például a vonatkozó jogszabályok nyelvezetében is tetten érhető.

A kreditelismerés kifejezés önmagában sem pontos, ám megtévesztő: valójában nem a korábban megszerzett kreditet ismerjük el, hanem a hallgató korábban elért tanulási eredményeit, elsajátított kompetenciáit (értve ez alatt a tudást, a képességeket, valamint az autonómiát és felelősségvállalást), amelyeket a kredit tanúsít. A hatályos felsőoktatási törvény (Nftv.) 49. §-ának (7) bekezdése ezt – némiképp pontatlanul ugyan, mert kompetencia helyett tanulmányokat és tudást említ, de a lényeget illetően – helyesen használja, amikor így fogalmaz: „*korábbi tanulmányok, továbbá az előzetesen megszerzett tudás kreditértékként való elismerése*”. Tehát a tanulási eredmények, a kompetencia megszerzését tanúsítja a kredit, és ennek értékét számítjuk be, írjuk jóvá a képzési program követelményei között. Ezért fordulhat elő, hogy eltérő kreditértékű vagy akár kredit nélküli (kreditrendszer előtti) kompetenciákat is elismer az intézmény a saját képzésében a tantervi egység teljesítéseként.

Az elismerés tárgyának megnevezésében sincs fogalmi koherencia nemcsak a köznyelvi használatban, hanem az Nftv. és a törvény végrehajtási rendelete (Vhr.) között sem, sőt ezen jogszabályokon belül sem. Az Nftv. a 49. §-a (5) bekezdésében a „*tudás*” elismeréséről beszél, ami indokolatlanul szűkítő, hiszen a KKK-k¹¹ a követelményeket a tudáson túl képességekben, attitűdökben valamint autonómia és felelősség kategóriákban is meghatározza. A (6) bekezdésben a tudás mellett vesszővel elválasztva megjelenik a „*munkatapasztalat*” is; ám ez felesleges és nem is érdemi bővítő lépés. A (7) bekezdéssel sem lesz teljes a felsorolás, ahol „*korábbi tanulmányok, továbbá az előzetesen megszerzett tudás*” olvasható, miközben az előbb említett munkatapasztalat hiányzik. A Vhr. továbbmegy a felsorolásban, a rendelet 54. §-ának (7) bekezdésében „*tantervben előírt követelmények*”-et említ; és úgy folytatja – lényegében az Nftv. 49. §-ának (7) bekezdésével ellentétesen –, hogy a „*képzésben szerzett krediteket*” (!) kell elismerni. Ez is pontatlan, mert nem a krediteket ismerjük el, azokat beszámítjuk. Az 54. § (9) bekezdés jóval pontosabb, „*tanulással elsajátított kompetenciák, munkavégzés során szerzett tapasztalat*” kifejezéseket használ, ám feleslegesen megkettőzve a megfogalmazást, hiszen a munkatapasztalat is kompetenciaként jelenik meg. A Vhr. a (9) bekezdés legvégén igazodik az Nftv.-hez, és a „*tudás*” meglétét követeli meg.

További alapvető probléma, hogy **egyik jogszabály sem határozza meg azt, hogy mit ért kreditelismerés** (értsd: kompetenciaelismerés) alatt. Az Nftv. 49. §-a (5) bekezdésének első mondata a téma szempontjából irreleváns, a 2. mondata pedig „*in medias res*” a kreditelismerés (kompetenciaelismerés) módjáról szól. De magát a jogintézményt nem definiálja. Ezért szükséges lenne bevezetni és definiálni a fogalmat. Erre megfelelő lehet az

---

¹¹ 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről (KKK)

Nftv. 108. §-ában egy új értelmező rendelkezés beiktatása, vagy a 42. §-ában a hallgatói jogok között lehet szabályozni a fogalom lényegi tartalmát, például „A hallgató kérheti a korábban megszerzett kompetenciáinak az elismerését ... stb.”

Fentiek alapján a „kompetenciaelismerés” kifejezés használata lenne megfelelő és pontos. Az MRK Munkacsoport – részben a nemzetközi gyakorlatra is tekintettel – ennek bevezetését és a jogszabályokban, intézményi szabályzatokban és tájékoztató dokumentumokban történő következetes használatát javasolja.

A kompetenciaelismerés fogalmi definíciója a következő lehet:

Formális, nem-formális és informális úton (például munkatapasztalat) megszerzett kompetenciáknak tantervi egység tanulási eredményeiként történő elismerése.

Az elismerés alapelvei

Az elismerési folyamatok alapelveit, főbb lépéseit többféle nemzetközi és hazai dokumentum is rögzíti. Így a kreditek elismerésének és beszámításának (kreditmobilitás) kereteit az Európai Kreditátviteli- és Elismerési Rendszer (ECTS) Használati útmutatója¹², valamint az Erasmus+ program több dokumentuma (az Erasmus Felsőoktatási Charta – az intézményi kötelezettségvállalásról, az Európai Mobilitási Minőségi Charta, az Erasmus Hallgatói Charta – a helyes gyakorlat európai kódexe Erasmus+ hallgatók számára) is tartalmazza.

A nem-formális és informális tanulás révén megszerzett kompetenciák elismerésének (validációjának) alapelveit az Európai Bizottság dokumentuma¹³, az eljárás alapvető szabályait és lépéseit a CEDEFOP útmutatója¹⁴, a magyar felsőoktatás számára kialakított adaptációját pedig az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet egyik kiadványa tartalmazza¹⁵.

Szükséges ismételtlen meghatározni és elfogadni az elismerés alapelveit. Fontos kiemelni, hogy ezek az alapelvek nem sajátos intézményi, eljárási vagy módszertani megoldásokat írnak

---

¹² ECTS Users' Guide; magyarul: Derényi András – Simon Mária (szerk.) (2016): *Tanulásszervezés, -elismerés és átjárhatóság a felsőoktatásban. Útmutató az európai kreditrendszer alkalmazásához*. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. [online]: <http://ofi.hu/kiadvany/tanulasszervezes-tudaselismeres-es-atjarhatosag-felsooktatásban>

¹³ European Commission (2004) *Common European Principles for Validation of Non-formal and Informal Learning*. Working Group H, European Commission, Brussels, 3 March, 2004. Ref DG EAC B/1 JBJ D (2004).

¹⁴ CEDEFOP (2015): *European guidelines for validating non-formal and informal learning*. Luxembourg, Publications Office of the European Union. [online]: http://www.cedefop.europa.eu/files/3073_en.pdf

¹⁵ Derényi András – Tót Éva (2011): *Validáció. A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban*. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet; [online]: <http://mek.oszk.hu/12900/12987/12987.pdf>

elő, hanem alapvető elvárásokat jelölnek. Céljuk az elismerés eredményével kapcsolatos bizalom, hitelesség és pártatlanság fenntartása.

- az elismerés az egyének tanulásának eredményre irányul, és egyéni kezdeményezésre (kérelemre) indul (egyes programok vagy intézmények akár elrendelhetik a kötelező kérelembenyújtást);
- az elismerési eljárás biztosítja az (elismerést kérelmező) egyén számára a szakmailag megalapozott, pártatlan / elfogulatlan eljárást;
- a döntési szint azon a legalacsonyabb szervezeti szinten van, ahonnan a teljes képzési program kompetenciarendszerére és tantervi architektúrájára, annak belső összefüggéseire rálátás nyílik (ilyen szint lehet például a szakfelelős vagy a programigazgató);
- az intézmény garantálja a teljes folyamat átláthatóságát, méltányosságát és a személyiségi jogok védelmét (nemzetközi mobilitási programok esetén a folyamat már a hallgató mobilitásra való felkészülésének támogatásával elkezdődik);
- a folyamatot megfelelő és elérhető tájékoztatás, tanácsadás és segítségnyújtás támogatja;
- az eljárásban és a döntéshozatalban közreműködők megfelelő (azaz saját feladatuk ellátásához szükséges) felkészültséggel (szakértelemmel) rendelkeznek;
- az eljárás szabályozása biztosítja a kérelmező jogorvoslati jogának érvényesíthetőségét és ennek megismerhetőségét még az eljárás megkezdése előtt;
- az intézmény, ahol lehet, törekszik az eljárás egyszerűsítésére;
- az eljárás részletei, lépései és időkeretei, esetleges költségei (annak belső megbontása) nyilvánosak, előzetesen is megismerhetők az érintettek számára;
- az eljárás költségei egyik résztvevő felet sem terhelik túlzott mértékben;
- az elismerésről és beszámításról meghozott döntés nem okozhat a kérelmező számára hátrányos jogkövetkezményeket (pl. nem keletkeztethet későbbi fizetési kötelezettségeket);
- a döntés során tekintettel vannak arra, hogy a párhuzamos/megismételt hallgatói terhelést/munkát elkerüljék;
- az eljárás az elért tanulási eredményekre, a megszerzett kompetenciákra alapoz; ehhez megfelelő referenciakeretet, (követelmény)standardokat alkalmaz (például a szak kimeneti tanulási eredményeit, egyéb meghatározott szakmai standardokat);
- szervezett keretek között zajló mobilitás (pl. Erasmus, Ceepus) esetén a teljes programelem/mobilitási időszak összes megszerzett kreditjét beszámítják – előre megállapított megfeleléség esetén automatikusan, külön eljárás nélkül, figyelemmel arra, hogy a hallgató tanulmányi előrehaladása (tanterv szerinti kredit-gyűjtése) töretlen maradjon;
- a hallgatók megszerzett és igazolt szakmai kompetenciáit elsősorban a szakmai tárgyak kreditjei közé számítják be;
- az elismerést és beszámítást – a tartalmi egyezőségek alacsony szintje esetén is – csak a végzettség megszerzéséhez szükséges kompetenciák (várható) meglétének lényeges eltérése vagy hiánya esetén tagadják meg.

Az MRK Munkacsoport – a nemzetközi gyakorlatot is szem előtt tartva – fontosnak tekinti, hogy az elismerés az elért tanulási eredményekre és a megszerzett kompetenciákra fókuszáljon, ugyanakkor ennek lehetősége egyelőre intézményi mérettől és képzési programoktól (szakoktól) is függ. Az egyéni tanulásban, annak eredményeiben megjelenő különbség megértése és elfogadása jelentős mértékben elősegítheti a jobb gyakorlat kialakítását, ám ennek elterjedése időigényes, lassú folyamat. A tanulási eredmény alapú elismerés elterjedéséhez a kari/intézményi vezetés járulhat hozzá leginkább e szemlélet iránti elkötelezettségük demonstrálásával.

Az elismerés intézményi céljai

Az intézményi beszámolókból kitűnik, hogy az intézmények elismeréssel kapcsolatos céljai változatosak, ám sok esetben önmagukra irányulnak. Így számos intézményben az elismerési eljárás működtetésének az a célja, hogy

- a mobilitási időszak szervesen illeszkedjen a hallgató mintatanterv szerinti tanulmányi menetrendjébe;
- egy megvalósult mobilitás ne jelentsen sem időbeli, sem a tantervi előrehaladásban mérhető kiesést;
- javuljon az elismerés és beszámítás határfoka.

Néhány intézményben azonban megjelentek felettes célok is:

- *hallgató számára biztosított előnyök:*
  - előírt képzési idő csökkentése;
  - külföldi tapasztalat, nyelvismeret, önállóság erősítése, a látókör szélesítése;
  - szakmai és puha (átvihető és általános) kompetenciák bővítése, életvezetési kompetenciák fejlesztése nemzetközi tapasztalat megszerzésén keresztül;
  - a hallgatói jól-lét megteremtéséhez való hozzájárulás, a személyes tanulmányi tervek, az életpálya alakításának segítése a lehető legrugalmasabban, az egyéni igényeknek megfelelően;
- *intézményi előnyök:* nemzetközi térben való intézményi láthatóság növelése; a jó partnerkapcsolatok fenntartásához hozzájárulás;
- *oktatói előnyök:* lehetőség arra, hogy betekintsenek a partnerintézmények oktatási struktúrájába és az ott folyó szakmai munkába is.

Az elismerés esetei

Bár az elismerés lényege, hogy a felsőoktatási intézmény adott képzési programján kívül elért tanulási eredmények, megszerzett kompetenciák elfogadása, elismerése történik a hallgató tanulási folyamatában (vagy tanulási folyamatba lépéséhez), számos eset különböztethető meg a hallgatók tanulása szempontjából. Egyrészt az elismerés kérelmezésére sor kerülhet

1. továbbtanulási (adott képzésre való bejutási) céllal

- például mester- vagy doktori képzésre történő felvétel előfeltételeként; vagy
- felsőoktatási szakképzés jogszabály szerinti kreditminimumának teljesítése érdekében az alapszakon;

2. felsőoktatási tanulmányokon belüli tanulmányi előrehaladási céllal

2.1 másik felsőoktatási képzési programban megszerzett kompetenciákat és a mögöttük álló hallgatói munkát tanúsító kreditek beszámítása céljából (ide tartoznak a vendéghallgatói tanulmányok, az áthallgatás, a külföldi részképzés, az intézményváltás, a korábbi felsőoktatási tanulmányok, a közös képzési modullal rendelkező különböző szakokon szervezett tanulmányok esetei);

2.2. nem felsőoktatásban, hanem más formális képzésben megszerzett kompetenciák beszámítása céljából (például szakképzésben szerzett ismeretek beszámítása);

2.3 nem-formális képzésekben megszerzett kompetenciák beszámítása céljából (például továbbképzések, tanfolyamok, hatósági képzések, virtuális kurzusok esetében);

2.4 informális tanulással megszerzett kompetenciák beszámítása (amelyek megszerzhetők munkavégzés, szabadidős tevékenység, önkéntes munka, gyakorlati mobilitásban szerzett szakmai gyakorlat vagy más tevékenységek során).

Az elismerést kérelmezheti

- a továbbtanulási célú elismerés (1) esetén az intézmény leendő hallgatója (felvételiző);
- a tanulmányi előrehaladási célú elismerés (2) esetén az intézmény (vendég)hallgatója.

A különböző esetekben más és más lehet az a tipikus helyzet, kihívás, szokásos nehézség, amit az elismerési eljárás során kezelni kell. Ugyanakkor mindegyik esetben végső soron ugyanaz a cél, ugyanazok az alapelvek és ugyanazok a lépések hajtandók végre (szükség szerint egyes lépések kihagyhatóak, másféle dokumentumokat kell kezelni, máshogy szükséges kommunikálni stb.).

Az elismerési folyamat

Az elismerési folyamat főbb szakaszai, lényegi elemei a felsőoktatási intézmény szemszögéből:

1. Előkészületek

Külföldi részképzés esetén:

- felkészülés: pl. küldő és fogadó intézmények közötti egyeztetés, szerződéskötés, egymás képzési programjainak áttekintése, tantárgyi célok és kimeneti kompetenciák megismerése, esetleg megfelelési listák készítése, partner intézmények mobilitási munkatársainak megismerkedése, elismerési eljárások felmérése a partnerintézményben, informatikai felkészülés, szabályzatok megfelelő megírása/módosítása, formanyomtatványok előállítása, az elismeréssel foglalkozók felkészítése stb.
- írásos és személyes tájékoztatás: a hallgató részére szükséges információk megismerhetővé tétele, intézményekről, képzési programokról való tájékoztatás;
- tanácsadás: az egyéni tanulmányi úton adott tantervi egység kompetenciáiként elismerhető korábbi tanulmányok, munkatapasztalatok, és a várhatóan máshol teljesítendő tanulmányok egyeztetése; az intézmény(ek) és a hallgató közötti előzetes egyeztetések stb.

Vendéghallgatói jogviszony, kredit-áthallgatás esetén:

- írásos és személyes tanácsadás, tájékoztatás, felkészülés az eljárásra;
- célszerű az egyeztetés az anyaintézménnyel.

Korábbi tanulmányok, már megszerzett kompetenciák teljes vagy részleges beszámítása

- tanácsadók, értékelők felkészítése, felkészülése;
- jó gyakorlatok tanulmányozása;
- eljárási protokollok kialakítása;
- írásos és személyes tanácsadás, tájékoztatás, felkészülés az eljárásra;
- a hallgatónak célszerű lehet az eljárás előtt tájékozódni a befogadás mikéntjéről.

2. Az eljárás

- eljárás elindítása (elismerés iránti kérelem benyújtása);
- azonosítás (a kérelmező részéről elismertetni kívánt kompetenciák, intézményi és tantárgyi célok azonosítása);
- dokumentálás (az azonosított kompetenciák meglétét igazoló dokumentumok; ezek hiányában a kérelmező kompetenciáinak felmérése);
- értékelés (az azonosított és dokumentált kompetenciák összevetése az elvárt kompetenciákkal [többnyire kompetenciákban vagy tanulási eredményekben megfogalmazott követelmény-standardok; tantárgyi célok; pl. KKK, kurzustematika/syllabus]);
- tanúsítás (kreditérték meghatározása, hozzárendelése és beszámítása; felmentés; egyéb tanúsítás kiadása; további tanulmányi kötelezettségek előírása);
- elismerés lehetőségének hiányában elutasítás, jogorvoslati lehetőségről tájékoztatás.

3. Jogorvoslat

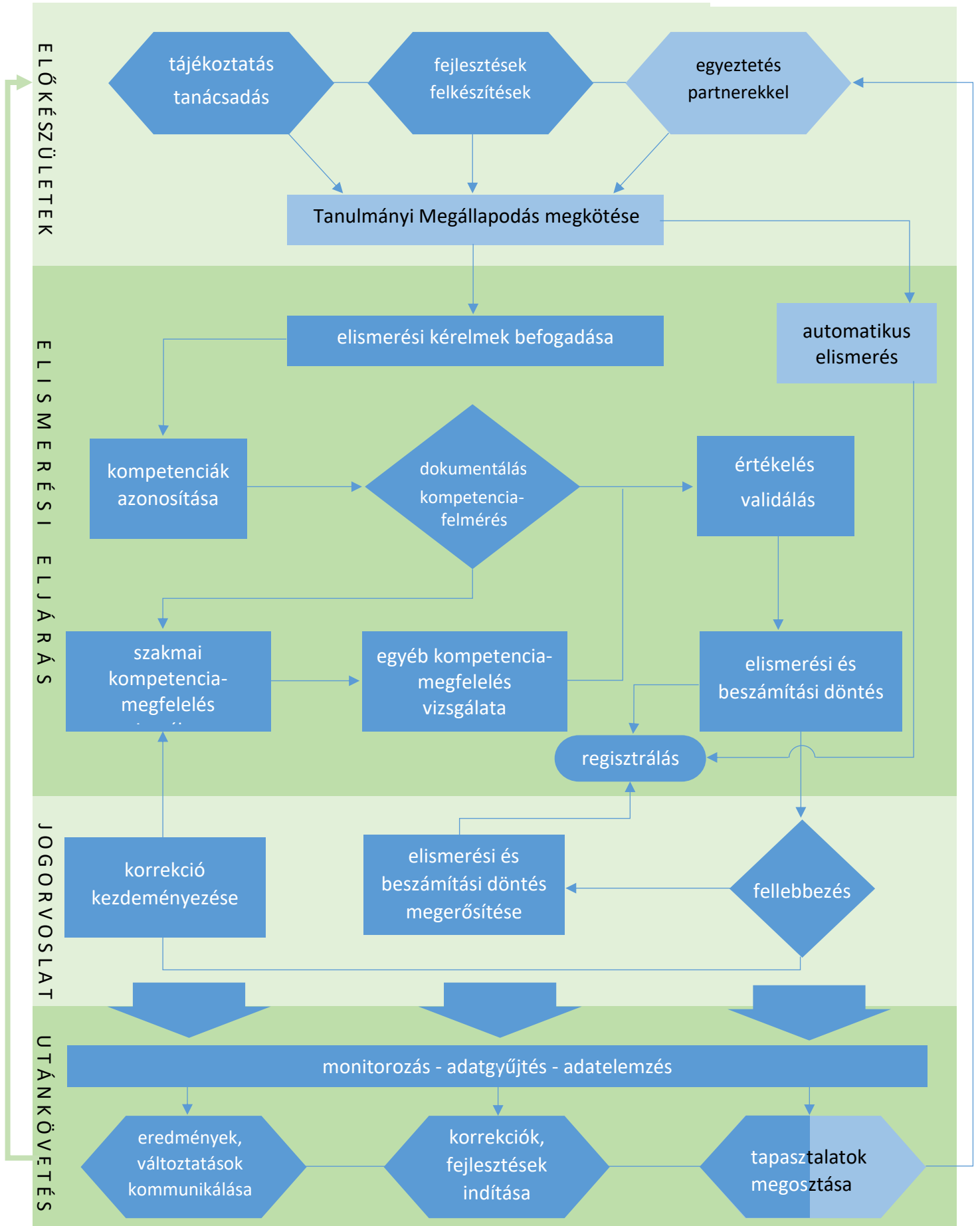
- a kérelmező az elismerés eredményével szemben fellebbez(het);
- a fellebbezés nyomán az eljárás, a meghozott döntés felülvizsgálata;
- az eredeti döntés megerősítése vagy korrekciója.

4. Utánkövetés

- adatgyűjtés az eljárást kezdeményezőkről, az eljárások eredményeiről és hatásairól (például az eljárást kezdeményezők jellemzői; elégedettségük; előrehaladásuk; a beszámítás körülményei és arányai; az elutasítások okai és mértéke; költségek és megoszlásuk; a kreditallokáció megfelelése; stb.)
- az összegyűjtött adatok elemzése, kiértékelése;
- ha van partnerintézmény, akkor a velük való egyeztetés, tapasztalatcsere;
- szükség esetén korrekciók (például az eljárás menetében, szabályozásában, résztvevőinek feladataiban, az alkalmazott módszerekben); a módosítások tudatosítása minden résztvevőben stb.
- a beszámított kreditek, a megfeleltetett tantárgyak adatbázisban történő rögzítése (az előállt megfeleltetési táblázat segítheti a mobilitásra pályázó, illetve az elismerést és beszámítást kérelmező hallgatókat, továbbá a kreditátviteli folyamatokban részt vevők jövőbeni munkáját).

Az elismerési eljárás főbb lépései¹⁶

■ = mobilitás partnerség keretében

¹⁶ Ez a szemantikus ábra az eljárás fő lépéseit fedli le; intézményi sajátosságok minden elemnél megjelenhetnek; a nem-formális és informális tanulással megszerzett kompetenciák elismerésének egy korábban kidolgozott specifikus folyamatábráját a melléklet tartalmazza.

Az elismerés két, ellentétes megközelítése

Az elismerés alapelve, hogy az intézmény ismerje el a hallgató tanulását, kreditálja már megszerzett kompetenciáit (ha más felsőoktatási intézmény még nem tette ezt meg) és számítsa be a kreditjeit, mivel ezzel is támogatja egyéni tanulási és életpálya terveinek teljesülését. Ez az alapelv **a már megszerzett és** a képzési program követelmény-standardjaiban (ilyen például a KKK vagy az azokhoz képest specifikusabban meghatározott szakos kompetenciák, kimeneti követelmények) előírt, **elvárt kompetenciák összevetésén, azok egymással történő megfeleltetésén alapul.**

Ugyanakkor a hallgatók egyéni tanulását és tanulmányi céljai elérésének támogatását kiemelten szem előtt tartó intézmények ezzel az alapelvvvel ellentétes álláspontot is követhetnek (ahogy erre van is gyakorlat), és arra ösztönzik hallgatóikat (vagy kevésbé aktívan: elfogadják hallgatóiktól), hogy az anyaintézményen kívül folytatott tanulmányaik során (amit például hazai vendéghallgatóként vagy külföldi részképzés keretében végeztek) éppen olyan tartalmakat keressenek, **olyan kompetenciákat igyekezzenek elsajátítani, amelyek az anyaintézményben nem állnak rendelkezésre.** Ezekben az esetekben nem az egyezések keresése az elismerés célja, hanem az eltérő tanulási tapasztalat, kompetenciák beillesztése és beszámítása a hallgató egyéni tanulmányai közé a végzettség megszerzéséig vezető úton.

Akár az azonosságok, akár a különbségek álljanak is az elismerés középpontjában, mindkét esetben az az elérendő eredmény, hogy a hallgató idővesztés nélkül juthasson el tanulmányai befejezéséig.

Az elismerés szereplői

Az eredményes, minden érintett elégedettségével járó elismerési eljárások kulcsa a megfelelően szabályozott folyamatokon és az érintettek kellő tájékozottságán túl az eljárást működtető, abban közreműködő szereplők kiválasztása, saját feladataik szakmailag megalapozott elvégzésére való felkészültsége, továbbá a szükséges döntések meghozatalára való felhatalmazása, feladat- és felelősségi köreik pontos meghatározása.

Egy megfelelő folyamatban a szubsidiaritás elve érvényesül: azok a legalacsonyabb szintű (az felmerülő esetekhez legközelebb lévő) szereplők vannak bevonva az egyes döntési pontok előkészítésébe, illetve a döntéshozatalba, akik a lehető legnagyobb rálátással rendelkeznek a kérelmezőt érintő tanulási folyamatra, képzési elvárásokra.

- egy-egy tantárgy oktatója többnyire nem látja át egy szak teljes felépítését és a hallgatónak a kimeneti követelmények és saját tanulási céljai teljesítése érdekében szükséges teljes tanulmányi útját. Az oktató a rá rótt szerepénél fogva csak saját tantárgya keretei között és nem a teljes képzési, tanulási folyamat egészére tekintettel tudja a hallgató hozott tudásának, megszerzett kreditjeinek megfelelőségét véleményezni; így véleménye szükségképpen szűkebb körű lesz a kívánatosnál; ugyanakkor az oktatói véleményeket az eljárás többi szereplője, különösen a vegyes szakmai összetételű Kreditátviteli Bizottság általában nem szívesen bírálja felül; a

magas tartalmi megfelelésre fókuszáló hozzáállással együtt ez vezethet az alacsony elismerési arányokhoz;

- amennyiben a döntési pont túlzottan magasra van helyezve, például kari, egyetemi bizottsághoz [ilyen a KÁB] rendelve, úgy az elismerési döntések során a véleményeket szervezeti, működési vagy magasabb intézménystratégiai megfontolások torzíthatják;
- az érintettek szempontjából jobb eredményt hoz, ha nem az egyes oktató az elismerési folyamat kulcsszereplője; az optimális megoldás, ha az elismerésről szóló véleményezési és döntési folyamatban a kulcsdöntéseket a szakfelelős (vagy egyes intézményekben például az oktatási dékánhelyettes) hozza meg. Ő az, aki a teljes képzési-tanulási folyamat egészét átlátja, és így a teljes folyamatra tekintettel képes a hallgató megszerzett és értékelt kompetenciáinak relevanciáját és beszámíthatóságát az egyes tantárgyak, tantervi egységek szintjén is megítélni a felkészült szakszemélyzet támogatásával;
- egyes szabályozott szakmákra képző intézmények sajátos szempontjai természetes módon igényelhetik, hogy a tantárgy oktatójának/tantárgyfelelőisének a véleménye is megjelenjen a döntési folyamatban;
- a magasabb testületek/fórumok/megbízott vezetők általában az eljárás alakítását, az alapelvek és szabályok megtartását vizsgálják, illetve fellebbviteli pontként működhetnek; hazai sajátosság az elismerési döntéseket kari/intézményi bizottság szintjén kezelni; ha ilyen grémium már működik, átgondolandó, hogyan tehet szert minőségbiztosítási szerepre a döntések, a folyamatok és egyes kirívó esetek monitorozásával, a folyamatok során keletkezett adatok elemzésével, jó gyakorlatok terjesztésével, fejlesztések kezdeményezésével; mint minden tanulmányokkal összefüggő kérdésekkel foglalkozó egyetemi testületnek, ennek a bizottságnak is jó, ha van hallgatói tagja, aki a hallgatók szempontjait hangosítja ki a többi tag felé; egy ilyen szerepű bizottság tagjainak kiválasztásánál az intézményi-szervezeti pozíció helyett a szakterület átlátására való képesség (ami természetesen intézményi pozícióban is megjelenhet) jelenik meg fontos szempontként.

III. fejezet

Jó gyakorlatok, megoldásmódok

Az MRK Munkacsoport tagjai számos olyan megközelítést, megoldást tártak fel saját, illetve külföldi partnerintézményeikben, amelyek előremutatóak lehetnek egy kedvezőbb intézményi elismerési gyakorlat kialakításában. Ezek közül az MRK Munkacsoport által leginkább figyelemre méltóak, illetve adaptálásra javasoltak (azokból szemelvények) a mellékletben találhatóak. Ezek tanulságait a lenti táblázat összegezi (nem prioritás szerint, hanem tematikai csoportosításban).

Áttekintés az intézményi gyakorlatokról, eljárásokról és ezek több szempontú elemzésének eredményéről

Elismerési gyakorlat, eljárás	Milyen elismerésnél használható?	Kinek előnyös/kockázatos?	Előnyei	Kockázatai
A tanácsadásnak kiemelt szerepe van a folyamatban	Minden esetben	(leendő) Hallgatónak	Átlátja és érti a folyamatot. Pontosabban dokumentált kérelem jön létre. Kisebb a kockázata a kérelem elutasításának formai hiba, hiányosság miatt.	Elijedhet a hallgató, ha előre túl bonyolultnak ítéli meg a folyamat adminisztrációját.
		Intézménynek	A máshol felveendő tantárgyak kiválasztása jobban célzott, jobban illeszkedik az anyaintézményi elvárásokhoz és a hallgató egyéni céljaihoz.	Többlet erőforrásokat igényel a tanácsadás biztosítása
A szakos tantervek rugalmasak; az előtanulmányi rend kevésbé kötött	Minden esetben	Hallgatónak	Könnyebb az egyéni tanulási célok kialakítása, követése. Rugalmasabban lehet mobilitás esetén válogatni a felveendő tantárgyak között. Nagyobb a teljes elismerés esélye.	Kellő tanácsadás, támogatás nélkül a kevésbé önálló hallgatók nehezebben, esetleg rosszul tervezik meg tanulmányaikat.
		Intézménynek	Nagyobb a rugalmasság a máshonnan hozott kompetenciák elismerésére és beszámítására A hallgatók motiváltabbak, ha jobban követhetik saját érdeklődésüket. Alacsonyabb a kényszerhalogatás és lemorzsolódás.	Tanácsadást, tanulástámogatást kell biztosítani; Egyéb ösztönzőket és szankciókat kell alkalmazni, amelyek nélkül egyes hallgatók hajlamosabbak halogatni.
Az eljárásban közreműködők: szakvezető, modulfelelős, koordinátor	Minden esetben	Hallgatónak	Az elismerésről a teljes képzési követelmény és folyamat tükrében történik döntés, ami megalapozottabb, kisebb az indokolatlan elutasítás esélye.	
		Intézménynek	Megalapozottabb elismerési döntések születhetnek. Javulhat az elismerések, beszámítások aránya, és így csökkenhet a halogatás, lemorzsolódás. A szakfelelős, modulfelelős az elismerésekkel való foglalkozás révén jobban megértik a szakok tanterveinek korlátait és előnyeit, a fejlesztendő területeket; jobban megismerik és átlátják a partnerintézmények képzési folyamatát is.	

Elismerési gyakorlat, eljárás	Milyen elismerésnél használható?	Kinek előnyös/kockázatos?	Előnyei	Kockázatai
Az összehasonlítás tárgya a cím, a célok, a kompetenciák; a képzési szint; az illeszkedés a képzési profilhoz vagy modulhoz	Minden esetben	(leendő) Hallgatónak	A nem-formális, felsőoktatási képzésen kívül megszerzett kompetenciákat nagyobb valószínűséggel ismeri el az intézmény. A tanulási folyamatban elért eredmények és a végzettséghez még hiányzó követelmények jobban láthatók, könnyebb a további tanulást tervezni.	Egyes esetekben a hallgatók több egyéni támogatást igényelhetnek további tanulmányaik során, mert nem a tantervi struktúra szerint építik fel kompetenciáikat.
		Intézményeknek		
Előírás a szakspecifikus tárgyként történő elismerés; a beszámítás helye szempontjából a helyettesítendő tárgy helye a döntő	Minden esetben	Hallgatónak	Tervezhető az elismerés, a mobilitás így a félévvesztés kockázatát csökkentheti. Növelheti a hallgatói mobilitási kedvet a tervezhetőség és a biztos elismerés miatt. Kisebb a szabadon választható kreditek túlhalmozása, az időbeni túlfutás és a finanszírozási korlátok átlépése.	Később egyes szakmailag ráépülő tantárgyak teljesítése nagyobb erőfeszítést igényelhet, ha a hozott tantárgy teljesítése során nem sajátított el valamilyen szakspecifikus kompetenciát, amit a helyettesítendő tantárgy eredetileg célul tűzött ki.
		Intézményeknek		
Tilos további kiegészítő teljesítmény előírása az elismeréshez	Minden tanulmányi előrehaladási célú elismerésnél	Hallgatónak	Adott kredithez egyszeri teljesítés további terhelés nélkül.	Egymásra épülő kurzusok esetén a további tanulmányok megértésében akadályt jelenthet. Gyorsan elavuló ismeretekre nem vagy korlátozottan alkalmazható, mert a hallgató esetleg nem szerzi meg az elvárt kompetenciát.
		Intézményeknek	Az oktatói terhelést nem növeli	

Elismerési gyakorlat, eljárás	Milyen elismerésnél használható?	Kinek előnyös/kockázatos?	Előnyei	Kockázatai
Megfelelési lista alkalmazása	Formális képzés esetén, ahol van partnerintézmény és viszonylag ritka a képzésben történő módosítás	Hallgatónak	Tervezhető az elismerés, a mobilitás így a félévvesztés kockázatát csökkentheti. Növelheti a hallgatói mobilitási kedvet a tervezhetőség és a biztos elismerés miatt. Könnyen beazonosítható, hogy milyen tantárgy teljesítésével milyen kompetenciákra kérhető az elismerés.	Csökkenti az egyéni tanulási terv és a választás szabadságát, mivel behatárolja az elismerhető tantárgyak körét.
		Hallgatónak és intézménynek	Oktatóval, tanácsadóval vagy mással való előzetes egyeztetést nem igényel (bár ajánlott).	
		Intézménynek	Alkalmazása során költség- és erőforráshatékony. Ha a megfelelési listát a partnerintézménnyel oda-vissza alapon alakították ki, és onnan érkező hallgatói aktivitás is várható, a hallgatói előnyök náluk is érvényesülnek. Nő a résztvevőkben az intézmény iránti bizalom.	Előállítása sok időt és erőforrást igényel. Rendszeres nyomonkövetést kíván, amely szintén erőforrásigényes.
A lényegi, az oklevél kiadását ellehetetlenítő különbség/eltérés vizsgálata az azonosságok keresése helyett.	Minden esetben	Hallgatónak	A különbségekre fókuszáló intézményi hozzáállás nagyobb arányú elismerést, beszámítást valószínűsít. A különbségek természetes fennállása az egyéni tanulási célok követését erősítheti.	
		Intézménynek	A különbségek meglétének elfogadása növeli a hallgatók egyéni tanulási folyamataira való odafigyelést.	Egyes esetekben a hallgatók több egyéni támogatást igényelhetnek további tanulmányaik során a hiányok pótlása érdekében.

Elismerési gyakorlat, eljárás	Milyen elismerésnél használható?	Kinek előnyös/kockázatos?	Előnyei	Kockázatai
A mobilitási ablak akár modulonként, általános kritériumok mentén is kialakítható	Minden tanulmányi előrehaladási célú elismerésnél	Hallgatónak	Előre tervezhető a mobilitás. Az elismerés előre biztosított. A mobilitási ablak szerinti mobilitásban is van választási rugalmasság.	
		Intézménynek	Könnyebb a mobilitási ablak beillesztése a tantervbe. A hallgatók távolléte, jelenléte, a szükséges oktatói kapacitások előre jól tervezhetők. Az elismerés nem igényli egyéni elismerési eljárások lefolytatását.	A partnerintézmények képzései, tantárgykínálata többször ellenőrzendő, egyeztetendő.
Fordított bizonyítási teher alkalmazása	Minden esetben.	Hallgatónak	Nem a hallgatón a teher szakmai érvek és bizonyítékok előadására. Az elismerés elutasítása indokolt, és így jobban érthető, milyen lényegi kompetenciák pótlására van szükség. Valószínűleg magasabb az elismerés és a beszámítás aránya.	
		Intézménynek	A hallgatók tanulására, kompetenciáik fejlődésére tudatosabban figyelnek. A hiányok bizonyításához összegyűjtött érvek jobban megérthetővé teszik a tantervek előnyeit és korlátait, további fejlesztési lehetőségeit.	

Javaslatok az elismerési eljárások jobb működtetésére

Az MRK Munkacsoport a hazai és külföldi jó gyakorlatok, előremutató megoldások alapján összegyűjtötte és tematikusan csoportosította azokat a javaslatokat, amelyek az elismerés jobb működéséhez vezethet a magyar felsőoktatásban. Ezek elsősorban az intézményen belüli megoldásokra irányulnak, de van köztük néhány olyan is, amellyel a felsőoktatás-irányítás segítheti az intézményi jobbitó törekvéseket. Sok intézmény alkalmazta már a javaslatban foglalt elemek egyikét-másikat, egybegyűjtésük és közreadásuk azonban további lépésekre ösztönözhet, az intézményi stratégiák vagy a fentebb vázolt jellemző működési modellek szerint.

1. a szabályozás pontosítása, korrekciója, kiegészítése

- a képzések megvalósításával, a kreditrendszer részletszabályaival kapcsolatos jogi szabályozás, az eljárásrend egyszerűsítése, a jogszabályi részletek helyett az intézmények iránymutatások általi segítése, támogatása sokat lendíthet az elismerés alapelveinek egyre koherensebb értelmezésén;
- az intézmények saját belső szabályozásukban sokat tehetnek a döntési hatáskörök és felelősségek (például ki írhatja alá a tanulmányi megállapodást?), a különböző feladatkör lehatárolások egyértelműsítésében, a szükséges felhatalmazások megadásában, ami az elismerési eljárásokat átláthatóbbá, érthetőbbé teheti;
- időnként jobb, ha a szabályozás – különösen a jó gyakorlat kialakulásáig, megszilárdulásáig – nem azonnal az SZMR vagy a TVSZ részeként jelenik meg, hanem belső alapelv-gyűjtemény, kézikönyv vagy útmutatások formájában; ahogy az Európai Kreditátviteli és -elismerési Rendszer [ECTS] nemzetközi használata is egy útmutató mentén rendeződik össze az Európai Felsőoktatási Térség országaiban;
- az intézmények közötti kreditátvitel szabályai, követendő jó gyakorlata is írásban rögzíthető útmutatóban vagy más módon beépítve az intézményi szabályozásba;
- érdemes megfontolni annak alapelvvé emelését, és rögzítését hogy az elismerés és beszámítás az alaphelyzet, és a kérelmek elutasítása számít különleges esetnek; ahol csak lehet, a külföldről hozott krediteket automatikusan ismerje el az intézmény;
- a mobilitási ablakok alkalmazásának példáit és jó gyakorlatait összegyűjtve és megismerve érdemes létrehozni a lehetséges megoldásokra egy olyan intézményi iránymutatást, amelynek előnyei, korlátai egy új szak indítását követően, illetve a már meglévő szakok korrekciója után fokozatosan tesztelhetőek.

2. a tantervek rugalmasságának növelése

- a tantervek modularizálása (nagyobb méretű és kreditértékű tantervi egységek, tantárgycsoportok kialakítása), valamint a (tanulmányi) előfeltételek (felmenő rendszerű) csökkentése növelheti a tantervek rugalmasságát, és így a hozott kompetenciák beilleszthetőségét;

- általában is megfontolandó a magasabb kreditértékű tantervi egységek kialakítása a tantervekben (a nemzetközi gyakorlat az öt vagy ennek többszörösét kitevő kreditértékű tantervi egységek irányába látszik terjedni; lásd melléklet) a hallgatók önálló tanulmányi munkájának párhuzamos növelésével, ami az egyéni tanulási célok megvalósítását jobban szolgálja;
- a képzések kimeneti, tanulási eredményekre épülő megszervezése és megvalósítása, a tantervi elemek és tanulmányi adminisztrációs eszközök ilyen irányú alakítása szintén növelheti a rugalmasságot (hiszen így egyre inkább a tanulási eredmények állnak az elismerési folyamat fókuszában a tartalmak egyezésére koncentrálás helyett);
- az egyéni tanulásban, annak eredményeiben megmutatkozó különbségek természetes jelenlétének elfogadása és megértése, az ezzel összefüggő tanulástámogató tevékenységek erősítése további elmozdulást hozhat a még jobb elismerési gyakorlat felé;
- a záróvizsga szerepének, súlyának, követelményeinek felülvizsgálata is célszerű a rugalmasabb egyéni tanulmányi útvonalak fényében;
- a képzési program-menedzsmenttel és a tanulásszervezéssel kapcsolatos szemléletmód tanulás-centrikus átalakulása az elismerési gyakorlat egészére kedvezően hathat vissza.

3. az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos nézőpont módosítása

- előrelépést jelent, ha az elismerés rugalmasságát olyan általános alapelv érvényesítésével javítja az intézmény, amely a magasfokú megegyezés helyett az anyaintézményben nem feltétlenül elérhető tantárgyak elvégzésére, új ismeretek, tanulási eredmények, kompetenciák megszerzésére ösztönzi a hallgatókat a mobilitás során; azaz „... rugalmas, nem ragaszkodik a teljes tartalmi megfeleléshez, sőt üdvözlő a témák új megközelítését, a küldő egyetemen kevésbé megjelenő ismereteket.”
- nagyobb fordulatot hozhat a „fordított bizonyítási teher” bevezetése: a magas szintű egyezés hallgató részéről történő bizonyítása helyett az intézmény bizonyítsa, ha a hozott tanulási eredmények olyan mértékben és olyan lényegi elemekben különböznek a tantervek kimeneti elvárásaitól, amely miatt az oklevél majd nem adható ki: ez alapozhatja meg az elismerés elutasítását (ami egyébként az ECTS saját útmutatójában rögzített elismerési elv).

4. az elismerési és beszámítási kritériumok újragondolása

Az intézmény elismerést és beszámítást támogató politikájának megerősítését szolgálhatja az elismerési kritériumok felülvizsgálata és általános érvényű kihirdetése; ezek körében az MRK Munkacsoportja a következőket javasolja:

- az elérendő **célok és kompetenciák** összehasonlíthatóak (a képzési program végcélja szempontjából nem különböznek olyan lényeges módon, hogy az veszélyeztetné az oklevél kiadását);
- a hozott kompetenciák vagy a megszerzett kreditek **szintje egyezik** (hasonló) a képzés szintjével, ahová a hallgató el kívánja ismertetni;

- a tantárgyak, a **megszerzett kompetenciák illeszkednek** a hallgató szakjának képzési profiljába;
- a teljesített tanulmányi **munkateher hasonló** vagy jelentősebb, mint az intézményben általánosan szokásos/elvárt;
- ha jóval magasabb a hozott kreditérték, akkor több helyettesített tantárgyra elosztva számítható be; ha egyezik vagy alacsonyabb a hozott kreditérték (ez többnyire ritka), akkor **teljes kreditértékkel** számítandó be;
- ha lényeges eltérés miatt a megszerzett kompetenciát nem lehet elismerni, vagy a hozott kreditet nem lehet beszámítani, a **diploma mellékletben** akkor is kerüljenek feltüntetésre azok;
- előzetesen egyeztetett, partnerintézményekkel közös, szervezett mobilitási programok esetében a mobilitás teljesítése után az **elismerés automatikus történjen meg**;

5. döntési szint, feladatok, felelősség- és hatáskörök újrendezése

- újragondolandó a folyamatban közreműködők (oktatók, szakfelelős, programigazgató, dékánhelyettes, Erasmus-koordinátor, KÁB) **pozicionálása** az intézményi szervezetben: lehetőség szerint arra a legalacsonyabb szintre kerüljön az elismerési és beszámítási döntés, ahonnan a szakos tanterv egésze átlátható és érthető; ez többnyire a szakfelelős vagy programigazgató;
- minden közreműködő, de különösen a **szakfelelősök, programigazgatók hatás- és feladatköre** felülvizsgálatot kíván; a szakfelelősnek, programigazgatónak kitüntetett szerepe van egy jó elismerési eljárásban: ő az, aki a teljes képzési és tanulási folyamatot átlátva képes dönteni (amennyiben erre felhatalmazást kap), hiszen
  - az ő vezetésével történik a tanulási eredmény-alapú képzési program (szak) kialakítása, felülvizsgálata;
  - az ő vezetésével dolgozzák ki és működtetik a mobilitási ablakot;
- mobilitás esetén célszerű törekedni az egész szemeszter hallgatói teljesítésének elismerésére (még formális mobilitási ablak hiánya esetén is);
- a szerepkörök újrendezésével átalakítható a kreditátviteli bizottság (KÁB) munkája: magasabb szintű monitoring, minőségellenőrző, felülvizsgálati feladatokat (például a félreértett és szigorúan vett 75 százalékos határra vonatkozó elismerési gyakorlat korrigálása a minisztériumi állásfoglalás fényében; az elutasított esetek ellenőrzése; az intézményi gyakorlat rendszeres áttekintése, fejlesztési javaslatok megfogalmazása) célszerű hozzá telepíteni és e munkájában jobban támogatni;
- ugyancsak kívánatos a hallgatói érdekképviselő bevonása az így átpozicionált KÁB munkájába, a problémás helyzetek tisztázására.

6. háttértámogatás kiépítése és nyújtása

A sikeresen működtetett elismerési és beszámítási eljárás jelentős szakmai és adminisztratív előkészítő munkát és folyamatos háttértámogatást igényel, aminek biztosítására fontos intézményi feladatként érdemes tekinteni.

- az előkészítés, felkészülés keretében kiépítendő a kreditrendszer bevezetésekor elmaradt, azóta is hiányzó **dedikált és komplex tanácsadás**, amely kiterjed a hazai tanulmányok megtervezésére, a mobilitás megtervezésére és lebonyolítására, a nem-formális képzésekben, informális tanulással megszerzett látens tudás (tapasztalatok, kompetenciák) felismerésére, dokumentálására és beszámításának segítésére is. A hallgatók számára nyújtott komplex szolgáltatás keretében ügyelni kell
  - a részletes és értelmezhető tájékoztató anyagok közzétételére a hallgatók által használt felületeken és csatornákon,
  - a tévhitek eloszlatására az előnyökről történő egyértelmű és sűrű kommunikációra;
- a mobilitás esetén a tanulmányi megállapodás megkötése előtt ajánlott az alapos **előzetes egyeztetés** (például a hallgatók számára felvehető/felvételre előírt tantárgyak előre leegyeztetése, megfeleltetési listák [adatbázis] létrehozása, naprakészen tartása);
- mobilitás esetén a felek közötti háromoldalú tanulmányi megállapodás megkötése alapos **kommunikációt**, egyeztetést igényel, ennek nyomán az aláírt megállapodás legyen egyben **garanciája** az elfogadásnak (ahogy ez a tapasztalatok szerint az ellenkező irányban már működik);
- a mobilitás kulcsdokumentumainak elektronikus formátumú használata nemcsak könnyebb kezelhetőséget biztosít, hanem könnyen képezhető tartalmukból **jól elemezhető adatbázis**, amely az elismerési eredményességet is könnyebben nyomon követhetővé teszi;
- a **mobilitási ablak** alkalmazásának lehetőségeit érdemes átgondolni és egyre szélesebb körben bevezetni, tapasztalatait nyomon követni és értékelni; ez az eszköz **sokrétűen alkalmazható**, egy teljes szemeszterre vagy modulra vonatkoztatáson túl
  - a kompetenciák fejlesztésére;
  - szakmai gyakorlatra, terepmunkára;
  - szakdolgozati kutatásra is;
- kiemelten fontos a folyamatban érintett intézményi **résztevők tájékoztatása**, az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos szemlélet folyamatos megújítása, erre az oktatók **érzékenyítése**;
- a hallgatók számára mind jobb **támogatást** szükséges nyújtani mind az előkészületek, mind a mobilitás, mind az elismerési eljárás során: *„A hallgató tanulási útja, boldogulása legyen a fókuszban.”*

7. Az elismerés és a beszámítás kiterjesztése a virtuális képzésekben, valamint a nem-formális és informális tanulással szerzett kompetenciákra

Az egyre könnyebben elérhető különböző tanulási platformok, ismeretszerzési csatornák és lehetőségek olyan tanulási környezetet hoztak létre, amelyen keresztül a hallgatók számos, a felsőoktatás számára fontos kompetenciát maguk sajátítanak el – instruktorok, mentorok segítségével vagy anélkül, önállóan; sok egyetem maga is létrehoz, működtet alternatív tanulási környezetet hallgatói számára; az így megszerzett kompetenciák elismerésére és beszámítására érdemes az eljárásrendet kiterjeszteni, bár ebben akár jelentős intézményi különbségek lehetnek. Az MRK Munkacsoportja néhány javaslatot erre vonatkozóan is közléssel arra figyelemmel, hogy a nem-formális és informális tanulással megszerzett kompetenciák, elért tanulási eredmények beszámítása az oklevél minőségének biztosítására tekintettel történjen;

- a virtuális képzések esetén egyelőre nincs elegendő tapasztalat, ezért ennek elismerési kereteit érdemes lenne kimunkálni akár intézmények együttműködésében, a tapasztalatok kölcsönös megosztásával;
- az elismerés és a beszámítás során a képzési szintek és az eljárás működtetői kiemelten legyenek figyelemmel a nem-formális, informális tanulással megszerzett kompetenciák szintje közötti különbségekre;
- az intézmények ügyeljenek arra, hogy az elismerendő kompetenciák a szakterületnek megfelelőek legyenek, vagy a szakterület által is elvárt és fejlesztett átvihető vagy általános kompetenciák körébe tartozzanak;
- szükséges figyelni arra, hogy az online kurzus elvégzését igazoló dokumentum mögött legyen értékelés (és nem csak a részvételt igazoló dokumentum) – ennek hiányában a nem-formális és informális tanulás révén megszerzett kompetenciák elismerésének eljárását és sajátos szempontjait kell követni;
- az online kurzus leírása/a megszerzett **tanulási eredmények és kompetenciák kapcsolódjanak a szak tantárgyai által is megcélzott kompetenciákhoz**, azokkal összehasonlíthatóak legyenek (azaz a képzési program végcélja szempontjából ne különbözzenek lényegileg);
- amennyiben ez mérhető, a teljesített és teljesítendő munkateher legyen hasonló;
- a bizalmi elvet szükséges erősíteni (például beiktatni egy személyes interjút a hallgatóval tanulási tapasztalatairól);
- a nem-formális és informális tanulás révén megszerzett kompetenciák elismerése során a képzési program referencia-keretét (követelmény-standardjait) kell alkalmazni (az elismerési folyamat nem válhat könnyebb vagy kerülő úttá a fokozathoz)
- a munkatapasztalat révén megszerzett kompetenciák elismerésére és beszámítására vonatkozóan világos, **követhető feltételrendszer** kialakítása szükséges, amelynek részeként
  - érdemes előre meghatározni a beadandó mellékleteket (például munkaszerződés, munkaköri leírás/munkáltatói igazolás, néhány oldalas szakmai beszámoló);

- figyelni szükséges arra, hogy a képzési szint és a munkatapasztalat révén megszerzett kompetenciák szintje között különbség lehet;
- amennyiben a kompetenciák nem dokumentáltak kellőképpen, kiegészítő értékelési eljárás (például prezentáció, teszt, vizsga) előírható (különösen, ha tantárgyként történő beszámítás esetén osztályzatot is meg kell határozni).

8. az emberi tényező figyelembe vétele és elismerése

Ahogy a képzés és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatások minden más területén, úgy az elismerés és a beszámítás működtetése és támogatása terén is kulcselem az irányítók és közreműködők emberi hozzáállása és elkötelezettsége, amelynek folyamatos megerősítésére érdemes törekedni; ennek elemei:

- az elismerés fontossága irányába demonstrált **felsővezetői elköteleződés**;
- az érintett munkatársak felhatalmazása, felkészítése és folyamatos szakmai fejlesztése;
- a munkatársi bázis szélesítése, a feladatkörök megosztása és lehatárolása, megbízólevél kiadása;
- az elismerésben és beszámításban végzett munka elismerése az abban részt vevőknek órákedvezményel, keresetkiegészítéssel vagy más módon (és/vagy a rendszer automatizálása);
- a mobilitás és az elismerés ösztönzése, elősegítése kapcsán végzett munka beemelése az oktatói teljesítményértékelés szempontjai közé;
- az **oktatói mobilitás** támogatása és a mobilitási időszak kihasználása a bizalom növelésére, a partnerintézmény működésének, elismerési, tanítási és tanulásszervezési gyakorlatának jobb megismerése és megértése érdekében (a tájékozódás, az ön-továbbképzés alkalmaként);
- az oktatók intézményi szintű tájékoztatása az elismerési, beszámítási irányelvekről, szabályokról;
- az Erasmus-koordinátorok közötti tudásmegosztás, tapasztalatcsere biztosítása, egymás intézményeinek jobb megismerése a bizalomnövelés, a jobb megértés és átlátás érdekében (például tanulmányutakkal; network-építés támogatásával);
- jó gyakorlatok meghatározása, jó gyakorlatok megismertetése, kiadványok célzott eljuttatása a szakfelelősökhöz, a KÁB tagjaihoz, oktatókhoz és érintett adminisztrátori körhöz; workshopok szervezése a jó gyakorlatok alkalmazásának segítésére;
- a fejlesztési elképzelések (beleértve a mobilitási ablak tervezését, bevezetését), megvalósítási tervek megismertetése, megvitatása az érintettekkel (oktatók, szakfelelősök, koordinátorok, adminisztratív munkatársak).

9. az eljárás finanszírozása

Mivel az elismerési és beszámítási eljárások – és a hozzá kapcsolódó előkészítő és utógondozó feladatok – jelentős kapacitásokat kötnek le oktatói és adminisztratív oldalon egyaránt, és érdemi erőforrásokat igényelnek, az MRK Munkacsoportja fontosnak találja

- az intézményi erőforrás-igények rendszeresen felülvizsgálatát;
- a szükséges kapacitások és források biztosítását;
- irányelvek, szabályok felállítását a szükséges feladatok ellátásának megfelelő finanszírozására;
- a rendszeres anyagi és nem-anyagi természetű támogatások lehetőségének átgondolását a közreműködők számára.

Modellváltozatok az elismerési gyakorlat javítására

Annak érdekében, hogy az elismerés és beszámítás gyakorlata a tanulás és tanítás minőségének javulásához járuljon hozzá és a hallgató tanulási- és életpálya céljainak megvalósulását is jobban támogassa, különböző korrekciók, illetve fejlesztési stratégiák alakíthatók ki az intézményekben.

A magyar felsőoktatás sokszínű, sokféleképpen tagolt az intézmények típusa, missziója, mérete, ambíciói mentén¹⁷, amit az elismerési és beszámítási gyakorlat javításának tervezésekor figyelembe kell venni.

Nem szabad minden intézménytől ugyanazokat a megoldásokat elvárni, egységes gyakorlatra ösztönözni, mert az ellenérzést vált ki ahelyett, hogy a kihívások kezelésére fókuszálásra ösztönözne. Ezért különböző fejlesztési modellek határozhatók meg, amelyek gondolkodási, tervezési keretet nyújthatnak az intézményi fejlesztések számára. E modellek hipotetikusak, elsősorban a gondolkodás támpontjául szolgálnak, további változataik vagy akár újabb modellek is kidolgozhatók. Közzétételük célja, hogy megmutassa: különböző keretekben eltérő módon lehet az elismerés és beszámítás kérdéseiről, a jobb eredmények érdekében megteendő vagy vállalható fejlesztésekről gondolkodni.

1. hektikus modell

Aki ezt a modellt szeretné követni, annak nincs különösebb teendője. Ez a modell magától működik és fenntart számos jelenleg is tapasztalható diszfunkcionális gyakorlatot (lásd a [Diagnózis](#) fejezetet). Ez a domináns hazai gyakorlat. A szabályok intézményen belüli spontán

---

¹⁷ Hrubos I. (2012): Intézményi missziók, intézménytípusok a felsőoktatásban. In: Berács, J., Hrubos, I., Temesi J. (szerk.): „Magyar Felsőoktatás 2011” Hazai vitakérdések – nemzetközi trendek. NFKK FÜZETEK 9.; Budapest, BCE; pp. 78-91. [online]: http://nfkk.uni-corvinus.hu/fileadmin/user_upload/hu/kutatokozpontok/NFKK/NFKK_sorozat/NFKK_fuzetek_9a.pdf

értelmezése, az oktatók személyes preferenciái és a hallgatók érdekérvényesítő képessége áll egymással turbulens kölcsönhatásban. Ebben a megközelítésben a védhető és méltányos megoldások éppúgy előfordulhatnak, mint az ERASMUS+ program mobilitási elveivel, az ERASMUS Egyetemi Charterrel és az intézményközi szerződésekkel teljes mértékben összeegyeztethetetlen és méltánytalan helyzetek. Az ilyen modell szerint működő intézményben a 75 százalékos szabályt jellemzően rosszul értelmezik, a hallgató változó sikerrel próbálja elérni azokat az oktatókat, akik külföldi távolléte ideje alatt tartják az általa elmulasztott tárgyakat. A hallgató által megkötött, sokszor informális alkuk gyakran hézagosa, és nehezen érvényesíthetőek, a visszaérkezés utánra túl sok nyitott kérdés marad, a teljesített tárgyak elismerése és a megszerzett kreditek beszámítása töredékes, kiszámíthatatlan. Nagy a nyomás, hogy a hallgató a nem kiváltott kötelező tárgyakat egyéni tanrendben teljesítse, ami gyakran irreális további terheket ró rá, és a teljesítés elmaradása a képzési idő költséges meghosszabbodásához vezet, ami nem csupán a hallgató számára okoz gondot, hanem gyakran a családja számára is.

Ebben a modellben a más szakról, másik intézményből érkező hallgatók számára ugyancsak kevés hozott kreditet számítanak be, és sok pótlendő tárgyat írnak elő, az intézmény oktatási minőségének hangoztatott védelme miatt. Az iskolarendszeren kívüli képzésekben, informális tanulással, munkatapasztalat során megszerzett tudás és képességek elismerése nem rendszerszerű, a hallgató és oktató közötti informális alkuk mentén zajlik, és sok esetben az órák látogatása alóli felmentésként realizálódik, miután a hallgató felvette a tantárgyat. Időnként az oktató a vizsga alól is személyes felmentést ad a hallgatónak, de hogy hivatalos eljárást – amelynek intézményi szabályozása amúgy sem ismert – ne kelljen végigvinni, jegyet ír be a hallgató számára, hogy a tantárgy lezárható legyen. Ha az oktató kevésbé nyitott vagy jókedvű, ilyen személyes alkukra nem kerül sor.

2. az elemző, strukturáló modell

Az e modell szerint működő intézmények a kreditelismerés elmaradására és a tantárgykiváltás kudarcára alkalmanként reflektálnak; e jelenségek mögött a tantervek eltérését, a hallgató felületes előkészítő munkáját, a megfeleltetéssel kapcsolatos információk és a tájékozottság hiányosságait fedezik fel. Megoldási javaslatuk ennek megfelelő: olyan feltáró és elemző munkát indítanak, amelytől azt várják, hogy lehetővé teszi a megfeleltetést kereső karok, képzési programok tantárgykínálatának és tantárgyleírásainak összevetését, a teljes kínálat mentén optimumnak tekinthető párosítások kijelölését. Az a feltételezés áll a modell mögött, hogy így a hallgatóknak nem kell személyesen ezt a kutatómunkát elvégezniük, csupán követniük kell az előszelektált és megfeleltethetőnek talált tantárgypárokat.

Az e modellben gondolkodó intézmények eltekintenek az alábbi dilemmák kezelésétől:

- a képzési programok aktuális tantárgykínálata és a tantárgyak aktuális tartalma mind az anyaintézményben, mind a partnerintézményekben évről évre változhat;

- a tantárgyválasztást felülírhatja a versenyelvű tantárgyfelvétel;
- a képzések/szakok strukturális jellemzői gyakran össze nem egyeztethető különbségeket mutatnak (pl. a tantárgyak száma, kreditértéke és a tanulás módja vonatkozásában is);
- a mobilitás értelme nem kizárólag a vonatkozó tantárgyak tartalmi megegyezésével igazolható azonos tanulási tapasztalat biztosítása eltérő környezetben, hanem ellenkezőleg, a hazai megközelítésekhez képest szakmai, pedagógiai alternatívát felmutató, újszerű és kiegészítő szakmai tartalmakra irányuló tanulási lehetőség megtalálása és kihasználása a hallgató egyéni érdeklődésének és fejlődésének elősegítése érdekében.

E modell az intézmények és szakok egy részénél növeli a jogszerű megoldásokat és szűkíti a méltánytalanságok körét, javítja az elismert és beszámított kreditek mennyiségét; s ennyiben elősegíti a hallgatók tanulmányi tervezését és előrehaladását mobilitás esetén is. Ugyanakkor számos esetben, amikor az analitikus tartalmi megfeleltetésnek a strukturális vagy szemléletkülönbségből adódó eltérései nem áthidalhatóak, az előző modell sajátosságait figyelhetjük meg.

E modell keretei között a más szakról, másik intézményből érkező hallgatók számára a hozott kreditek kezelése ugyancsak szervezettebb, jobban tervezhető előre a különböző tantervek közötti megfelelésekre vonatkozó kimutatások miatt. Így a hallgatók részéről előre tudható, hogy mely hozott kreditjeit tudja beszámíttatni, és milyen pozícióból folytathatja tanulmányait. Az iskolarendszeren kívüli képzésekben, informális tanúlással, munkatapasztalat során megszerzett tudás és képességek elismerésére vonatkozó megoldások több-kevesebb gyakorlat nyomán kezdenek körvonalazódni: többnyire szűk körű az így elismert kompetenciák és beszámítható kreditek köre (főként a szakmai gyakorlatra, néhány dominánsan gyakorlatorientált tantárgyra korlátozódik), és valamilyen kiegészítő értékelési eljárás (portfólió prezentáció, kollokvium stb.), sokszor kiegészítő tanulmányi feladat előírása kapcsolódik hozzá. A hallgatóknak egy szűk köre tud élni ezzel a lehetőséggel, amelyhez a formális előírások ismertetésén túl egyéb támogatást nem remélhetnek.

3. a kompromisszumos modell

Ez a modell két versengő nézőpont között teremt kompromisszumot. Az egyik perspektíva érdemi jelentőséget tulajdonít a nemzetközi résztanulmányok folytatásának, és alapállása a hallgató és a fogadó intézmény iránti óvatos bizalom. A másik perspektíva számára a saját képzési program azon elemei kapnak különös figyelmet, amelyeket a képzési program/tantárgy felelősei megkerülhetetlenül fontosnak tekintenek, és/vagy maguk szeretnék megbizonyosodni a nemzetközi partner ezirányú szolgáltatásainak megbízhatóságáról.

A kompromisszumos modell lényege, hogy miközben elismerik a nemzetközi mobilitás kínálta kompetenciafejlesztési lehetőségeket, fontosnak tartják azt is, hogy a képzés saját logikáját szigorúan követő kötelező (szakmai) tárgyai egy limitált körét a hallgató vagy szorosan megfeleltethető külföldi kurzussal, vagy egyéni tanrendben a hátrahagyott kurzus

követelményeinek megfelelően teljesít. E modell akkor értelmezhető többé-kevésbé korrektnek, ha összességében nem eredményezi a tanulmányi idő meghosszabbodását, az egyéni tanrendben teljesíthető tárgyak köre, és a teljesítés módja egyrészt előre ismert, másrészt nem kívánja meg a külföldön tartózkodás megszakítását, vagy a figyelem olyan mértékű megosztását, ami a kinti szakmai munka eredményességét, hatékonyságát veszélyezteti.

A más szokról, intézményből érkező hallgatók hozott kreditjeinek beszámítása ugyanezen elvek mentén történik, a kötelező (szakmai) tárgyakkal kapcsolatos szigorot leszámítva támogató, szabad hozzáállással. Az iskolarendszeren kívüli képzésekben, informális tanulással, munkatapasztalat során megszerzett tudás és képességek elismeréséhez – a kötelező (szakmai) tárgyakra vonatkozó szigor, sőt akár tiltás mellett – támogatólag viszonyul, akár proaktívan is, igazítva az értékelési módokat a kompetenciák megszerzésének körülményeihez.

Ebben a modellben a támogató intézményi hozzáállás a kreditek jelentősebb elismerését és beszámítását eredményezi – elsősorban a szabadon választott és a kiegészítő szakmai tárgyak körében. A hallgatók ugyan több támogatást kapnak, de gyakran utóbb veszik észre, hogy a szabadon választott kreditek felhalmozódásával, a kötelező (szakmai) kurzusok intézményen belüli teljesítése már csak túlfutással, esetleg a 10 százalékos többletkredit felvételi korlát túllépésével, és önköltség fizetése mellett lehetséges.

4. a bizalom alapú, tanulás-orientált modell

E modell abból a feltevésből indul ki, hogy

- a mobilitásban résztvevő egyetemek az adott programokra nézve azért írták alá az Erasmus+ intézményközi megállapodást, mert képzéseiket kölcsönösen megfeleltethetőnek tartják;
- a partner egyetem által kínált kurzusokon érdemi szakmai munka folyik;
- a hallgató olyan tantárgyat választ, amelyek saját szakmai fejlődését és a szakja kimeneti követelményeit támogatják;
- a mobilitás igazi értelme nem az, hogy a hallgató a fogadó egyetemen bizonyíthatóan ugyanazt tanulja, amit anyaegyetemén; ellenkezőleg: azért, hogy az otthoni tanulási környezetnek, a program fő üzeneteinek, módszereinek egy lehetséges alternatíváját is megismerje;
- a kognitív készségek, a nemzetközi network-höz kapcsolódás és számos szociális és menedzsment-kompetencia kiugróan hatékonyan fejlődik a külföldi tanulmányok során, mégoly eltérő tartalom mellett is;
- a más tanulmányi és/vagy munkakörnyezetben megszerzett tudás és képességek jótékonyan támogatják a felsőoktatásban folyó tanulást, a hallgató egyéni fejlődését, és az előzetes tapasztalatok jól hasznosíthatóak a hallgatótársak tanulásának támogatására is.

A fentiek tudatában a modell fő jellemzői a bizalom és a rugalmasság (a hallgató és a fogadó intézmény irányában is). Az a meggyőződés társul hozzá, hogy a nemzetközi mobilitással járó komplex kihívás-rendszer a körülmények széles intervallumán belül is jó befektetés az egyén és a közösség részéről egyaránt. E modellben a hallgató felé közvetített elvárás, hogy saját szakmai fejlődését és a képzési program céljait szem előtt tartva válassza ki tárgyait a fogadó intézmény kínálatából és az elvárt kreditmennyiségnek megfelelően.

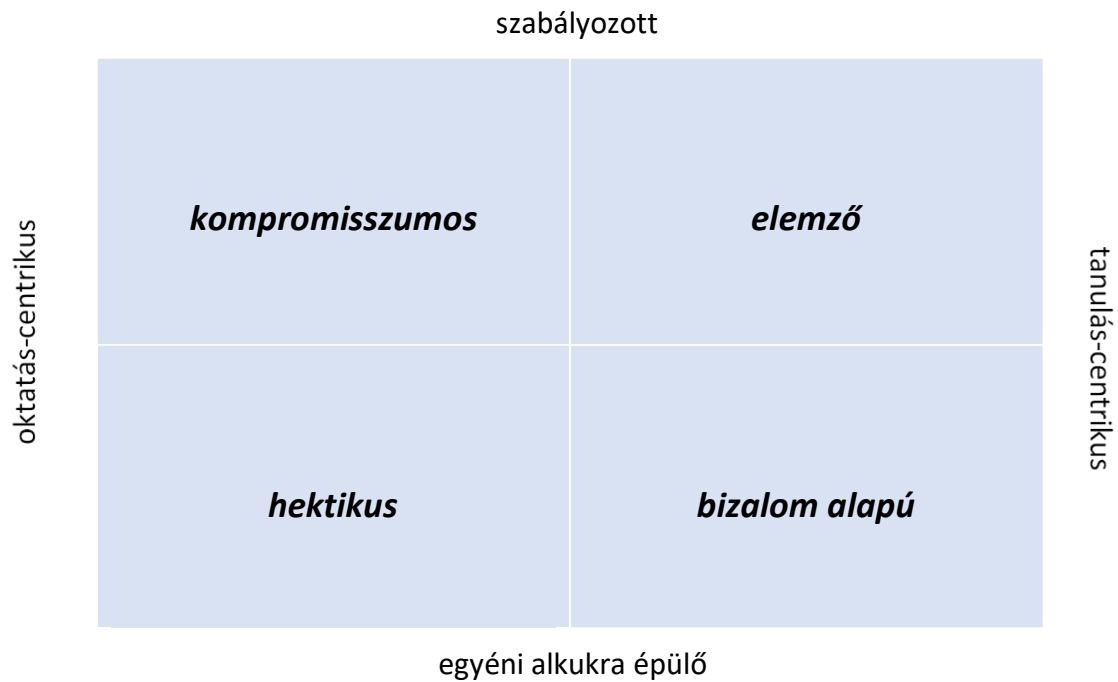
A modell szerint a tanulmányi értesítővel igazolt teljesítés automatikusan maga után vonja az adott félévhez rendelt vagy leginkább megfeleltethető kötelező (szakmai) tárgyak teljesítését, a mobilitás alatt megszerzett, további kreditek szabadon választott tárgyak teljesítésének feleltethetők meg, kreditveszteség nélkül. E modell maximálisan ösztönzi és támogatja a mobilitást, és minimális adminisztratív következményekkel jár. Ugyanez az elv érvényesül a más szakról, más intézményből átvett hallgatókra is.

E modellben az iskolarendszeren kívüli képzésekben, informális tanulással, munkatapasztalat során megszerzett tudás és képességek elismerésére a szak- és tantárgyfelelősök által ismert és osztott intézményi politika (írásban lefektetett alapelvek vagy/és eljárási szabályzat) irányul, dedikált szakszemélyzet nyújt tájékoztatást és támogatást az érintett hallgatóknak hozott tudásuk megfelelő dokumentálására és az értékelés előkészítésére, a beszámításról szóló döntés pedig a hallgató egyéni tanulási és karrierterveire is tekintettel születik meg.

[... és az ötödik változat](#)

Az intézmények/szakok a négy modell szimpatikusnak talált elemeit kombinálva, de általában igencsak fontolva haladnak előre. A mobilitási ablak olyan gyorsító pálya, amely nem (csak) a négy modell progresszív elemeire épít, hanem a mobilitásra kiválasztott félévben meghirdetett kötelező tárgyak szűkítésével vagy teljes mellőzésével a képzési program irányából is könnyebbé teszi a nagyobb rugalmasságot. Ez az út különösen a szabályozott szakmákhoz vezető képzések esetén vezet gyors, és a viták általi lassú evolúció „kunkorait” levágó megoldáshoz. A tanterv kialakítása vagy felülvizsgálata során előre tervezik és beépítik a nem-formális és informális tanulással megszerzett kompetenciák beszámíthatóságát, amellyel kapcsolatos információk a tantárgyleírások részét képezik.

A fenti modellek jól elhelyezhetők egy olyan mezőben, ahol az egyik tengelyt a képzési tevékenység oktatás-centrikustól a tanulás-centrikusig húzódó felfogása alkotja, míg a másik tengelyt az intézményi képzési folyamatok szabályozottsága, illetve személyes alkukra hagyatkozás foka jellemzi.

Ajánlások az elismeréssel kapcsolatos fejlesztések implementációjára

... a felsőoktatási intézmények számára

Az intézmények az Erasmus+ és más nemzetközi mobilitási programokba, felsőoktatási partnerségi csoportokba és hálózatokba való bekapcsolódásukkal egy olyan bizalom- és gyakorlatközösség részévé válnak, amelynek írott és íratlan szabályait az intézményi reputáció megtartása érdekében illik betartani. Ezért nemcsak az Erasmus egyetemi charterben vállalt írott szabályok maradéktalan megtartására kell törekedni, hanem a mobilitási programok céljainak, a partnerség eszméjének követésére is, amelyek elsősorban a partnerek tevékenységének és értékítéletének elfogadását, valamint a tanítási, tanulási lehetőségek támogatását jelentik. Az ehhez való minél jobb közelítés érdekében az intézmények dolgozzák ki a mobilitási programokban való részvétellel, a tanulási eredmények elismerésével kapcsolatos saját céljaikról szóló irányelveiket, koncepciójukat, tegyék ezeket közzé honlapjukon, és gondoskodjanak széles körű megismertetésükről oktatóik és szakalkalmazottaik körében.

Indítsanak belső feltáró folyamatokat, vizsgálatokat, és tárják fel, milyen akadályozó és ellenható tényezők hátráltatják az elismerést, a beszámítást.

Hazai, hasonló profilú intézményekkel alakítsanak gyakorlatközösséget a jó megoldások közös keresésére, a tapasztalatok megosztására, egymás eredményeiből és kudarcaiból való kölcsönös tanulásra.

Partnerintézményeiktől gyűjtsék be azok elismeréssel kapcsolatos eljárási megoldásait, jó gyakorlatait, értékeljék ki azokat, és közülük a megfelelőnek gondoltakat adaptálják saját gyakorlatukba.

Az intézmények dolgozzanak ki többlépcsős fejlesztési tervet saját elismerési gyakorlatuk fejlesztésére. A tervet, majd megvalósításának közbülső eredményeit mutassák be az MRK-nak és egymásnak.

A fejlesztési tervben szerepeltessenek indikátorokat, amelyek jól mérik az elismerési gyakorlatuk javulását (pl. elismerés révén beszámított tantervi egységek/kreditek számának/arányának változása; elutasított, teljeskörűen, illetve részlegesen beszámított kreditek arányának változása; a szakmai tantárgyak közé elismert, illetve a szabadon választott tárgyak kreditjei között elismert kreditek arányának változása; elismerési kérvényükre kedvező választ nyerő hallgatók aránya; az elismeréssel kapcsolatos hallgatói várakozások változása; stb.); és az indikátorok alakulását kövessék nyomon.

Az intézményfejlesztési terv (IFT) készítésének, felülvizsgálatának folyamatát használják ki arra, hogy az elismerés és beszámítás fejlesztését más területeken zajló vagy tervezett fejlesztésekkel (például tantervfejlesztés, tanulástámogatás kiépítése, hallgatói és képzési szolgáltatások fejlesztése, forráskeresés, partnerségépítés) összekapcsolják, a

feladatrendszert összehangolják, így biztosítva az elismerés fejlesztése számára többrétű támogatást és a szinergia lehetőségét.

Az intézmények ne törekedjenek azonos megoldásokra, hiszen stratégiai céljaik, figyelmük fókusza is eltérő: vannak intézmények, amelyek az elismerési gyakorlat és szemlélet átalakítását saját, a tanulás és tanítás minőségének megújítására irányuló stratégiai céljaik megvalósításának szolgálatába állítanák; míg mások az elismerési gyakorlat hibáinak kijavításával a lemorzsolódás csökkentését, a hallgatók tanulási eredményességének és elégedettségének javítását céloznák inkább; és bizonyára vannak olyanok is, akik többé-kevésbé elégedettek elismerési gyakorlatukkal, és úgy ítélik meg, hogy elegendő a kisebb anomáliákat és pontatlanságokat korrigálni az eljárás gördülékenyebbé tétele érdekében.

Az intézmények minőségbiztosítási tevékenységeiket terjesszék ki az elismerési eljárásokra is, ennek részeként vegyék fel a szenátus feladatai közé elismerési gyakorlatuk és eredményeik alakulásának rendszeres értékelését.

Az elismerési és beszámítási döntés egy hosszú folyamat vége; a döntés eredményét a teljes folyamat befolyásolja az akár több évvel előbb megkezdődő előkészületektől kezdve. Az intézmények vizsgálják felül a teljes folyamatot, valamint annak részeként elismerési eljárásaikat abból a szempontból, hogy minden szakaszt, lépést és elemet tartalmaznak/kezelnek-e, illetve mindegyikhez egyértelmű ügyintézési határidők vannak-e rendelve. Ellenőrizték, hogy definiálva van-e az elismerési eljárásokban közreműködők hatás- és feladatköre, rendelkeznek-e megfelelő felhatalmazásokkal, rendezett-e a mobilitási programokban alkalmazott tanulmányi megállapodásokra szóló aláírási jogosultság. Vizsgálják meg, hogy a jogorvoslat lehetősége a hallgatók rendelkezésére áll-e az elismerési döntésekkel kapcsolatban is. Ellenőrizték, hogy az elektronikus tanulmányi nyilvántartó rendszer funkciói megfelelőek-e az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos nyilvántartási és adatrögzítési kívánalmak kezelésére.

A szabályzatok által rögzített eljárásrendről az intézmények készítsenek jól érthető tájékoztatókat, folyamat-vizualizációt, és széles körben, aktívan terjesszék hallgatóik között (aktív terjesztésen azt értve, hogy nem elegendő a hallgatókra bízni, hogy az intézményi szabályzatokat a maguk igyekezete révén kutassák fel, ismerjék meg és értelmezzék; az intézmény felelőssége a szabályzatokat az értelmezést kellőképpen elősegítő feldolgozással együtt [magyarázatok, ábrák, példák stb.] eljuttatni a hallgatókhoz, számukra személyes tájékoztatást és tanácsadást biztosítani).

Tekintettel arra, hogy minden folyamat, eljárás sikere nagymértékben múlik az emberi tényezőkön, az intézmények gondoskodjanak arról, hogy oktatóik és az elismerési és mobilitási folyamatokban érintett szakalkalmazottaik alaposan megismerjék és megértsék, sőt elfogadják és támogassák az intézmény elismeréssel kapcsolatos politikáját, céljait, alapelveit és eljárásait.

A szakfelelősök, programigazgatók a tantervfejlesztésért és a képzések szakmai irányításáért, minőségének biztosításáért viselt alapvető szerepükön túl az elismerés és beszámítás javításának kulcsszereplői is lehetnek. A jelenlegi, sok esetben bizonytalan feladatkörükből egy megerősített helyzetbe hozásuk komplex és hosszú folyamat, ami valószínűleg párhuzamosan haladhat a teljes szakfelelősi hatásköri és feladatrendszer áttekintésével, definiálásával, a szükséges szabályok bevezetésével, a megfelelő felhatalmazások kiadásával. Az intézmények kísérik figyelemmel a szakfelelősökkel kapcsolatos kutatások eredményeit, osszák meg egymással terveiket és tapasztalataikat.

Végül a fenti tevékenységekbe aktívan vonják be hallgatóikat is: nézőpontjuk, tapasztalataik, visszajelzéseik megismerése az elismeréssel és a beszámítással kapcsolatos intézményi gyakorlatot és törekvéseket más megvilágításba helyezheti. A hallgatók támogatásának megnyerése jelentős erőforrás a változtatások megvalósításához.

[... a Magyar Rektori Konferencia számára](#)

Az MRK mint a hazai felsőoktatási intézmények közös érdekképviselői szervezete, vállaljon aktív szerepet az elismeréssel kapcsolatos intézményi gyakorlatok támogatásában. Ennek érdekében:

- rendszeresen (legalább évente) tűzze a plénum üléseinek napirendjére az elismerés kérdését;
- a titkárság közreműködésével szervezzen rendszeresen olyan hazai és nemzetközi eseményeket (konferencia, műhelymunka, szeminárium; intézményközi tanulmányutak), amelyeken az intézmények és a hallgatók képviselői megoszthatják egymással tapasztalataikat, jó gyakorlataikat, eredményeiket;
- szakbizottságain keresztül is segítse a tapasztalatok megosztását, a jó gyakorlatok terjedését;
- honlapján tegye közzé az elismerési folyamatok alapelveit, főbb lépéseit tartalmazó nemzetközi és hazai kulcsdokumentumokat és jogszabályokat, gyűjtse az elismeréssel kapcsolatos szakmai anyagokat, kutatási jelentéseket, tudományos publikációkat;
- gyűjtse az intézményeknek az elismerési gyakorlatuk fejlesztésére kidolgozott többlépcsős fejlesztési terveit és indikátorait; dolgozzon ki ezek alapján közös akciókat és egyeztetett, közös indikátorokat; a közös indikátorokat évente gyűjtse be és dolgozza fel; két évente tegyen közzé jelentést az intézményi elismerési gyakorlat alakulásáról;
- vizsgálja meg a megtett lépések hatását; ne csak az indikátorok változásában, hanem a hallgatói teljesítmény változásában, lemorzsolódási számok változásában is értelmezve azokat;
- dolgozzon ki egy olyan értékelési szempontsört (vagy akár minőségdíjat), amely alkalmas az intézmények elismerési gyakorlatának külső, független értékelésére és intézményi kezdeményezésre folytassa le az értékelést (folytassa le a minőségdíj pályázatot).

... az ágazatirányítás (minisztérium) számára

Az ágazatirányítási felelősséget viselő minisztérium jogszabályelőkészítő és -kiadó hatáskörében eljárva törekedjen egyértelmű és következetes szó- és fogalomhasználat kialakítására az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos jogszabályokban. A jogszabályok módosítása révén alakítsa rugalmasan az elismeréssel kapcsolatos eljárási részleteket, utalja intézményi hatáskörbe az elismerés és beszámítás részletszabályait, tisztázza a félreértelt részleteket.

A minisztérium központi szabályozásban, illetve útmutatásban, állásfoglalásban emelje ki, és az intézményi alkalmazás számára tegye egyértelművé, hogy a külföldön nyújtott szolgáltatás nem számít bele a hazai önköltségért nyújtott 110 százalékos szolgáltatásba. Ebből eredően az így beszámított kreditek nem veendő figyelembe a jogszabály e pontjának alkalmazása során.

A minisztérium – a felsőoktatási intézményekkel és az MRK-val együttműködésben – dolgozzon ki és tegyen közzé szakpolitikai ajánlásokat az elismerés és a beszámítás távlati fejlesztésére, közöljön állásfoglalást a vonatkozó jogszabályok helyes értelmezéséről, az elismerés és beszámítás intézményi működtetéséhez minimálisan szükségesnek vélt kapacitásokról és azok forrásairól, a szervezett mobilitási programokban való intézményi részvétel alapelveiről.

Az elismerési döntést követően adminisztratív aktussal kell lezárni az eljárást. Ezért az elektronikus tanulmányi nyilvántartó rendszerekben lehetővé kell tenni az elismerési döntés bevezetését. A minisztérium tekintélyének latba vetésével és a felsőoktatási intézmények ezirányú igényeinek koordinálásával segítse a tanulmányi nyilvántartó rendszerek elismeréssel és beszámítással kapcsolatos megfelelő szolgáltatásainak és megoldásainak minél gyorsabb kifejlesztését.

A minisztérium az MRK-val és a HÖÖK-kal összefogva támogassa az intézményeket abban, hogy ösztönző elemeket építsenek ki és vezessenek be a nemzetközi felsőoktatásban (mindenekelőtt az Európai Felsőoktatási Térségben) szerzett kreditek minden további nélküli beszámítására vonatkozóan.

Az értékelési gyakorlat jelenleg elterjedt 'hagyományos' módjai komoly akadályát jelentik a tanulás-orientált, kimeneti szemléletmód elterjedésének és az elismerési gyakorlat javításának. A minisztérium vigyen aktív szerepet olyan finanszírozási lehetőségek kialakításában, amelyek segítségével anyagi és szakmai támogatás nyújtható az intézmények számára értékelési gyakorlatuk lényegi megújítására, a nemzetközi felsőoktatásban alkalmazott innovatív megoldások megismerésére és adaptálására, saját intézményi innovációk implementálására és ezek kiterjesztésére az elismerés és beszámítás folyamataira. A minisztérium gondoskodjon arról, hogy egy ilyen átfogó fejlesztés során a résztvevők informáltan és koordináltan folyjanak, az intézményi tapasztalatok és jó gyakorlatok megosztásra kerüljenek és elterjedjenek.

A minisztérium támogatása lenne szükséges olyan szervezett képzések, továbbképzési fórumok, műhelymunkák létrehozásához, amelyek az intézményi kulcsszereplők számára segíthetnek felépíteni az elismerés jó gyakorlatainak megvalósításához és fenntartásához szükséges kompetenciákat.

... a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság számára

A MAB kulcsszerepet tölt be a tanulás és tanítás minőségének fejlesztésére irányuló intézményi tevékenységek ösztönzésében és az intézményi gyakorlat változásában. Ennek megfelelő felelőssége is van az elismeréssel kapcsolatos intézményi nézetek alakulásával kapcsolatban. Erre tekintettel a MAB – a fenti alapelvek és jó gyakorlatok széleskörű elterjedésének elősegítése érdekében – azáltal is támogathatja az intézményi elismerési gyakorlat fejlődését, nemzetközi szemlélethez közelítését, hogy saját dokumentumaiban, útmutatóiban és mintaúrlapjaiban következetesen és szakszerűen használja az ESG által is szorgalmazott tanulás-támogató, hallgató-orientált nézőpont szerinti kifejezéseket, útmutatásokat, és ahol nem egyértelmű vagy félreérthető szóhasználatot, megfogalmazást tapasztal (például az intézményakkreditációs önértékelési útmutatóban a 75 százalékos értékre vonatkozóan szereplő kitétel), ott azt pontosítja.

A jogszabályban megjelent azon intézményi kötelezettség, amely a tantervben mobilitási ablak kialakítását teszi kötelezővé új szakok indítása esetén, sajátos helyzetet teremtett, mivel sem a mobilitási ablak mibenlétével kapcsolatban nem alakult ki megnyugtató közös álláspont, sem a képzési programok tervezésében és működtetésében nem áll egyelőre rendelkezésre az a mozgástér, amely optimális megoldásokhoz vezethetne. A véleményezésre beérkező szakindítási dokumentumokban megjelenő megoldások, alternatívák összegyűjtésével, elemzésével, a jó gyakorlatok közzétételével a MAB hatékonyan segítheti a mobilitási ablak elterjedését, célszerű alkalmazását.

A MAB hozzájárulhat a tudatosabb intézményi elismerési gyakorlat fejlődéséhez, ha az útmutatókban, akkreditációs szempontsorokban további javaslatokat fogalmaz meg az intézményi belső minőségbiztosítási folyamatok kiterjesztésére a kreditrendszer és az elismerés működésére vonatkozóan, és e részterület külső minőségértékelésére még nagyobb figyelmet irányító önértékelési szempontokat vezet be (például a tantárgyak kreditértékeinek meghatározására irányuló intézményi szabályozás, szabályzat, egyéb dokumentum meglétére irányuló szemponton túl ilyenek lehetnek többek között a kreditallokáció megfelelőségére irányuló mérések, vizsgálatok folytatására, a kreditátvitel lehetőségére, az elismerés és beszámítás alakulására, a teljes mértékű, a szaktárgyak között beszámított kreditek arányának alakulására irányuló belső nyomon követő és értékelő folyamatokra, azokat alátámasztó indikátorokra vonatkozó szempontok).

Mellékletek

elismerés
(tanulmányok,
kompetenciák
elismerése)

Egy belföldi vagy külföldi felsőoktatási intézmény képzésében, vagy nem-formális és informális tanulással megszerzett tudás és képességek (kompetenciák) a hallgató intézménye általi elismerése, amely azt célozza, hogy a hallgató számára lehetővé váljon tanulmányai megkezdése vagy folytatása. A lisszaboni egyezmény és a bolognai nyilatkozat értelmében az Európai Felsőoktatási Térségben az elismerésnek és a hozzá tartozó eszközöknek a következő szintjei léteznek:

- a képesítések elismerése (ideértve a korábbi tanulás és szakmai tapasztalat elismerését), amely a felsőoktatásba történő belépést vagy ismételt belépést, illetve a tanulmányokban való továbbhaladást teszi lehetővé;
- a hallgatói mobilitás kapcsán a rövidebb tanulmányi időszakok elismerése, aminek fő eszköze az ECTS;
- a nem-formális és informális tanulás (előzetes tanulás) elismerése (amikor az intézmény igazolja, hogy valamely más kontextusban elért és értékelt tanulási eredmények megfelelnek saját programja, programeleme vagy e program révén elérhető képesítés egyes vagy valamennyi követelményének);
- az oklevelek elismerése, amelynek fő eszköze az oklevélmelléklet.

Az MRK Munkacsoport a (kompetencia)elismerés rövid definíciójaként a következőt javasolja:

Formális, nem-formális és informális úton (például munkatapasztalat) megszerzett kompetenciáknak tantervi egység tanulási eredményeiként történő elismerése.

értékelés

Értékelési kritériumok:

- leírások, amelyek arról adnak tájékoztatást, hogy az elvárások szerint a hallgatónak mit és milyen szinten kell teljesítenie a tanulási eredmények megvalósulásának bizonyítására;
- az egyes képzési elemekhez tartozó értékelési módszereknek és kritériumoknak meg kell felelniük a

meghatározott tanulási eredményeknek és a végbement tanulási tevékenységeknek.

Értékelési módszerek

- Az írásbeli, szóbeli és gyakorlati tesztek/vizsgák, projektek, előadások, prezentációk és portfóliók összessége, amelyeket a hallgató előrehaladásának értékelésére és egy adott képzési elemhez (egységhez/modulhoz) tartozó tanulási eredmények megvalósulásának igazolására alkalmaznak.

formális képzés

Az iskolarendszerű képzés, beleértve a felsőoktatást is. Jellemző elemei: a bemeneti, a folyamat- és a kimeneti szabályozás, curriculum (tanulási célok, tanulási idő vagy a tanulás támogatása szempontjából strukturált tanulás professzionális tanulástámogatók jelenlétével), amely képesítéshez vezet. A megszerzhető bizonyítványok, illetve a képesítések jogszabályilag rendezettek. A formális tanulás a hallgató szempontjából szándékos tevékenység.

informális tanulás

Nem szervezett keretek között zajló, azaz képzőintézményektől és curriculumtól független tanulás. A tanulót támogató személyek nincsenek jelen, vagy nem professzionális személyek segítik a tanulási folyamatot. Jellemző formája az önképzés és a tapasztalati tanulás, amelynek helyszíne lehet a munkahely, a család vagy a közösségi, civil élet. Az informális tanulással elsajátított tanulási eredmények példái közé tartoznak az élet- és munkatapasztalat révén megszerzett képességek, projektmenedzsment képességek, munka során megszerzett infokommunikációs képességek; egy másik országban való tartózkodás során tanult nyelvek és elsajátított interkulturális ismeretek; továbbá a munkahelyen kívül elsajátított infokommunikációs képességek, valamint önkéntes munka, kulturális tevékenységek, sport, ifjúsági munka vagy otthon végzett tevékenységek (pl. gyermekgondozás) közben megszerzett képességek (vö. 2012/C 398/01 Tanácsi Ajánlás).

kompetencia

Az Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR) definíciója szerint a kompetencia a tudás, a képességek, valamint személyes, szociális és/vagy módszertani jártasságok használatának bizonyított birtoklása munkahelyi vagy tanulási helyzetekben a szakmai és személyes fejlődés érdekében. Az EKKR a kompetenciát a felelősség és az autonómia szempontjából jellemzi. A Magyar Képesítési Keretrendszer a kurrens szakmai álláspontot követve a kompetencia részének tekinti az attitűdöt is.

Minden képzési program célja a hallgató kompetenciáinak előmozdítása. A kompetenciafejlesztés minden tantervi egység elvégzése során megvalósul; amit a tantervi egység különböző szakaszaiban (és a képzési program/szak végén) értékelnek. Bizonyos kompetenciák az adott tanulmányi területhez kapcsolódnak, míg mások általánosak (valamennyi szak esetében azonosak). A kompetenciafejlesztés általában az egész képzési program során, integráltan és ciklikusan történik.

kredit (ECTS)

Az ECTS-kreditek a meghatározott tanulási eredmények és az azokhoz kapcsolódó munkaterhelés alapján adják meg a tanulás mennyiségét. Egy nappali tagozaton teljesített tanév vagy annak megfelelő időszak tanulási eredményeinek és munkaterhének 60 kredit felel meg. Ez általában több képzési elem között oszlik meg, amelyekhez a tanulási eredményeknek és a munkaterhelésnek megfelelő mennyiségű kreditet rendelnek (allokálnak). Az ECTS-krediteket jellemzően egész számmal adják meg.

A magyar jogszabályok az ECTS-kreditekkel azonos jellemzőkkel rendelkező kreditek alkalmazását írják elő a hazai felsőoktatási intézmények számára.

(kredit)átvitel

Az a folyamat, amelynek keretében az egyik kontextusban (képzési programban, intézményben) szerzett krediteket egy másik formális kontextusban (képzési programban) elismernek vagy beszámítanak egy képesítés megszerzése céljából. A kreditátvitel a sikeres tanulmányi mobilitás kulcsa. Az intézmények, karok és tanszékek a kreditek automatikus elismerését és átvitelét garantáló megállapodásokat is köthetnek.

(kredit)beszámítás	A megszerzett kompetenciák elismerésének egyik konkrét formája. A folyamat, amely során a hallgató hivatalosan megkapja a képesítéshez és/vagy annak egy eleméhez rendelt krediteket, ha teljesíti a meghatározott tanulási eredményeket. A nemzeti hatóságoknak jelezniük kell, hogy mely intézményeknek van joga ECTS-krediteket odaítélni, jóváírni. A krediteket egy-egy hallgató számára akkor írják jóvá, ha a megfelelő értékelés kimutatta, hogy teljesítette az előírt tanulási tevékenységeket és elérte a meghatározott tanulási eredményeket. Ha a hallgató a tanulási eredményt más formális, nem formális vagy informális tanulási szituációban vagy időszakban szerezte, a tanulási eredmények értékelése és elismerése után arra is adhatók kreditek.
nem-formális tanulás	A nem-formális tanulás olyan tanulást jelent, amely (a tanulási célkitűzések és a tanulási idő tekintetében) tervezett tevékenységeken keresztül valósul meg, továbbá ahol jelen van a tanulástámogatás valamilyen formája (pl. tanár–diák kapcsolat); jelentős részben az ún. iskolarendszeren kívüli képzések tartoznak ide, legjellemzőbb formái a képzési piacon elérhető tanfolyami képzések vagy a szervezett munkahelyi képzés.
szakfelelős	A felsőoktatási információs rendszerben az Oktatási Hivatal által nyilvántartott teljes munkaidőben foglalkoztatott, tudományos fokozattal rendelkező oktató. Hatásköreit, feladatait, felelősségét jogszabályok nem határozzák meg, a felsőoktatási intézmények is ritkán teszik ezt annak ellenére, hogy számos nagy jelentőségű feladatot lát el a képzési program / szak vonatkozásában a tervezéstől a szervezésen és koordináláson át az irányításig és ellenőrzésig – intézményenként eltérő mértékben és hatáskörrel. Pozíciója miatt a legnagyobb rálátással rendelkezik egy-egy képzési program/szak egészére, így várható, hogy ez a szerepkör egyre inkább felértékelődik.

tanulás központú tanítás Tanítási megközelítés, amire olyan innovatív módszerek jellemzőek, amelyeknek célja az oktató és a hallgató közötti kommunikáció során történő tanulás előmozdítása, és amely komolyan veszi a hallgatót mint a tanulási folyamat aktív résztvevőjét, továbbá olyan, másutt is hasznosítható képességek kifejlesztését segíti elő, mint a problémamegoldás vagy a kritikus és reflektív gondolkodás (vö. ESU, 2010).

tanulási eredmények Kijelentések arról, hogy a hallgató mit tud, ért és képes elvégezni a tanulási folyamat végén. A tanulási eredmények elérését világos, átlátható kritériumokon alapuló eljárás során kell értékelni. Az egyes képzési elemekhez és a teljes képzési programhoz/szakhoz is tartoznak tanulási eredmények.

A tanulási eredményként megfogalmazott tudáshoz annak működésére ható nézetrendszer, attitűd, önállóság és a felelősségvállalás minősége is hozzátartozik.

A tanulási eredményeket sokszor kompetenciaként fogalmazzák meg, írják le. A különböző nemzetközi, nemzeti és szektorális képesítési keretrendszerekben is alkalmazzák őket az egyéni képesítések szintjének meghatározásához.

Tanulmányi Megállapodás A mobilitásban részt vevő három fél – a hallgató, a küldő intézmény és a fogadó intézmény vagy szervezet/vállalkozás – közötti megállapodás, amelynek célja, hogy előmozdítsa a kreditmobilitás szervezését és elismerését. A megállapodást a mobilitási időszak kezdete előtt mindhárom fél aláírja. Célja, hogy a hallgató számára megerősítse: a mobilitási időszak során sikeresen megszerzett kreditjeit elismerik majd.

Az MRK Munkacsoport tagjai saját intézményeik partnerintézményeitől kértek jó példákat az elismerés és a beszámítás kezelésére, és saját intézményeikből is gyűjtöttek gyakorlatot. Az alábbi szemelvények az így összegyűjtött, leginkább osztrák, finn és német, valamint egy-két hazai egyetem példáiból történt válogatások. Mivel az intézmények alapvetően mobilitási partnerségekben működnek együtt, példák is elsősorban a mobilitási programokból krediteket hozó és azokat elismertetni kívánó hallgatói kérelmek kezelésére vonatkoznak. Nem minden megoldás tekinthető minden szempontból kielégítő, jó gyakorlatnak, de a megoldások sokféleségének megmutatása érdekében mégis bekerültek a válogatásba.

*

A mobilitásban részt vevő partnerintézmények közötti tantárgyi egyeztetés keretében a partnerek közötti mintatanterv-egyeztetés, a TUNING projekt törzstanterveinek megismerése és figyelembe vétele, vagy a tantárgymegfeleltetési listák egyeztetett összeállítása fordul elő.

Egy intézményben kimondták: nincs el nem ismert kredit, valahová beszámítják a hozott kreditet; ha a szakmai tárgyak közé nem lehet, akkor legalább a szabadon választhatók közé.

Egy intézmény kötelezővé tette a mobilitásból hazatérő hallgatók számára az elismerés kezdeményezését; aki ezt nem teszi meg, vissza kell fizetnie a kapott támogatást.

Példa hallgatói tanácsadás elemeire:

- Igyekeznek a hallgatókat minél jobban informálni arról, hogy a fogadó intézmény mely tárgyait ismerték már el korábban, és azok az anyaintézmény mely tárgyait helyettesíthetik.
- Azt tanácsolják a hallgatóiknak, hogy az általánosabb tárgyakat/modulokat tartogassák a külföldi részképzés idejére, és a szakspecifikus tárgyakat/modulokat az anyaintézményben végezzék el.
- A szakok flexibilis alapstruktúrájának köszönhetően nagy a rugalmasság: nem írják elő, hogy az egyes tárgyakat melyik félévben kell teljesíteni.

Az intézmény arra ösztönzi a hallgatókat, hogy az anyaintézményben több mint 30 kredit/félévet teljesítsenek. Így csökken a nyomás a külföldi tartózkodás idején, mert akkor így kevesebb, mint 30 kredit teljesítése is elegendő.

A külföldi tapasztalat számos olyan személyes kompetencia fejlődéséhez is hozzájárul, amelynek segítségével a további tanulás jóval eredményesebbé válhat. Ennek elismerését segítheti elő az a gyakorlat, amelynek során felveszik a tantervbe a 'Külföldön teljesített kurzus' tantárgyat mint kötelezően választandó tantervi egységet, amelybe így sokféle megszerzett kredit beszámítható.

A kettős diploma, kettős képzések elindításával automatikusan egyes féléveket külföldön kell végezniük a hallgatóknak, az ott megszerzett kreditek elismerése pedig csak formalitás.

Miután egyre több hallgató él a mobilitás lehetőségével és a megszerzett tudás elismertetésével, így az oktatók is egyre jobban elfogadják ezt az eljárást. Az Erasmus-tanulmányokra vállalkozó hallgatókkal többször konzultálnak, mind a külföldi tárgyfelveletéről, mind pedig a külföldön elvégzett tárgyak elismerésének lehetőségéről. Pozitívan értékelik, ha a hallgató külföldi tanulmányokat is végez.

Az intézmény az oktatók részére olyan fakultatív képzéseket szervez, amely a tanulási eredmény alapú programtervezést segíti. Ez a tevékenység az oktatói szemléletváltást segíti elő, és hozzájárulhat ahhoz, hogy a szakfelelősök, oktatók a kreditelismerés során a tartalmi, óraszám stb. fókuszon túli szempontokat is egyre inkább figyelembe vegyenek.

Az intézmény vezetése havonta egyszer áttekinti az elismeréssel és beszámítással kapcsolatos aktuális felvetéseket, kérdéseket. Ezeken a megbeszéléseken részt vesz az oktatási rektorhelyettes, a nemzetközi programigazgató és munkatársai, a tanulmányi osztály képviselője, a kari Erasmus koordinátorok képviselői, az igazgatásszervezési igazgató, és áttekintik, hogy a felvetett gyakorlatok, eljárások, problémák és eredmények az intézmény egyes karain és a központi szinten mennyiben érzékeny vagy fejlesztendő területek, milyen intézkedések hozandók.

A munkatapasztalat beszámítása érdekében a hallgató nem kreditigazolást és tantárgyi tematikát csatol az elektronikus kérvényéhez, hanem a munkatapasztalatot igazoló dokumentumokat: a munkaszerződés, a munkaköri leírás valamint a munkaviszony kezdetét és végét jelző igazolás elektronikus másolatait.

Egy másik intézményben a kérelem kötelező mellékletei a munkaköri leírás, egy munkáltatói nyilatkozat, és legalább 5 A/4 oldalas szakmai beszámoló.

Virtuális, online kurzusok elismerése érdekében – amennyiben annak szakmai tartalma kapcsolható a szak valamelyik tantárgyához – a kurzus teljesítésének igazolása valamint a kurzus szakmai tartalmának leírása alapján a hallgató kérvényezheti az elismerést. Fontos feltétel, hogy legyen értékelés a teljesítés mögött: önmagában a részvétel igazolása nem elegendő.

A partnerintézményekben tapasztalt kevesebb, nagyobb kreditértékű tantárgyra tekintettel egy intézmény megkezdte a tanterv átalakítását szemeszterenként 6-7 nagyobb tantárgy kialakítását megcélózva.

Mobilitási ablak alkalmazása: meghatározásra kerül a szak egyes moduljainak keretében egy kreditmennyiség, amely tartalmi vizsgálat nélkül elismerésre kerül. Ehhez általában csak általános kritériumokat fektetnek le, amelyeknek az elismerendő tárgyaknak meg kell felelniük (pl. hogy melyik szakterülethez kell tartozniuk a tárgyaknak).

Az intézmény a hallgatói tanácsadásra fordít nagy figyelmet. A következő elismerési kritériumokat veszik figyelembe:

- az elérendő célok és a kompetenciák összehasonlíthatóak,
- a képzés szintje egyezik (hasonló),

- a kurzusok illeszkednek a hallgató szakjának képzési profiljába,
- a teljesítendő munkateher hasonló.

Egy intézményben az elismerési ügyeket a hallgató a képzési program vezetőjével egyezteti, amit aztán a tanulmányi osztály regisztrál. Néha, amennyiben szükséges, bevonják a tantárgy oktatóját is.

Bár a szakonként kb. 10-15 kreditnyi szabadon választott tárgy terhére is elismerhető a külföldi tanulás, azt mégis úgy kell megterveznie és megvalósítania a hallgatónak, hogy a szak szakspecifikus tárgyaiként lehessen elismerni.

Több német egyetemen is kötelező a kreditelismerés, és arra biztatják a hallgatókat, hogy lehetőleg minden hozott kreditet ismertessenek el. A kreditelismertetési folyamatot igyekeznek egyszerűvé tenni, sok helyen a Tanulmányi megállapodás tanszéki jóváhagyása után az Erasmus/tanulmányi koordinátor tudja elismerni a krediteket a hallgató hozott dokumentumai alapján. Csak a kérdéses esetek vagy a nem ECTS-kreditek kerülnek külön döntési folyamat alá. Már van, vagy igyekeznek kialakítani a kreditelismertetési eljárás online felületét, vagy e-mailen is benyújthatnak a hallgatók kérelmet. Van, ahol a tanterv kialakításával ösztönzik arra a hallgatókat, hogy alapképzésük során egy szemesztert mobilitási ablak keretében töltsenek külföldön.

Egy intézmény az elismerést nem tantárgyak közötti közvetlen megfeleltetéssel végzi: ha a tantárgyak neve nagyjából megegyezik, akkor az elfogadás nem kérdéses. A hozott krediteket egy-egy nagyobb méretű modulba igyekeznek illeszteni. Az elfogadhatóságot csak annak megkérdőjelezése esetén kell bizonyítani. A tárgyi tartalmat csak a két cím eltérése esetén nézik.

Egy másik intézményben a külföldi teljesítés elismeréséről az egyes szakok modul-kézikönyve szerinti modulfelelős dönt, ideális esetben már a kiutazás előtt. A vonatkozó megállapodásokat a tanulmányi megállapodásban rögzítik, amely a külföldi tartózkodás során módosítható.

Jogilag a hallgató később is kérhetik a kreditelismerést, akkor is, ha előzetesen nem kötött megállapodást. Amennyiben a hallgató elegendő „bizonyítékot” nyújt be annak érdekében, hogy a modulfelelős az elismerhetőségről dönthessen (kurzusleírás, irodalom stb.), a bizonyítási teher megfordul, ami azt jelenti, hogy nem a hallgató köteles bizonyítani, hogy valamelyik teljesítmény miatt alkalmas elismerésre, hanem a modulfelelősnek kell megindokolnia (írásban), hogy az elismerésre miért nem kerülhet sor. Amennyiben az elismerést egy modulfelelős rendszeresen és nem érthető okokból elutasítja, úgy a hallgatónak joga van az egyetem más testületeihez vagy az egyetem vezetőségéhez fordulni. Ez azonban kivételnek számít, még soha nem került rá sor, mivel mindig sikerült kielégítő megoldást találni.

A külföldön szerzett kreditek elismerése a megszerzett ismeretek és készségek (*learning outcomes*) alapján történik, kivéve, ha lényeges különbség van a külföldi teljesítmény és a hazai modul tanulási eredményei között. Lényeges különbség akkor áll fenn, ha az elismerés veszélyeztetné az elismeréssel elérni kívánt célt. Ezért az elismerési eljárásban azt vizsgálják,

hogy a kreditelismerés a hallgatót akadályozná-e abban, hogy sikeresen továbbtanuljon, kutasson vagy dolgozzon. A „lényeges különbség“ koncepciójával feladták a korábbi szigorú egyenértékűség és különösen az azonosság elvét. Jogilag nem megengedett további kiegészítő teljesítmény előírása vagy a külföldi teljesítmény újraértékelése a modulfelelős által annak érdekében, hogy a külföldi teljesítmény mégis elismerhető legyen.

Az EMMI állásfoglalása

Az MRK Munkacsoport találkozóin rendszeresen részt vett az EMMI felsőoktatásért felelős helyettes államtitkárságának képviselője is. A találkozók során hamar egyértelművé vált, hogy az intézmények elismerési gyakorlatában az egyik legnagyobb problémát az ún. 75 százalékos szabály félreértelmezett alkalmazása jelenti. Az MRK Munkacsoport javaslatára az MRK elnöke állásfoglalást kért az EMMI oktatásért felelős államtitkárától. Az EMMI illetékes az alábbi állásfoglalást adta ki.

Tisztelt Elnök Úr!

Prof. Dr. Bódis József oktatásért felelős államtitkár úrnak írt levelét, kreditelismerés tárgyában illetékességből válaszadásra kaptam, az alábbiakról tájékoztatom Önt.

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) 49.§ (5) bekezdésében foglalt szabályozás, miszerint el kell ismerni a kreditet, ha az összevetett tudás legalább hetvenöt százalékban megegyezik, illetve, hogy a tudás összevetését a felsőoktatási intézmény e célra létrehozott bizottsága (a továbbiakban: bizottság) végzi úgy értelmezendő, hogy a bizottság köteles a hallgató által kérvényezett kredit elismerését, amennyiben az összevetett tudás minimum 75%-ban megegyezik.

Amennyiben ez a minimum tartomány kevesebb százalékban állapítható meg, úgy a bizottság mérlegelési jogkörére van bízva, hogy a hallgatónak megadja-e az adott kreditet, vagy sem.

Az Nftv. 49.§ (5) bekezdése célja elősegíteni a hallgatót tanulmányainak gördülékenyebb folytatásában/befejezésében.

Kapcsolódó jogszabályok

- 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról (Nftv.)
- 87/2015. (IV. 9.) Korm.rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (Vhr.)
- 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről (KKK)

2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról (Nftv.)

Nftv. 15. § (2) bekezdés (a felsőoktatási szakképzés szabályozása körében):

„Az azonos képzési területhez tartozó alapképzési szakba beszámítható kreditek száma legalább harminc, legfeljebb kilencven lehet.”

Nftv. 42. § (2) bekezdés (a részismeretei képzés szabályozása körében):

„Az elvégzett kurzus, modul teljesítése felsőfokú tanulmányokba a kreditátvitel szabályai szerint beszámítható.”

Nftv 49. § (5)-(7) bekezdések:

„(5) Egy adott ismeretanyag elsajátításáért egy alkalommal adható kredit. A kreditelismerés – tantárgy (modul) előírt kimeneti követelményei alapján – kizárólag a kredit megállapításának alapjául szolgáló tudás összevetésével történik. El kell ismerni a kreditet, ha az összevetett tudás legalább hetvenöt százalékban megegyezik. A tudás összevetését a felsőoktatási intézmény e célra létrehozott bizottsága (a továbbiakban: kreditátviteli bizottság) végzi.

(6) A kreditátviteli bizottság az előzetesen nem formális, informális tanulás során megszerzett tudást, munkatapasztalatot – az e törvényben, valamint kormányrendeletben meghatározottak szerint – tanulmányi követelmény teljesítéseként elismerheti.

(7) A (3)–(6) bekezdésben meghatározottak végrehajtásával kapcsolatos kérdéseket a tanulmányi és vizsgaszabályzatban kell szabályozni, azzal a megkötéssel, hogy a hallgató a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzéséhez – a felsőoktatási intézményben folytatott, illetve más korábbi tanulmányok, továbbá az előzetesen megszerzett tudás kreditértékként való elismerése esetén is – a tanulmányi és vizsgaszabályzat szerinti kreditet, de legalább a képzés kreditértékének harmadát az adott intézmény adott képzésén köteles teljesíteni.”

Nftv. 103. § (2) bekezdés:

„A tanárképző központ koordinálja különösen a hallgatói meghallgatást, kiválasztást, felvételt, átvételt, a kreditelismerés, a pedagógiai szakképzés, a záróvizsga letételének folyamatát, és szervezi, ellenőrzi, valamint értékeli az iskolai gyakorlatot. Nyomon követi a hallgatói előremenetelt, pályakövetést végez.”

Nftv. 108. §. 24. pont:

„kredit: a hallgatói tanulmányi munka mértékegysége, amely a tantárgy, illetve a tantervi egység vonatkozásában kifejezi azt a becsült időt, amely meghatározott ismeretek elsajátításához, a követelmények teljesítéséhez szükséges; egy kredit átlagosan harminc tanulmányi munkaórát jelent, a kredit értéke – feltéve, hogy a hallgató teljesítményét elfogadták – nem függ attól, hogy a hallgató a tudására milyen értékelést kapott.”

Nftv. 113. § (3)-(4) bekezdései:

„(3) A felsőoktatási intézmény kreditátviteli bizottsága határozza meg a 49. § (5)-(6) bekezdése alapján, hogy a felsőoktatásról szóló 1993. évi törvény rendelkezései alapján kiadott bizonyítványokat, illetve okleveleket az e törvény alapján induló képzésekben milyen feltételek mellett, hány kredittel számítja be. Az ismeretek összevetését el kell végezni, függetlenül attól, hogy a hallgató a korábbi oklevél megszerzéséért folytatott tanulmányai során kreditrendszerű képzésben vagy nem kreditrendszerű képzésben vett részt.

(4) A 2005. évi felsőoktatási törvény rendelkezései szerint felsőfokú szakképzésben szerzett bizonyítvány alapján legalább harminc, legfeljebb hatvan kredit számítható be az azonos képzési területhez tartozó alapképzésbe. E keretek között a felsőoktatási intézmény kreditátviteli bizottsága határozza meg a 49. § (5)-(6) bekezdése alapján, hogy a kiadott bizonyítványokat, az e törvény alapján induló képzésben milyen feltételek mellett, hány kredittel számítja be.”

Nftv. 3. melléklet I/B. fejezet (a felsőoktatási intézmény által nyilvántartott adatok szabályozása körében):

„bd) a képzés során megszerzett és elismert kreditek, beszámított tanulmányok,”

87/2015. (IV. 9.) Korm.rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (Vhr.)

Vhr. 19. § (2) bekezdés (magyar felsőoktatási intézménynek másik magyar felsőoktatási intézménnyel közös képzésben indítandó képzése nyilvántartásba vételének szabályozása körében):

„(2) Magyar felsőoktatási intézménnyel együttműködésben folyó képzés indításának nyilvántartásba vételéhez a kérelmező felsőoktatási intézménynek a kérelemhez mellékelni kell a 18. § (4) bekezdésében meghatározottakon túl a felsőoktatási intézmények között létrejött együttműködési megállapodás egy eredeti példányát vagy annak a kérelmező felsőoktatási intézmény vezetője által hitelesített másolatát is.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott megállapodás tartalmazza azt, hogy

„b) a társ felsőoktatási intézményben folytatott képzés az Nftv. szerinti részképzés, amelyet a kérelmező intézmény automatikusan engedélyezettnek tekint és kötelezettséget vállal a társintézményben a képzés keretében teljesített követelmények elismerésére;”

Vhr. 20. § (4) bekezdés (magyar felsőoktatási intézménynek külföldi felsőoktatási intézménnyel együttműködésben indítandó képzése nyilvántartásba vételének szabályozása körében):

„... A társ felsőoktatási intézményben folytatott képzés a magyar felsőoktatási intézmény szempontjából az Nftv. szerinti részképzés, amelyet a magyar felsőoktatási intézmény engedélyezettnek tekint és a társ felsőoktatási intézményben a közös képzés keretében teljesített követelményeket elismeri.”

Vhr. 21/D. § (3) bekezdés (a szakirányú továbbképzés képzési és kimeneti követelményeinek a kötelező tartalmi elemei szabályozása körében):

„A felsőoktatási intézmény képzési programjában rendelkezni kell:

c) a korábban szerzett ismeretek, gyakorlatok beszámítási rendjéről.”

Vhr. 36. § (2) bekezdés (a törzslapon nyilvántartott adatok szabályozása körében):

„6. a képzési időszakra vonatkozó összefoglaló adatokat (a képzési időszak megnevezése, a képzések neve, finanszírozási formája, státusza, a támogatott félév sorszáma, az adott képzési időszakban felvett és megszerzett kreditek száma, elismert kreditek száma, az összes kredit száma, a súlyozott tanulmányi átlag);”

„8. saját vagy más felsőoktatási intézményben korábban folytatott tanulmányok alapján teljesítettnek elismert tantervi követelményeket képzésenként, képzési időszakonként (a tantervi követelmény megnevezése, kódja, kreditértéke, a kreditátviteli bizottság döntésének száma és dátuma);

9. saját vagy más felsőoktatási intézményben folytatott párhuzamos vagy vendéghallgatói tanulmányok alapján teljesítettnek elismert tantervi követelményeket képzésenként, képzési időszakonként (a tantervi követelmény megnevezése, kódja, kreditértéke, értékelése, a kreditátviteli bizottság döntésének száma és dátuma);

10. külföldi felsőoktatási intézményben folytatott résztanulmányok alapján teljesítettnek elismert tantervi követelmények adatait képzésenként, képzési időszakonként (a keretprogram jellemzője, a képzés neve, a külföldi intézmény neve, a tantervi követelmény megnevezése, kreditértéke, kódja, átszámított értékelése, a kreditátviteli bizottság döntésének száma és dátuma),

11. munka- és egyéb tapasztalatok alapján teljesítettnek elismert tantervi követelményeket képzésenként képzési időszakonként (a tantervi követelmény megnevezése, kreditértéke, a kreditátviteli bizottság döntésének száma és dátuma);”

Vhr. 41. § (3) bekezdés (a papír alapú leckekönyv tartalmának szabályozása körében):

„9. a korábbi tanulmányok, munka- és egyéb tapasztalatok alapján beszámított kreditek adatait;”

Vhr. 43. § (1) és (2) bekezdései:

„(1) A kreditigazolás a felsőoktatási intézmény által kiadott és hitelesített papír alapú irat, amely tartalmazza a hallgató által teljesített tantárgy (tantervi követelmény) tematikájának olyan leírását, amely lehetővé teszi az Nftv. 49. § (5) bekezdése szerinti döntéshozatal érdekében annak a vizsgálatát és értékelését, hogy a hallgató által megszerzett és igazolt tudás és más kompetenciák mennyiben felelnek meg a helyettesített tantárgy (tantervi követelmény) meghatározott kompetenciáinak.

(2) A kreditigazolást a hallgató kérésére kell kiadni. A kérelmében a hallgatónak meg kell jelölnie, hogy mely követelmények teljesítésének igazolását kéri.”

Vhr. 54. § (A kreditrendszerű képzés általános szabályai körében):

„(7) Nem kell teljesíteni a tantervben előírt követelményeket, ha a hallgató azokat korábban már elsajátította és azt hitelt érdemlő módon igazolja. Az Nftv. 49. § (5) bekezdése alapján képzésben szerzett krediteket – ha annak előfeltétele fennáll – bármelyik felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányok alapján el kell ismerni, függetlenül attól, hogy a hallgató melyik felsőoktatási intézményben, milyen képzési szinten folytatott tanulmányok során szerezte azt. Az elismerés – tantárgyi program alapján – kizárólag a kredit megállapításának alapjául szolgáló kompetenciák [ismeretek, alkalmazási (rész)kézségek és további (rész)kompetenciák] összevetésével történik.

(8) Az Nftv. 49. § (5) bekezdése alapján elismert tanulmányi teljesítmény kreditértéke megegyezik annak a tantervi követelménynek a kreditértékével, amelyet teljesítettnek minősítenek, a megszerzett érdemjegy azonban a tantárgy elismerésekor nem módosítható.

(9) Az előzetesen megszerzett, nem formális (iskolarendszeren kívül, de szervezett formában folytatott képzésben szerzett), informális (iskolarendszeren kívüli, tapasztalati úton történő), tanulással elsajátított kompetenciák, munkavégzés során szerzett tapasztalat elismerése lehet egy adott szakon valamely kompetencia (ismeret, teljesítmény, eredmény, készség, további kompetenciák) kredittel történő elismerése vagy követelmény teljesítése alóli felmentés. A kreditátviteli bizottságnak az elismerési eljárásban a hallgató dokumentumai alapján – megfelelő értékelési eljárás keretében – meg kell bizonyosodnia a tudás meglétéről. Az eljárást az intézményi szabályzatban kell meghatározni.”

Vhr. 55. § (2) bekezdés (A kreditrendszerű képzés intézményi szabályozásának szabályozása körében):

„3. a tantárgyelismerés szabályait,”

„11. a kreditrendszerhez kapcsolódó kérelem benyújtásának rendjét,”

„17. a továbbtanulást, az átvételt vagy a vendéghallgatást megelőző előzetes kreditátviteli eljárás szabályait,

18. a felsőoktatási vagy felsőfokú szakképzés során elsajátított ismeretek kötelező beszámításának, a 16. pont szerinti képzés során elsajátított ismeretek, valamint a korábbi munka- és egyéb tapasztalatok beszámításának, a nem formális, informális tanulással elsajátított kompetenciák elismerésének, beszámításának módját, és

19. az Nftv. szerinti megfelelő jogorvoslati eljárást.”

Vhr. 57. §

„(2) Ha a hallgató teljesítményét elfogadták, a kredit értéke nem függ attól, hogy a hallgató a tudására milyen értékelést kapott.”

„(5) A kreditrendszerű képzés keretében a hallgató részképzése során a felsőoktatási intézmény részéről tett előzetes nyilatkozat a hallgatói teljesítmény elismeréséről utólagosan nem vonható vissza. Az előzetes nyilatkozathoz szükséges a kreditátviteli bizottság döntése.

(6) A felsőoktatási intézménynek kérelemre az előzetes kreditátviteli eljárást le kell folytatnia. Az előzetes kreditátviteli eljárás során a kérelmező által teljesített, valamint a kérelem benyújtásakor folyamatban levő félév végéig várhatóan teljesítendő tanulmányi követelmények (a teljesítés feltételéhez kötött) kreditelismeréséről és egyben a felvételi feltételekben szereplő kreditek (teljesítés feltételéhez kötött) meglétéről hoz döntést a kreditátviteli bizottság. A felsőoktatási intézmény a kreditátviteli bizottság által elismert krediteket a tanulmányok tényleges megkezdésekor újabb kérelem nélkül elismertnek tekinti.”

Vhr. 60. § (a felsőoktatási intézményben a hallgatói, a vendéghallgatói, valamint a részismeretek megszerzése céljából létesített hallgatói jogviszony keretében folytatott tanulmányok kreditekben mért teljesítéséről vezetendő nyilvántartás szabályozása körében):

„h) külföldi részképzés esetén az adott félévre vonatkozóan a részképzés helye, összes, adott képzésbe beszámítható kreditek száma;”

„j) a korábbi, illetve a párhuzamos, a vendéghallgatói tanulmányok vagy munka- és egyéb tapasztalat alapján elismert tantárgyak, tantervi egységek, azok kreditértékei;”

Vhr. 9. melléklet 7. pont (A kötelezően használt okiratok formaszövegeinek, ezen belül az Oklevélmelléklet szabályozása keretében):

„4.2.1. Tanulmányok során megszerzett tudás (követelmény megnevezése, kreditpont, érdemjegy)

4.2.2. Korábbi, párhuzamos, illetve vendéghallgatói tanulmányok alapján elismert tudás (követelmény megnevezése, kreditpont)

4.2.3. Munka- és egyéb tapasztalat, nem formális, informális tanulás alapján elismert tudás (követelmény megnevezése, kreditpont)”

Lisszaboni elismerési egyezmény vonatkozó cikkei

Résztanulmányok tanulmányi idejének elismerése

V.1. Cikk

A Felek elismerik a másik Fél felsőoktatási képzési programjában elvégzett résztanulmányokat. Az elismerés azokra a résztanulmányokra kell vonatkozzék, amelyek abban az országban, amelyben az elismerést kérték, a felsőoktatási képzési program elvégzéséhez szükségesek, kivéve, ha alapvető különbségek mutathatók ki a másik Fél országában elvégzett résztanulmány és a felsőoktatási képzési program azon része között, amelyet a résztanulmány kiváltana annak a Félnek az országában, amelyben az elismerést kérték.

V.3. Cikk

A Felek elsősorban olyan esetekben segítik elő a részképzés elismerését, amikor:

- a) létezik egy korábbi megállapodás egyrészt a felsőoktatási intézmény vagy az adott részképzés esetében illetékes hatóság, másrészt a felsőoktatási intézmény vagy a kért elismerésért felelős illetékes elismerési hatóság között, továbbá
- b) az a felsőoktatási intézmény, amelyben a résztanulmányt folytatták, kiadott egy tanulmányokat igazoló bizonyítványt vagy a tanulmányi előmenetelre vonatkozó leckekönyvkivonatot, amely tanúsítja, hogy a hallgató sikeresen teljesítette az adott résztanulmány esetében előírt követelményeket.

Bevezetés

„Ez a módosított Útmutató figyelembe veszi a bolognai folyamatban a közelmúltban történt változásokat, mint, például, az Európai Felsőoktatási Térség (EFT) létrejötte, az élethosszig tartó tanulás megerősödése, a tanárközpontú felsőoktatásról a hallgatóközpontú felsőoktatásra való átállás, a tanulási eredmények használatának bővülése, és a tanítás¹⁹ és tanulás új módozatainak kifejlesztése. Kiemelt figyelmet kap a képzési programok tervezése és megvalósítása, továbbá az Útmutató épít a felsőoktatási intézmények által a képesítési keretrendszerek (*qualification frameworks*) használata és az ECTS elveinek az oktatási gyakorlatban történő alkalmazása során szerzett tapasztalataira is.”

1. fejezet. Az ECTS fő jellemzői

„A krediteket egy-egy hallgató vagy más tanuló akkor kapja meg, ha a megfelelő értékelés kimutatja, hogy teljesítette az előírt tanulási tevékenységeket és elérte a meghatározott tanulási eredményeket. Ha a hallgató vagy más tanuló a tanulási eredményt más formális, nem formális vagy informális tanulási szituációban vagy időszakban szerezte, a tanulási eredmények értékelése és elismerése után arra is jóváírhatók kreditek.”

„A kreditátvitel (*transfer of credits*) az a folyamat, amelynek keretében egy adott kontextusban (képzési programban, intézményben) megszerzett krediteket egy másik formális kontextusban elismerik egy képesítés megszerzése céljából. A hallgatók számára egy képzési programban jóváírt kreditek átvihetők egy másik képzési programba – akár ugyanabban az intézményben, akár egy másik intézményben. A kreditátvitel a sikeres tanulmányi mobilitás kulcsa. Az intézmények, karok és tanszékek a kreditek automatikus elismerését és átvitelét garantáló megállapodásokat is köthetnek.

ECTS dokumentáció: Az ECTS-kreditek használatát megkönnyítik, és a használat minőségét javítják a támogató dokumentumok (kurzuskatalógus, tanulmányi megállapodás, eredményközlő lap, szakmai gyakorlati tanúsítvány). Az ECTS hozzájárul egyéb dokumentumok, így például az oklevélmelléklet átláthatóságához is.”

2. fejezet: Az ECTS és az európai felsőoktatási térség

„Azáltal, hogy a tantervek tervezésében és megvalósításában a tanulási eredmények és a munkaterhelés fogalmát alkalmazza, az ECTS a hallgatót helyezi a képzési folyamat középpontjába. Továbbá a kreditek használata megkönnyíti a rugalmas tanulási utak (*learning pathways*) létrehozását és dokumentálását, ezáltal nagyobb autonómiát és felelősséget engedve a hallgatóknak.”

---

¹⁸ Az ECTS használati útmutató szövegrészletei a *Tanulásszervezés, -elismerés és átjárhatósága felsőoktatásban útmutató az európai kreditrendszer alkalmazásához* c. kötetben (Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2016; szerkesztette: Derényi András; http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/ects_kotet.pdf) megjelent magyar nyelvű fordításból származnak.

¹⁹ Bár a felsőoktatásban hagyományosan az *oktatás* kifejezést szokás használni, az utóbbi időben ezt a *tanítás* váltja fel, amely jobban kifejezi a pedagógiai dimenzió növekvő jelentőségét. Ezért ebben a dokumentumban is a tanítást használjuk (a szerk.).

3. fejezet. Az ECTS alkalmazása a képzési programok tervezésében, megvalósításában és nyomon követésében

„Az ECTS felsőoktatási intézmények általi használatához egyrészt intézményi szabályozáson alapuló intézményi kreditrendszerre van szükség, másrészt arra, hogy az intézmény teljes oktatói kara elmélyült ismeretekkel rendelkezzen a rendszerről. Egyes intézmények az ismereteket és a részletek megértését az oktatók és alkalmazottak rendszeres képzésével biztosítják. A képzési program tervezése során a csapatmunkában hozott döntések növelik a program koherenciáját.”

„Megkönnyíti a tanulmányi mobilitást, ha a tanterv javasol „mobilitási ablakot” (*mobility window*). A képzési programok tervei rögzíthetik a mobilitási ablakok (a mobilitásra javasolt időszakok) tartalmát és időpontját is, vagy rugalmasságot is engedhetnek a hallgatóknak ezek tekintetében. Szerencsés, ha a mobilitási ablakokban (időszakokban) nem ugyanazt tanulják a hallgatók, amit anyaintézményükben tanulnának, hanem lehetőséget kapnak arra, hogy eltérő körülmények között különböző képzési tapasztalatokkal gazdagodjanak.”

„A formális képzési programhoz csatlakozó független tanulóknak megfelelő tanácsadást kell nyújtani, ezzel segítve őket a továbblépési szabályoknak való megfelelésben. A tanácsadásnak adott esetben magában kell foglalnia a korábbi tanulás és előzetesen megszerzett tapasztalatok elismerését is.”

4. fejezet. Az ECTS használata mobilitási és kreditelismerési célra

„A felsőoktatási intézmények és képzési programok sokszínűsége miatt valószínűtlen, hogy két különböző képzési program valamely elemének kreditjei és tanulási eredményei teljesen azonosak lennének. Ez még inkább áll a különböző tanulási kontextusokban (például, szakképzésben) végzett tanulmányok elismerésére. Ezért a más kontextusokban, közte akár tanulmányi mobilitás keretében folytatott tanulás elismerésében nyitott és rugalmas hozzáállás ajánlott, a tanulási eredmények kompatibilitására, nem pedig a kurzusok tartalmának azonosságára alapozva.”

„Az intézményeknek kreditelismerési politikájukat könnyen elérhető formában közzé kell tenniük.”

„Minden, a külföldi tanulmányi időszak vagy virtuális mobilitás alatt szerzett kreditet – a tanulmányi megállapodásban leírtaknak megfelelően, amit az eredményközlő lap is megerősít – késlekedés nélkül át kell vinni és be kell számítani a hallgató diplomájába, anélkül, hogy a hallgatónak bármilyen további munkát vagy értékelést teljesítenie kellene.”

„A mobilitási időszak alatt teljesítendő képzési elemeket általában nem a küldő intézmény egyes képzési elemeinek való megfeleltethetőség alapján kell kiválasztani. Az egész külföldi tanulmányi program tanulási eredményeinek kell kompatibilisnek vagy kiegészítőnek lenniük azon hazai szak tanulási eredményeivel, amelyhez a külföldi tanulmányok után az elismerést kérik. Így a fogadó intézményben szerzett kreditek könnyebben, rugalmasabban helyettesíthetnek azonos mennyiségű kreditet a küldő intézmény képzési programjában. Elemenkénti dokumentálás helyett a teljes mobilitási időszakot egészben is lehet dokumentálni.”

„A tanulmányi megállapodásnak azonosítania kell a megfelelő, a fogadó intézményben elvégzendő képzési elemeket, valamint azt, hogy azok hogyan épülnek majd be a küldő intézmény képzési programjába.”

„A tanulmányi megállapodásban rögzített képzési elemek sikeres, a fogadó intézmény által küldött eredményközlő lap által megerősített teljesítése után a küldő intézménynek teljes egészében el kell ismernie a megegyezés szerinti számú ECTS-kreditet, be kell illesztenie azokat a hallgató képzési programjába...”

5. fejezet. Az ECTS és az élethosszig tartó tanulás

„A nem formális és informális tanulás révén elért tanulási eredmények elismerése után automatikusan meg kell ítélni ugyanannyi ECTS-kreditet, amennyi a formális képzési program megfelelő részéért jár.”

„Az intézményeknek a nem formális és informális tanulás elismerésével kapcsolatban szabályokat kell alkotniuk. E szabályoknak tartalmazniuk kell, például, tanácsadást, a hallgatóknak nyújtott visszajelzést az értékelés eredményéről és a fellebbezés lehetőségét.”

„A nem formális és informális tanulás elismerése segít abban, hogy a felsőoktatási intézmények társadalmi értelemben befogadóbbá váljanak. Ha a munka világából és nem hagyományos tanulási környezetből érkezők számára megkönnyítik a hozzáférést, az segít az élethosszig tartó tanulást valósággá tenni.”

6. fejezet. Az ECTS és a minőségbiztosítás

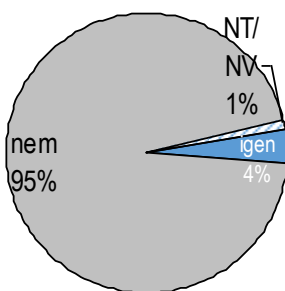
„Az ECTS használata során a megfelelő gyakorlat követése segít az intézményeknek képzési programjaik és az általuk nyújtott tanulási mobilitás minőségének javításában. Ezért az ECTS alkalmazásának minőségét megfelelő értékelési folyamatokkal (pl. nyomonkövetés, belső és külső minőségértékelések és hallgatói visszajelzések), valamint a minőség folyamatos javításával kell biztosítani.”

„A hallgatók képviselőinek aktívan részt kell venniük az ECTS-hez kötődő minőségbiztosítási eljárásokban:”

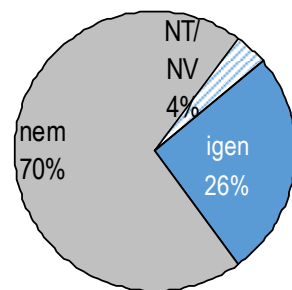
A külföldi tanulmányok során szerzett kreditek elismerésére irányuló nemzetközi és hazai kutatások eredményösszesítő grafikonjai

Országos Kreditmonitor eredményei (2006)

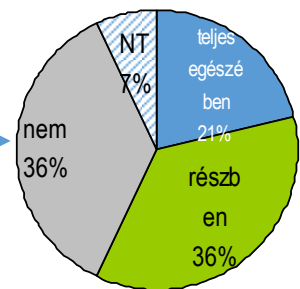
Tanultál-e külföldön?

El kívántad-e ismertetni az ott szerzett krediteket?

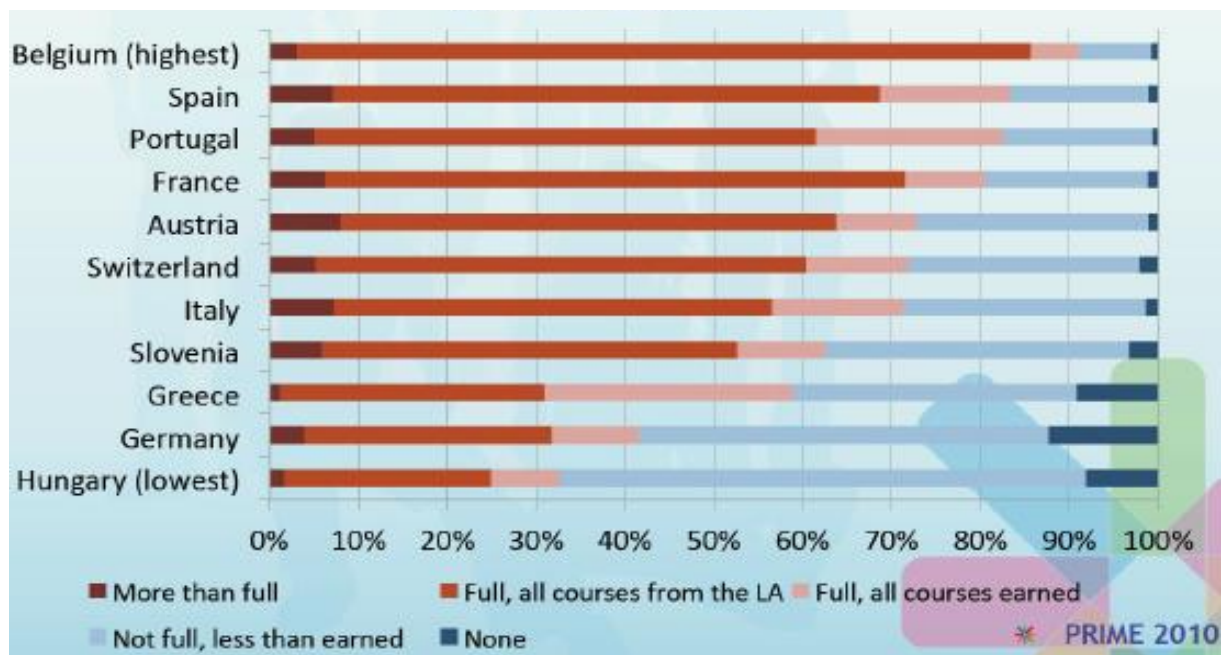

El tudtad-e ismertetni?

Forrás: Illés 2006

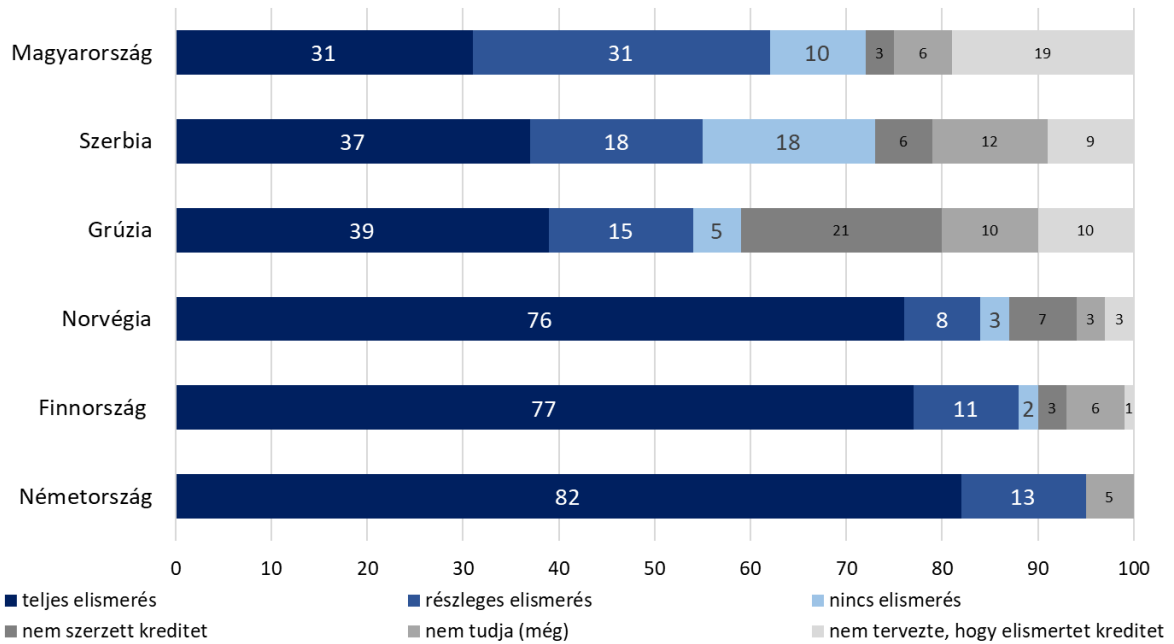
PRIME kutatás (2010) eredményei

Forrás: Fellingner 2011

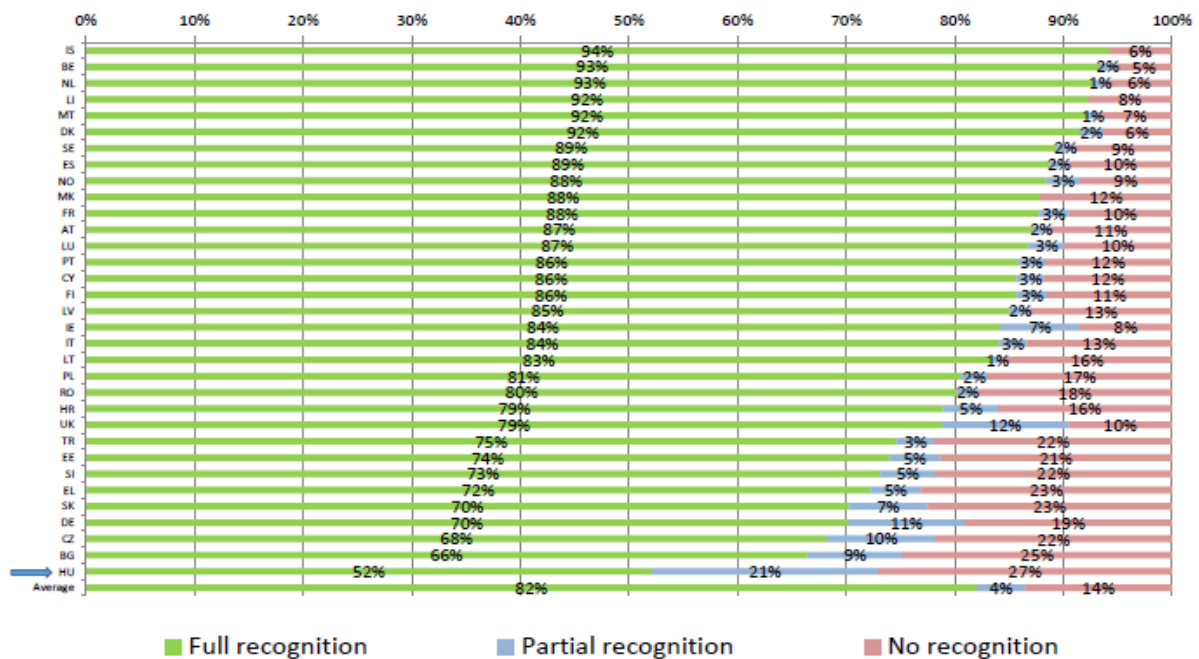

EUROSTUDENT VI felmérés (2015/2016) eredményei

Forrás: EUROSTUDENT VI, 1.7.

Erasmus+ intézményi beszámolóok (2016/2017) eredményei

Forrás: Erasmus+ köztes jelentés 2018

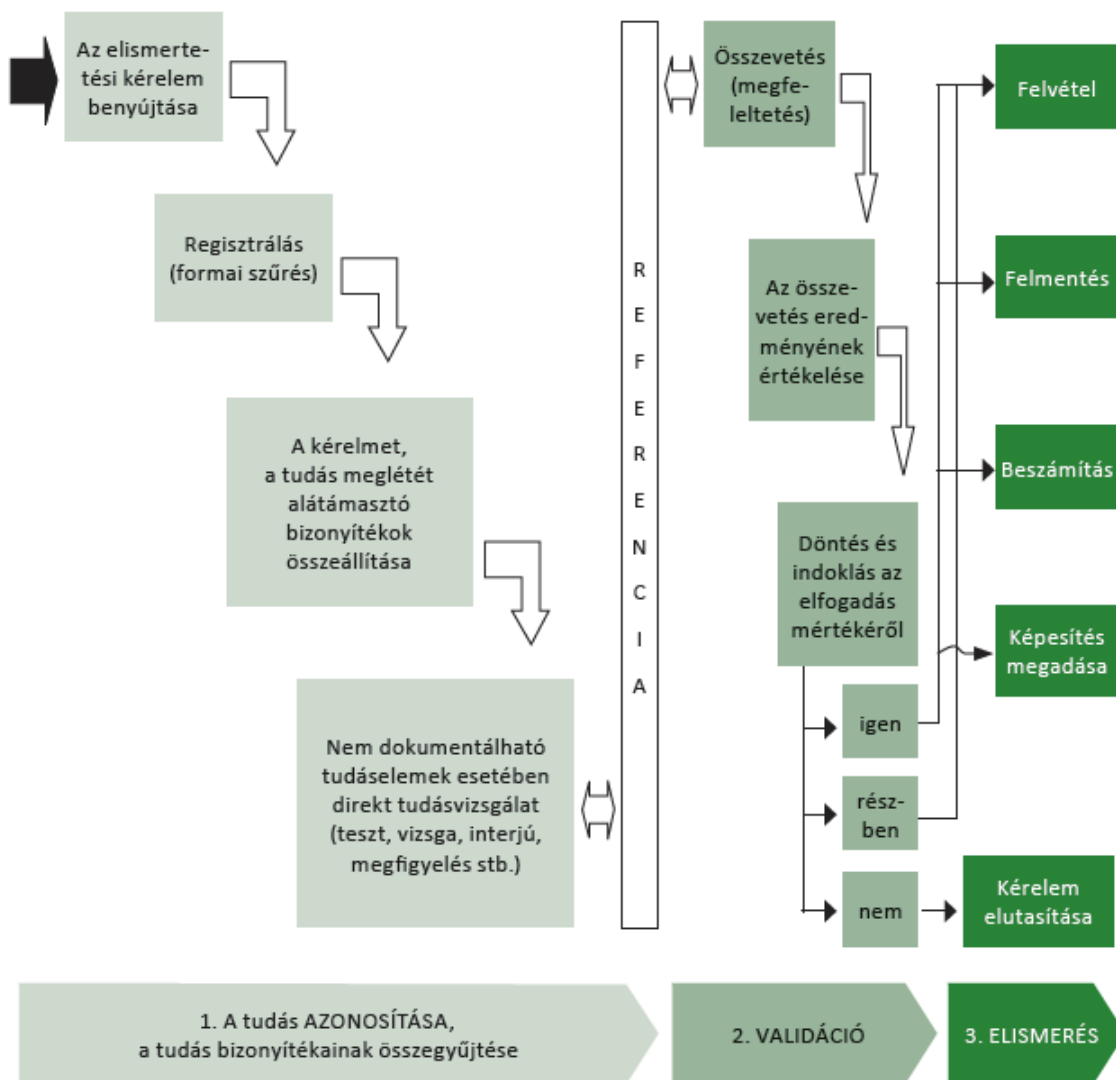
Az MRK Munkacsoport tagjai által összegyűjtött, az elismerési tevékenységekre és bevont szereplőkre vonatkozó intézményi gyakorlatok áttekintése

bevont szereplők	előzetes tájékozd/tat/ás		egyeztetés	kérelmezés	vizsgálat		bizonyítás	döntés-hozatal	regisztráció	jogorvoslat
	tanácsadás	tájékoztatás			véleményezés	tartalmi összevetés				
Hallgató	tanácsot kér		(előzetesen) egyeztet	kérelmez (előzetesen és utólag)			bizonyít (dokumentál)			
Erasmus koordinátor		(előzetesen) informál		bizonyítékokat beszerz	beazonosít, kapcsolatot tart	mérlegel, tanácsot ad		elfogad		
Szakfelelős / intézetigazgató			szakmai jóváhagyás			véleményt jóváhagy, döntést javasol				
Tárgyfelelős			oktatói felvetés jóváhagyása		véleményez	egyeztet				
Oktató			egyeztet (hallgatóval)		véleményt ad (KÁB-nak/ Erasmus koordinátornak, hallgatónak)	kiegészítő feladatot határoz meg				
Tanszéki ügyintéző				kérelmeket továbbít	véleménykérést továbbít					
KÁB	tanácsot ad (titkár)									

bevonott szereplők	előzetes tájékoztató/tatás		egyeztetés	kérelmezés	vizsgálat		bizonyítás	döntéshozatal	regisztráció	jogorvoslat
	tanácsadás	tájékoztatás			véleményezés	tartalmi összevetés				
Kari KÁB Kari Erasmus Biz.* Tanulmányi Biz.			ekvivalencia listát vezet		véleményt kér és ad	egyezteti a befogadható tárgyakat	dokumentumokat (pl. tematikát) keres	elbírál, kreditál		
Tanulmányi előadó										
Tanulmányi Hivatal	elismertetés módjáról inf.			kérelmet továbbít				szab.vált. elismer	jegyet rögzít, tájékoztat	
Szabbizottság					véleményt ad					
Dékáni hivatal									rögzít, nyomon követ	
Dékán(helyettes)										KÁB felügyelete

Forrás: MRK Munkacsoport 2. ülésére beküldött intézményi beszámoló

A hozott tudás validációjára tett eljárási ajánlás folyamatábrája

Forrás: Derényi – Tót 2011

Hivatkozások és a további tájékozódás forrásai

- Altbach, P. G. (2009): Learning Outcomes in Validation and Credit Systems. In: *European Journal of Vocational Training* 48 (3): 27–47.
- Betts, M., Smith, R. (1998): *Developing the Credit-Based Modular Curriculum in Higher Education*. London; Philadelphia, PA: Falmer Press
- Biggs, J. (1999): What the Student Does: teaching for enhanced learning. In: *Higher Education Research & Development*, Vol. 18. No. 1., 57–75.
- Biggs, J. B., Tang, C. (2007): *Teaching for quality learning at university*. Open University Press/Mc Graw-Hill Education
- Bjornavold, J., Le Mouillour, I. (2009): Learning Outcomes in Validation and Credit Systems. In: *European journal of vocational training* 48 (3): 27–47.
- Bókay Antal, Derényi András, Temesi József (2016) Az ECTS szerepe a képzési programok tervezésében és a minőségfejlesztésben. In: *Derényi - Simon (2016)*
- Cedefop (2011): *Using learning outcomes*. European Qualifications Framework Series: Note 4: [online]: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/Using_learning_outcomes.pdf
- CEDEFOP (2015): *European guidelines for validating non-formal and informal learning*. Luxembourg, Publications Office of the European Union. [online]: http://www.cedefop.europa.eu/files/3073_en.pdf
- Csapó Benő (2008): A tanulás dimenziói és a tudás szerveződése. In: *Educatio* 2008/2. pp. 208-217. [online]: <http://epa.oszk.hu/01500/01551/00044/pdf/712.pdf>
- Derényi András (2008): Tanulás a felsőoktatásban. In: *Educatio* 2008/2. pp. 253-262. [online]: <http://epa.oszk.hu/01500/01551/00044/pdf/716.pdf>
- Derényi András, Temesi József (2008): Kreditrendszer és minőségbiztosítás. In: *Educatio* 2008/1. pp. 64-75. [online]: <https://epa.oszk.hu/01500/01551/00043/pdf/521.pdf>
- Derényi András (2010): Az előzetesen megszerzett tudás elismerése a felsőoktatásban. In: *Felsőoktatási Műhely* 2010. III. pp. 25-34. [online]: https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/felsooktatasmuhely/FeMu/2010_3/Femu_2010_3_25-34.pdf
- Derényi András, Simon Mária (szerk.) (2016): *Tanulásszervezés, -elismerés és átjárhatóság a felsőoktatásban. Útmutató az európai kreditrendszer alkalmazásához*. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. [online]: <http://ofi.hu/kiadvany/tanulasszervezes-tudaselismeres-es-atjarhatosag-felsooktatásban>
- Derényi András, Tót Éva (2011): *Validáció. A hozott tudás elismerése a felsőoktatásban*. Budapest, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet; [online]: <http://mek.oszk.hu/12900/12987/12987.pdf>
- EAR Manual (2012): *European Area of Recognition Manual, Practical guidelines for fair recognition of qualifications*. European Commission. [online]: http://www.eurorecognition.eu/manual/ear_manual_v_1.0.pdf
- Erasmus+ (2015): *Erasmus+ Student Charter*. Issued by the European Commission. [online]: http://www.tka.hu/docs/palyazatok/erasmus+_student_charter_en.pdf
- European Commission (2004): *Common European Principles for Validation of Non-formal and Informal Learning*. Working Group H, European Commission, Brussels, 3 March, 2004. Ref DG EAC B/1 JBJ D (2004).
- European Commission (2015): *ECTS User's Guide*. Brussels, European Commission. [online]: doi:10.2766/87592 (magyarul lásd Derényi - Simon 2016)

- European Commission (2018): *Mid-term evaluation of the Erasmus+ programme (2014-2020)*. SWD(2018) 40 final, Brussels. [online]: <https://ec.europa.eu/assets/eac/erasmus-plus/eval/swd-e-plus-mte.pdf>
- Nuffic (2016): *The European Recognition Manual for Higher Education Institutions. Practical guidelines for credential evaluators and admissions officers to provide fair and flexible recognition of foreign degrees and studies abroad*. The Hague, Nuffic [online]: <http://eurorecognition.eu/Manual/EAR%20HEI.pdf>
- Európai Tanács (2018): *A Tanács Ajánlása a felsőfokú és a felső középfokú oklevelek, valamint a külföldi tanulmányi időszakok eredményeinek automatikus kölcsönös elismerésének ösztönzéséről*. COM(2018) 270 final
- Európai Tanács (2012): *A Tanács Ajánlása (2012. december 20.) a nem formális és az informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről*. 2012/C 398/01.
- Fekete Zsolt, Szabó István (2017): *Útmutató a mobilitási ablak bevezetéséhez Magyarországon*. Budapest, Tempus Közalapítvány [online]: <https://tk.hu/kiadvany/8360/utmutato-a-mobilitasi-ablak-bevezetesehez-magyarorszagon>
- Fellinger, J. (2011): *PRIME 2010 main findings and possible solutions*. Előadás a PRIME konferencián. Budapest, 2011. szeptember 30. [online]: <http://esn.hu/content/prime>
- Ferencz, L., Hauschildt, K., Garam, I. (szerk., 2013): *Mobility Windows: From Concept to Practice*, Bonn: Lemmens Medien GmbH (ACA Papers on International Cooperation in Education) [online]: http://www.aca-secretariat.be/fileadmin/aca_docs/images/members/ACA_2013_Mobility_windows.pdf
- Gleeson, J. (2013): *The European Credit Transfer System and Curriculum Design: Product before Process?* In: *Studies in Higher Education* 38 (6): 921–938. doi:10.1080/03075079.2011.610101
- González, J.–Wagenaar R. (Eds) (2003): *Tuning Education Structures in Europe. Final Report. Pilot Project – Phase 1*. Bilbao, University of Deusto. [online]: http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf
- Halász Gábor (2010): *A tanulás minősége a felsőoktatásban: intézményi és nemzeti szintű folyamatok*. [online]: http://halaszg.ofi.hu/download/A_study_TANULAS.pdf
- ESU (2010): *Student-Centred Learning. Toolkit for students, staff and higher education institutions*. Brussels, The European Students' Union [online]: <http://www.esu-online.org/resources/6068/Student-Centred-Learning-Toolkit/>
- Hauschildt, K., Gwosc, C., Netz, N., Mishra, S. (2015): *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of Indicators | EUROSTUDENT V 2012–2015*. Bielefeld, Bertelsmann Verlag [online]: http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EVSynopsisofIndicators.pdf
- Hauschildt, K., Vögtle, E.M., Gwosc, C. (2018): *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe: Eurostudent VI. (2016-2018). Synopsis of Indicators*. Bielefeld, W.Bertelsmann Verlag. [online]: DOI: 10.3278/6001920cw; részletes adatokért lásd: <http://database.eurostudent.eu/>
- Hénard, F., Roseveare, D. (2012): *Fostering Quality Teaching in Higher Education: Policies and Practices*. An IMHE Guide for Higher Education Institutions. Paris, OECD
- Hunt, E. S., Bergan, S. (szerk., 2010): *Developing attitudes to recognition. Substantial differences in an age of globalisation*. Council of Europe higher education series No.13., Strasbourg, Council of Europe
- Illés Ágnes et al. (2005) *Országos Kreditmonitoring Vizsgálat. Kutatási jelentés az Oktatási Minisztérium számára. Kézirat* (A kutatás részletes eredményi elérhető: <https://kreditlap.hu/kredit/jelenleg/monitoring2005-2006.asp>)
- Kodácsy Tamás (2003): *ECTS rendszerben oktató felsőoktatási intézmény kredit-optimalizációja*. *Magyar Felsőoktatás*, 7. szám, 14–16.

- Kopp Erika (2013): Tanulásközpontú programfejlesztés. *Felsőoktatási Műhely*, 2. szám, 39–56. [online]: http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2013_2/femu2013_2_39-56.pdf
- Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola (2011) *Az Erasmus program keretében külföldön szerzett kreditek beszámítása itthon: helyzetképelemzés és jó gyakorlatok feltérképezése*. Budapest, Tempus Közalapítvány [online]: http://oktataskepzes.tka.hu/documents/4_Felsooktatas/3_Kutatasok/Erasmus_Kreditbeszamitas/kutatasi_jelentes_2011.pdf
- Temesi József (2007): A felsőoktatási kreditrendszer, a képzési kreditrendszer és az ekvivalencia összefüggései. *Educatio*, 16. évf. 2. szám, 217–230. [online]: <http://www.hier.iif.hu/hu/letoltes.php?fid=tartalom sor/505>
- Tót Éva (2008) Tanulási környezetek. In: *Educatio* 2008/2. pp. 183-192. [online]: <http://epa.oszk.hu/01500/01551/00044/pdf/710.pdf>
- UNESCO (1997): *Lisbon Convention – Convention on the recognition of qualifications concerning higher education in the European region*. Council of Europe – UNESCO joint Convention, Lisbon, 11 April. [online]: http://www.bsun.org/userfiles/Lisbon_Recognition_Convention.pdf
- Veres Erzsébet (2016): *Az Útmutató és a kreditátvitel: a mobilitási programok kezelése az ECTS segítségével*. In: Derényi - Simon (2016).

Weblapok:

- MRK – KKK-átalakítás: <http://www.mrk.hu/kkk-atalakitas/>
- Oktatási Hivatal - Felsőoktatási képesítések minőségfejlesztése (TÁMOP-4.1.3 2. ütem): https://www.oktatas.hu/felsooktatas/projektek/tamop413_szolgfejl/projekt_eredmenyei
- Oktatási Hivatal – Tanulási eredmények: https://www.oktatas.hu/kepесiteseknyito/kepесitesek/tanulasi_eredmeny
- Oktatókutató és Fejlesztő Intézet – Felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése (TÁMOP-4.1.3 1. ütem): <http://ofi.hu/tamop-413-felsooktatasi-szolgaltatasok-rendszerszintu-fejlesztese>
- Tempus Közalapítvány – Erasmus+ : <https://tka.hu/palyazatok/108/-erasmus>
- Tuning Educational Structures in Europe: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>
- CALOHEE – Measuring and Comparing Achievements of Learning Outcomes in Higher Education in Europe: <https://www.calohee.eu/>
- European Higher Education Area (EHEA) – Learning & Teaching: <http://www.ehea.info/page-learning-and-teaching>
- European Higher Education Area (EHEA) – Student-centred learning: <http://www.ehea.info/page-student-centred-learning>
- European Higher Education Area (EHEA) – ECTS: <http://www.ehea.info/page-ects>
- European Higher Education Area (EHEA) – Recognition: <http://www.ehea.info/page-recognition>

European University Association (EUA) – Learning & Teaching:
<https://eua.eu/issues/20:learning-teaching.html>

European University Association (EUA) – ERASMUS+ : <https://eua.eu/issues/15:erasmus.html>

European Area of Recognition: <http://eurorecognition.eu>

European Commission – Learning Opportunities and Qualifications in Europe:
<https://ec.europa.eu/ploteus/>

OECD – Recognising Non-Formal and Informal Learning:
<http://www.oecd.org/education/innovation-education/recognisingnon-formalandinformallearningoutcomespoliciesandpractices.htm>

OECD – Supporting Quality Teaching in Higher Education:
<http://www.oecd.org/education/imhe/supportingqualityteachinginhighereducation.htm>

OECD – Learning Learning Our Lesson: Review of Quality Teaching in Higher Education:
<http://www.oecd.org/education/imhe/learningourlessonreviewofqualityteachinginhighereducation.htm>

Saját gyakorlatukról beszámoló intézmények

Állatorvostudományi Egyetem
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem
Apor Vilmos Főiskola
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Dunaújvárosi Egyetem
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Eszterházy Károly Egyetem
Kaposvári Egyetem
Károli Gáspár Református Egyetem
Kodolányi János Egyetem
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Magyar Táncművészeti Egyetem
Miskolci Egyetem
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Neumann János Egyetem
Nyíregyházi Egyetem
Semmelweis Egyetem
Széchenyi István Egyetem
Szegedi Tudományegyetem
Testnevelési Egyetem

Ezúton is köszönjük ezeknek az intézményeknek, hogy saját elismeréssel, beszámítással kapcsolatos szabályozásukról, gyakorlatukról az MRK Munkacsoport által megadott szempontok alapján több alkalommal írásos beszámolót készítettek. Ezzel jelentős mértékben segítették a munkacsoportot a jelenlegi hazai helyzetről való tájékozódásban, az alkalmazott megoldások áttekintésében, a jó gyakorlatok és a nehézségek megismerésében. Ez a jelentés nagymértékben támaszkodik ezekre az intézményi háttéranyagokra.

Az MRK Munkacsoportban részt vevők tagok

Az alábbi intézményi, szervezeti képviselők vettek részt rendszeresen vagy alkalmilag a munkacsoport egy éves munkájában [az intézmények betűrendje szerint]

Név	Intézmény	Pozíció
Gálfi Péter	Állatorvostudományi Egyetem	rektorhelyettes
Horváthné Csapó Tímea	Állatorvostudományi Egyetem	
Dobrin Gabriella	Andrássy Egyetem	hivatalvezető
Molnár Brigitta	Apor Vilmos Katolikus Főiskola	Tanulmányi Osztály vezetője
Urbán Gedeon	Baptista Teológiai Akadémia	tanulmányi igazgató
Kocsi Károly	Budapesti Corvinus Egyetem	nemzetközi koordinátor
Kovács István Vilmos	Budapesti Corvinus Egyetem	nemzetközi és innovációs igazgató
Lovas Tamás	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	oktatási dékánhelyettes Építőmérnöki Kar
Gyöngyössy Katalin	Dunaújvárosi Egyetem	Nemzetközi Kapcsolatok Iroda vezető
Lászlóné Kenyeres Krisztina	Dunaújvárosi Egyetem	oktatási igazgató
Szilárdi Edina	Dunaújvárosi Egyetem	
Vágó József	Dunaújvárosi Egyetem	
Cseszregi Tamás	Eötvös Loránd Tudományegyetem	oktatási igazgató
Jakabné Szalai Krisztina	EMMI / Eötvös Loránd Tudományegyetem	oktatási igazgató-helyettes
Lénárt Krisztina	Eötvös Loránd Tudományegyetem	osztályvezető
Gráf-Kovács Krisztina	EMMI	felsőoktatási referens
Kalóné Szűcs Erzsébet	Eszterházy Károly Egyetem	oktatási igazgató
Varga Csilla	Eszterházy Károly Egyetem	
Kaizinger Tamás Töhötöm	HÖÖK	elnökségi tag
Kosztrihán Dávid	HÖÖK	külügyi elnökségi tag
Kovács Péter	HÖÖK	elnökhelyettes
Vámosi Péter	HÖÖK	elnökhelyettes
Horváthné Kovács Bernadett	Kaposvári Egyetem	mb. oktatási dékánhelyettes
Simon Balázs	Kaposvári Egyetem	Neptun-adminisztrátor
Szabó Katalin Zsuzsanna	Károli Gáspár Református Egyetem	oktatási igazgató
Kovács László	Kodolányi János Egyetem	oktatási rektorhelyettes
Szabad Attila	Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	képzési és akkreditációs szakreferens
Mosolygóné Gödény Ágnes	Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság	megbízott titkárságvezető
Csőke Judit	Magyar Képzőművészeti Egyetem	rektori munkatárs
Heitler András	Magyar Képzőművészeti Egyetem	oktatási rektorhelyettes
Kercsmarics Eszter	Magyar Táncművészeti Egyetem	stratégiai referens

Bartha Zoltán	Miskolci Egyetem	egyetemi docens intézményi Erasmus koordinátor
Szőke Edit	Miskolci Egyetem	ügyvivő szakértő (mobilitási programok koordinálása)
Erős-Tárczy Zsuzsanna	Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	Erasmus koordinátor
German Kinga	Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	egyetemi docens
Németh Tünde	Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	tanulmányi igazgató
Diószegi Péter	Nemzeti Közzolgálati Egyetem	irodavezető, Jogi és Igazgatási Iroda
Husztai Levente	Nemzeti Közzolgálati Egyetem	irodavezető, Nemzetközi Iroda
Keresztes Judit	Nemzeti Közzolgálati Egyetem	irodavezető, Oktatási és Tanulmányi Iroda
Pestalits Margit	Nemzeti Közzolgálati Egyetem	nemzetközi koordinátor
Veres Erzsébet	Nemzeti Közzolgálati Egyetem	osztályvezető, Nemzetközi Osztály
Noel Gáborné	Neumann János Egyetem	tanügyi előadó, kari referens
Páy Gábor	Nyíregyházi Egyetem	főiskolai tanár
Fekete Zsolt	Oktatási Hivatal	főosztályvezető-helyettes
Vanó Renáta	Oktatási Hivatal	főosztályvezető
Czakó Piroska	Semmelweis Egyetem	
Gál Franciska	Semmelweis Egyetem	
Gera István	Semmelweis Egyetem	
Molnár Miklós	Semmelweis Egyetem	
Tétényi Péter	Semmelweis Egyetem	
Katona György	Soproni Egyetem	oktatási rektorhelyettes
Lőrincz Ildikó	Széchenyi István Egyetem	nemzetközi kapcsolatokért felelős dékánhelyettes 2018.07-ig; kreditelismerési munkacsoport referens
Deák István	Szegedi Tudományegyetem	egyetemi docens Gazdaságtudományi Kar
Pál Erika	Szent István Egyetem	oktatási igazgató
Tóth Tamás	Szent István Egyetem	oktatási rektorhelyettes
Zsákai Szilvia	Színház- és Filmművészeti Egyetem	irodavezető, Nemzetközi és Pályázati Iroda
Bokodi Szabolcs	Tempus Közalapítvány	felsőoktatási vezető
Farkas Judit	Testnevelési Egyetem	ügyvivő szakértő, Minőségbiztosítási és Akkreditációs Iroda
Kádár Judit	Testnevelési Egyetem	nemzetközi igazgató
Király Julianna	Testnevelési Egyetem	ügyvivő-szakértő
Molnár Bianka	Testnevelési Egyetem	nemzetközi mobilitás koordinátor
Heuer Orsolya	Magyar Rektori Konferencia	jogi titkár
Morován Júlia	Magyar Rektori Konferencia	nemzetközi titkár
Derényi András	EKE, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet	felsőoktatás-kutató, -fejlesztő

Rövidítések jegyzéke

ECTS	European Credit Transfer and Accumulation System Európai kreditátviteli és -gyűjtési rendszer
EMMI	Emberi Erőforrások Minisztériuma
HÖÖK	Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája
KÁB	Kreditátviteli Bizottság
KKK	Képzési és Kimeneti Követelmények
MAB	Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság
MRK	Magyar Rektori Konferencia
Nftv.	a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény
OH	Oktatási Hivatal
Vhr.	87/2015. (IV. 9.) Korm.rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról